

Programma begroting Westervoorst 2019-2022

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Begroting in een notendop	5
Programma 1 Bestuur	7
Programma 2 Maatschappij	17
Programma 3 Omgeving	29
Algemene Dekkingsmiddelen	47
Wensenlijst Programmabegroting 2019-2022	51
Bijlage kleine wensen	53
Beleidsbegroting - Paragrafen	57
Paragraaf 1 Lokale heffingen	58
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	65
Paragraaf 3 Onderhoud Kapitaalgoederen	73
Paragraaf 4 Financiering	75
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering	79
Paragraaf 6 Verbonden partijen	82
Paragraaf 7 Grondbeleid	90
Financiële begroting - Baten en Lasten	93
Baten en lasten per programma 2019	94
Mutaties reserves per programma	95
Voorcalculaties in meerjarenperspectief	96
Financiële begroting - Financiële positie	97
Begrotingsrichtlijnen	98
Begrotingsresultaten en maatregelen	99
Financiële begroting - Conclusie	103
Bijlagen	105
Kerngegevens	106
Overzicht van reserves en voorzieningen	109
Vervangingsinvesteringen	116
EMU-saldo	117
Baten en Lasten per Taakveld	118
Overheadkosten	120
Indicatoren	121

Inleiding

Met het gesloten coalitieakkoord hebben we onze visie, ambities en plannen voor de komende 4 jaren vastgelegd. Met het vaststellen van de voorjaarsnota op 2 juli 2018 heeft de raad besluiten genomen over de speerpunten voor de begroting van 2019 en heeft ze de financiële contouren vastgesteld voor de komende jaren.

Deze eerste begroting sluit in onze ogen goed aan bij de plannen en ambities van het nieuwe college. De komende jaren zullen we op basis van het gesloten coalitieakkoord en door u gestelde kaders onze plannen verder vormgeven.

We willen een aantal specifieke zaken uit het coalitieakkoord noemen die we verwerkt hebben in deze begroting:

- We gaan in de zorg transformeren, dat bespoedigen we vanwege de ontstane tekorten.
- Onze ambities op het vlak van duurzaamheid (energietransitie, grondstoffentransitie en klimaatadaptatie) treft u in deze begroting aan onder de noemer circulaire economie.
- Voor de kwalitatieve impuls voor de woon-en leefomgeving gaan we werken met een integrale aanpak en brengen we alle onderwerpen onder aansturing van 1 portefeuillehouder.
- Binnenkort leggen we u een plan voor over schuldhelpverlening dat aansluit bij onze voornemens hierover in het coalitieakkoord.
- Het woningbouwprogramma gaan we aanpassen en aan laten sluiten op het coalitieakkoord met name op het vlak van de woningbouw voor ouderen en jongeren.
- We bereiden dit jaar voorstellen voor over de toekomst van de hondenbelasting en het hondenbeleid. Daar betrekken we ook het toezicht bij. In de voorjaarsnota 2019 leggen wij u die voorstellen voor.

In deze begroting zijn drie programma's opgenomen. Bestuur, Maatschappij, Omgeving. Elk programma heeft een programmadoelstelling en 3 of 4 hoofddoelen.

Per hoofddoel zijn vervolgens een aantal speerpunten benoemd. Aan deze speerpunten gaan we in 2019 met extra inzet en aandacht aan de slag. We houden u van de voortgang daarvan uiteraard op de hoogte. Samen met de auditcommissie is gezocht naar indicatoren die passen bij deze nieuwe opzet. Deze indicatoren hebben we verwerkt in de drie programma's. De meeste indicatoren zijn afkomstig van "waar staat je gemeente". Volgend jaar zullen we in overleg met de auditcommissie bekijken in hoeverre deze kengetallen voldoen en waar we passende indicatoren kunnen inzetten.

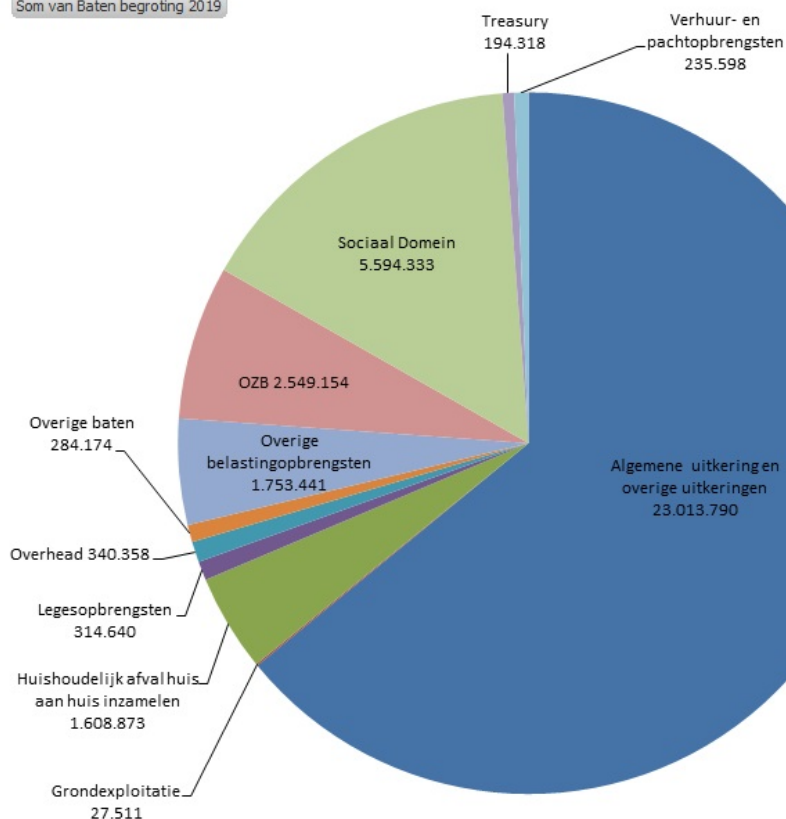
Per programma schetsen we ook de externe ontwikkelingen, de autonome financiële ontwikkelingen en waar relevant kleine ontwikkelingen.

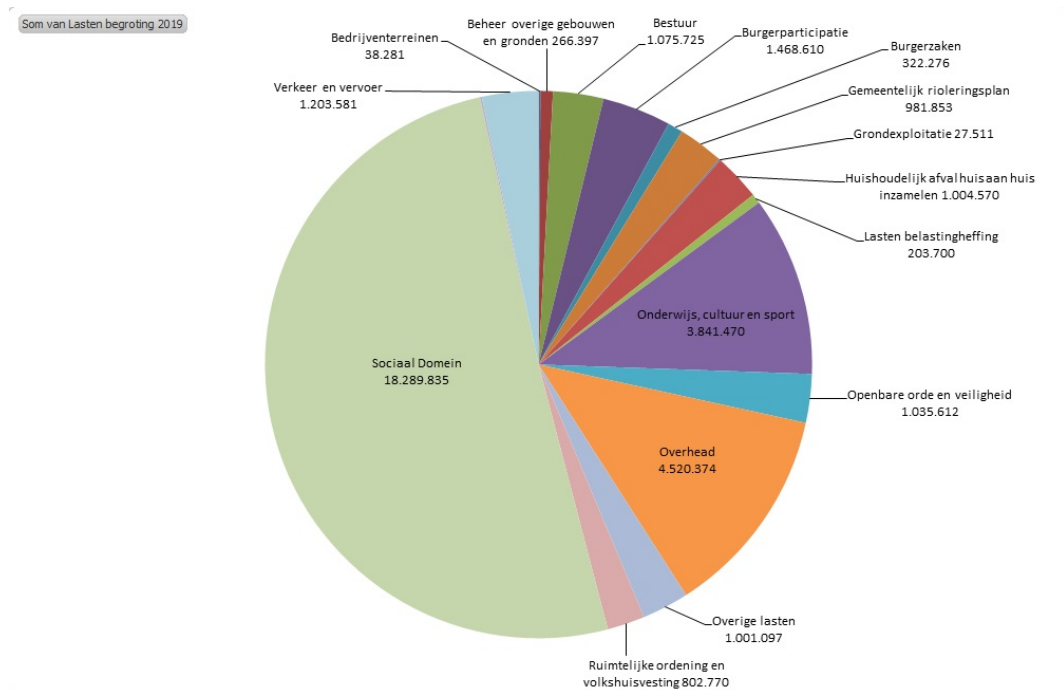
Met deze meerjarenbegroting bieden wij u dus een document aan waarmee u zowel inhoudelijk als financieel de koers voor 2019 vastlegt. De gevolgen van de meicirculaire zijn hierin volledig verwerkt.

Begroting in een notendop

BESTUUR	MAATSCHAPPIJ	OMGEVING
Wij zijn een transparante en betrouwbare overheid middenin een vitale en veilige samenleving, die inwoners faciliteert en uitdaagt tot het nemen van initiatief.	Wij leveren een bijdrage aan een vitale samenleving en een leefbare omgeving waardoor onze inwoners zo zelfstandig mogelijk kunnen leven.	In Westervoort is het goed leven en werken. Wij willen een aantrekkelijke werk- en leefomgeving die toekomstgericht en duurzaam is. We creëren ruimte voor gerichte ontwikkelingen en initiatieven.
Speerpunten: • Stimuleren van actief burgerschap/burgerparticipatie • Aanpak ondermijning • Buurtpreventie • Verbinding tussen zorg en veiligheid • Modernisering van de dienstverlening • Doorontwikkeling organisatie 1Stroom	Speerpunten: • Transformatie/ van maatwerk naar algemene voorzieningen • Uitbreiding Voor- en Vroegschoolse Educatie • Statushouders • Inzet op inwoners met grote afstand tot de arbeidsmarkt • Verbinding ondersteuning Jeugd en Onderwijs • Schuldenpreventie	Speerpunten: • Uitvoeren economisch kader Westervoort • Een circulaire economie dichterbij brengen • Integrale aanpak wijk Mosterdhof • Uitvoeren woonvisie en woningbouwprogramma 2018-2027 • Rivierklimaatpark Ijsselpoort • Uitvoering nota erfgoed • Opstellen integraal beleid beheer openbare ruimte • Implementatie nieuwe Omgevingswet

Som van Baten begroting 2019





Programma 1 Bestuur

1.1 Wat willen we bereiken?

Programmadoel

Wij zijn een transparante en betrouwbare overheid middenin een vitale en veilige samenleving, die inwoners faciliteert en uitdaagt tot het nemen van initiatief.

Toelichting

De gemeente faciliteert inwoners, wijken, ondernemers en organisaties om elkaar te helpen en initiatieven verder te brengen en mogelijk te maken. Hiermee verschuift het accent van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'. De gemeente zorgt er voor dat er een basisniveau is en een vangnet voor hen die er niet zelf of samen uitkomen. Randvoorwaarde is continue bewustwording en bevordering dat de samenleving zelf het initiatief kan en mag nemen. De gemeente stelt zich hierbij regelmatig op als partner en staat daarmee midden in de samenleving. Wat daarnaast bijdraagt is een prettig/positief gevoel van veiligheid in de eigen omgeving. Dit gevoel is er grotendeels al. Wij willen bevorderen dat dit positieve veiligheidsklimaat voor inwoners en ondernemers in Westervoort vastgehouden wordt en daar waar nodig verbeterd wordt. Hiervoor dragen we samen de verantwoordelijkheid. Als gemeente versterken we de preventie en pro-activiteit.

Het werken aan een veilige gemeente is van oudsher een overheidstaak. Naast beleid en uitvoering op de wettelijke veiligheidstaken zijn ook initiatieven van inwoners van belang. In onze dienstverlening zien we dit ook terug. De behoefte en de vraag van de klant staat centraal als het gaat om de inrichting van de dienstverlening. Dit betekent een integrale benadering van dienstverlening en eenduidige en kwalitatief hoogwaardige klantcontacten.

Hoofddoelen

Wij willen dit bereiken door te werken aan:

- A. Een (veer)krachtige ambtelijke organisatie die bijdraagt aan een samenleving waar het goed wonen en werken is.
- B. Het vasthouden van het positieve veiligheidsklimaat voor bewoners en ondernemers.
- C. Het verbeteren van de kwaliteit van onze dienstverlening.
- D. Een organisatie die invulling geeft aan het programmadoel

Externe ontwikkelingen

- "Overheidsbrede dienstverlening 2020", de "Wet modernisering elektronisch bestuur", de "Wet digitale overheid" en het "Besluit digitale toegankelijkheid" nopen tot het voortdurend uitbreiden van de digitale mogelijkheden en toepassingen voor inwoners. Het is niet de vraag of maar hoe de gemeente hierbij aan moet haken. In dat verband is van belang dat 1Stroom zowel het landelijke voorzieningenniveau van e-diensten via MijnOverheid alsook de ontwikkelingen in de markt een breed scala aan instrumenten mogelijk maakt.
- Rapport Berenschot (aandacht voor standaardisatie & harmonisatie): zie hoofddoel 4: organisatie

1.2 Wat gaan we daarvoor doen?

We hebben bij de hoofddoelen 6 speerpunten geformuleerd, te weten: Stimuleren van actief burgerschap, aanpak ondermijning, woninginbraken/buurtpreventie, verbinding tussen zorg en veiligheid, modernisering van de dienstverlening en organisatie 1Stroom.

Hieronder werken we de speerpunten uit.

- A. "Krachtige overheid": Een (veer)krachtige ambtelijke organisatie die bijdraagt aan een samenleving waar het goed wonen en werken is.

	Westervoort	Gemeenten<25.000
relatie inwoner-gemeente	6,1	6,1

bron:wsjg 2016

Dit zijn de speerpunten:

1.A.1	Stimuleren van actief burgerschap/burgerparticipatie		
Doel	Ophalen wat er in de samenleving speelt en het verder brengen van ideeën, initiatieven en behoeften.		
Toelichting	We halen op wat er in de samenleving leeft en stimuleren en ondersteunen initiatieven. Dit gebeurt voor een groot deel binnen de bestaande structuren en overlegvormen die in Westervoort opgezet zijn en goed functioneren. Ter aanvulling gaan we in gesprek aan de hand van thema's (te denken valt aan bijvoorbeeld veiligheid, ondermijning, projecten buitenruimte, projecten sociaal domein) met verschillende doelgroepen in de samenleving. Voorbeelden van deze doelgroepen zijn: inwoners, georganiseerde groepen van inwoners (bijvoorbeeld wijkraden, gebiedsteams, maatschappelijke organisaties), verenigingen en ondernemers. Met de uitkomsten in de hand bekijken we welke rol de gemeente en welke rol de samenleving heeft en hoe we nieuwe ideeën, initiatieven en behoeften verder kunnen brengen. Hierbij zoeken we ook de verbinding met de vakinhoudelijke teams binnen de organisatie en onze professionele partners.		
Risico's	Geen		
Planning	Continue		
Financiën	Binnen de bestaande budgetten zoeken we ruimte voor de middelen die nodig zijn voor het verder brengen van nieuwe ideeën en initiatieven. Voor de uitvoering van dit speerpunt wordt vanaf 2019 structureel een werkbudget van € 5.000 gevraagd.		
Participatie	Dit speerpunt is bij uitstek gericht op participatieve trajecten en het verder brengen van ideeën en initiatieven vanuit de samenleving. In het collegeakkoord 2018-2022 is over het thema burgerparticipatie het volgende opgenomen. De wethouders van het college krijgen de opdracht om klankbordgroepen te vormen van betrokken en ter zake deskundige inwoners aan wie zij hun beleid en beleidsvoornemens kunnen toetsen. Initiatiefrijke burgers kunnen bij de gemeente aankloppen voor spullen en faciliteiten die zij nodig hebben om Westervoorters in beweging te krijgen voor nieuwe initiatieven en activiteiten. Bij alle nieuwe beleidsvoornemens en plannen zal de gemeente aan gaan geven, op welke wijze zij de inwoners daarbij actief wil gaan betrekken of informeren. Daarmee staat het thema van de burgerparticipatie hoog op de bestuurlijke agenda.		
Indicatoren	%helemaal mee eens	Westervoort	gemeenten <25.000
	De gemeente luistert naar de mening van haar inwoners (WSJG 26)	28%	34%
	De gemeente betreft inwoners voldoende bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen (WSJG 27)	34%	38%
	Inwoners en organisaties krijgen voldoende ruimte om ideeën en initiatieven te realiseren (WSJG 28)	33%	37%

B. Het vasthouden van het positieve veiligheidsklimaat voor bewoners en ondernemers.

	Westervoort	Nederland
--	--------------------	------------------

geweldsmisdrijven (per 1.000 inw)	3,7	5
diefstal uit woning (per 1.000 inw)	2	2,9
vernieling en beschadiging (per 1.000 inw)	4,3	4,8

Dit zijn de speerpunten:

1.B.1	Aanpak Ondernijning		
Doel	Het voorkomen en terugdringen van ondernijning.		
Toelichting	De aanpak van ondernijning is een speerpunt in ons integraal veiligheidsbeleid 2016-2019. Ondernijning is een nog steeds groeiend probleem en de bestuurlijke aandacht neemt toe. In 2018 is een plan van aanpak opgesteld en is de basis op orde gebracht door regelgeving en beleid op het gebied van hennepsteelt/drugs, Bibob en heling aan te passen. De nadere uitwerking en uitvoering van het plan van aanpak loopt door in 2019 en de jaren erna. Belangrijke onderdelen zijn het vergroten van de bewustwording onder inwoners, ondernemers en personeel van de gemeente en haar veiligheidspartners en het gericht onderzoeken van signalen uit het eerder opgestelde ondernijningsbeeld en eventuele nieuwe signalen.		
Risico's	Ondernijning heeft impact op de maatschappij. Als we als gemeente, samen met de veiligheidspartners, ondernijning onvoldoende aanpakken, bestaat het risico dat we onvoldoende weerstand kunnen bieden aan ondernijnende criminaliteit. Dat tast bovendien de geloofwaardigheid van de integere overheid aan.		
Planning	Uitvoering van het vastgestelde beleid en plan van aanpak.		
Financiën	Het onderwerp vraagt voortdurende aandacht en moet tevens voortdurend onder de aandacht worden gebracht van partners en inwoners/ondernemers. Bovendien zijn de cases op het terrein van ondernijning ingewikkeld en tijdrovend. Daarom is voor de aanpak van ondernijning in de voorjaarsnota 2017 c.q. de begroting 2018 al besloten tot een structurele formatie van 1,0 fte binnen 1Stroom (voor Westervoort en Duiven samen). Afgezien van een werkbudget van € 5.000, zijn er geen financiële consequenties aan dit speerpunt.		
Participatie	Als eerste moeten we inwoners en ondernemers informeren over ondernijning. Daarmee vergroten we de bewustwording. Inwoners en ondernemers worden zo meer alert op signalen van ondernijnende criminaliteit en kunnen zo signalen eerder melden. Op die manier pakken we samen ondernijning aan. Ondernijning is daarmee wellicht een geschikt thema om de dialoog met de samenleving over aan te gaan.		
Indicatoren		Westervoort 2018	Westervoort 2017
	aantal ontmantelde hennepkwekerijen	2	5

1.B.2	Woninginbraken / Buurtpreventie
Doel	Inwoners dragen zelf bij aan de veiligheid in hun woonomgeving.

1.B.2	Woninginbraken / Buurtpreventie		
Toelichting	Gemeente en politie doen veel aan het voorkomen van woninginbraken. Het is een prioriteit in het veiligheidsbeleid. Veiligheid is nadrukkelijk ook een verantwoordelijkheid van inwoners en ondernemers zelf, bijvoorbeeld door te zorgen voor goed hang- en sluitwerk in de woning, het schoonhouden van de omgeving, het aanspreken van anderen op hun gedrag, het melden van onveilige en overlastgevende situaties en het meedenken over hoe het beter kan. Ook voor uitvoering van het beleid wordt een beroep gedaan op inwoners en ondernemers, met de insteek dat zij zoveel mogelijk zelf met initiatieven komen. Als gemeente faciliteren we indien mogelijk deze initiatieven. Buurtpreventieteams, WhatsApp buurtgroepen en Burgernet zijn hier mooie voorbeelden van. Dit soort burger-/buurtinitiatieven blijven we stimuleren, faciliteren en verder uitbouwen.		
Risico's	Woninginbraken hebben veel impact op slachtoffers en op hun gevoel van veiligheid. Als we als gemeente, politie én inwoners minder alert zijn op verdachte situaties, is de kans groot dat het aantal woninginbraken toeneemt en het gevoel van veiligheid navenant afneemt.		
Planning	Doorlopend. De nadruk ligt op de donkere dagen periode.		
Financiën	Vanuit bestaande budgetten.		
Participatie	Bij de aanpak van woninginbraken is participatie van inwoners erg belangrijk. Gemeente en politie kunnen dat niet alleen en kunnen de 'ogen en oren' van de inwoners goed gebruiken. Ook op dit onderwerp kunnen we de dialoog met de samenleving verder aangaan. Het ondersteunen van initiatieven uit de samenleving, zoals Buurtpreventieteams en WhatsApp groepen, is de hoogste vorm van participatie.		
Indicatoren		Westervoort 2017	Westervoort 2016
	aantal woninginbraken	32	44
	%helemaal mee eens	Westervoort	gemeenten <25.000
	Er wordt voldoende gedaan aan de leefbaarheid en veiligheid van mijn buurt (WSJG 9)	46%	48%
	De gemeente betreft de buurt voldoende bij de aanpak van leefbaarheid en veiligheid (WSJG 10)	27%	31%
	De gemeente doet een beroep op de buurtbewoners om zelf een bijdrage te leveren aan leefbaarheid en veiligheid (WSJG 11)	28%	33%
		Westervoort 2017	Westervoort 2016
	aantal whatsappgroepen	17	11

1.B.3	Verbinding tussen zorg en veiligheid		
Doel	Het vormgeven van een toekomstbestendige lokale zorg- en veiligheidsstructuur.		

1.B.3	Verbinding tussen zorg en veiligheid		
Toelichting	Een goede verbinding tussen zorg en veiligheid wordt steeds belangrijker, nu de gemeente sinds de decentralisatie in het sociaal domein verantwoordelijk is voor de zorg. Er spelen diverse onderwerpen op het snijvlak van zorg en veiligheid. Voorbeelden zijn: de aanpak van personen met verward gedrag, personen die ernstige woonoverlast veroorzaken in hun buurt of jongeren die vanwege een instabiele thuissituatie afglijden naar criminaliteit of radicaliseren. In de loop der tijd zullen zich steeds nieuwe knelpunten en doelgroepen manifesteren. Zorg en veiligheid sluit nu nog niet altijd goed op elkaar aan. Het vormgeven van een toekomstbestendige lokale zorg- en veiligheidsstructuur is daarom een speerpunt voor de komende jaren.		
Risico's	Zonder goede verbinding tussen zorg en veiligheid dreigen inwoners uiteindelijk tussen wal en schip te vallen; er komt dan geen sluitende aanpak tot stand. Meestal kan dan alleen de politie nog optreden als deze personen strafrechtelijke overtredingen begaan.		
Planning	Doorlopend.		
Financiën	In 2018 moet er een sluitende aanpak voor personen met verward gedrag zijn. Of dit kosten met zich mee gaat brengen, is op dit moment nog niet aan te geven.		
Participatie	We informeren onze inwoners over waar zij met vragen en zorgen terecht kunnen zodat de drempels om deze te uiten verlaagd worden. Dit versterkt de vroegtijdige signalering waardoor zorg en hulpverlening snel(ler) opgestart kunnen worden. Een sluitende aanpak voor personen met verward of overlastgevend gedrag komt bij voorkeur tot stand in overleg met de persoon zelf. Helaas werken ze daar niet altijd vrijwillig aan mee. Dan zijn andere trajecten aan de orde.		
Indicatoren		Westervoort 2017	Westervoort 2016
	Overlast verwarde personen	57	75

C. Het verbeteren van de kwaliteit van onze dienstverlening, die aansluit op de behoeften en verwachtingen van onze inwoners.

	Westervoort	Gemeenten<25.000
gemeentelijke dienstverlening	6,7	6,7

Dit zijn de speerpunten:

1.C.1	Modernisering van de dienstverlening
Doel	Uitbreiden digitale dienstverlening

1.C.1	Modernisering van de dienstverlening
Toelichting	Een van de opdrachten in het kader van de ambtelijke fusie is het verbeteren van de kwaliteit van dienstverlening. Dienstverlening is van ons allemaal en vraagt daarom een organisatiebrede uitwerking. Deze uitwerking vindt plaats in het kader van de strategische agenda van de directie van 1Stroom. Binnenkort zal dit project starten en wij verwachten dat wij bij de Voorjaarsnota 2019 verdere voorstellen kunnen doen om de kwaliteit te verbeteren. De uitdaging die hierbij onder andere voorligt is het realiseren van duidelijke toegang tot de gemeentelijke producten en diensten en zoveel mogelijk eenduidigheid in de digitale communicatie vanuit de gemeente. De grote verscheidenheid aan beschikbare ict-oplossingen – zowel landelijk via MijnOverheid, als via de verschillende leveranciers van backofficeapplicaties en via de gemeentelijke website – vraagt om strategische keuzes. Daarbij houden we aandacht voor de niet geringe groep inwoners/klanten die niet of minder zelfredzaam is en voor de groep digibeten en laaggeletterden. We zorgen dat ook voor deze doelgroepen de gemeentelijke producten en diensten goed toegankelijk zijn.
Risico's	Om onze dienstverlening te kunnen moderniseren is binnen de ambtelijke organisatie voldoende beschikbare capaciteit en commitment nodig voor de daarmee gepaard gaande verandertrajecten. Organisatiebreed vraagt dit om een gevoel van eigenaarschap c.q. ambassadeurschap dienstverlening. Het daadwerkelijk uitgaan van de behoefte van de klant en de inzet van meer e-diensten, zowel voor inkomende aanvragen als voor externe communicatie, vraagt om een andere inrichting van gemeentelijke processen en werkwijzen, en om een andere focus van de medewerkers. Daarnaast vraagt de doorontwikkeling binnen het huidige gevarieerde ict-landschap en met de huidige complexiteit en snelheid van de digitale ontwikkelingen zowel op strategisch als operationeel niveau de nodige specialistische capaciteit. Wij verwachten volgend jaar met voorstellen te kunnen komen, voortvloeiende uit het project van de strategische agenda, mede in relatie tot de taakstelling van de ambtelijke fusie. Vooralsnog laten we onze ambitie in het kader van de (strategische) doorontwikkeling dan ook volgend zijn aan de daarvoor beschikbare capaciteit. Ook wordt bij iedere keuze voor nieuwe e-diensten of uitbreiding van bestaande e-diensten vooraf bekeken of deze haalbaar is, mede gelet op de benodigde capaciteit en gemeentelijke inzet. Waar mogelijk worden binnen de Liemerse samenwerking taken verdeeld.
Planning	Het uitbreiden van e-dienstverlening is een continu proces, dat we met de implementatie van de nieuwe gemeentelijke toptakenwebsite, de implementatie van het zaakgericht werken via Join Zaak&Document en Join Klantcontact zijn ingezet.
Financiën	De financiering van de ict-gerelateerde e-dienstverlening loopt grotendeels via de RID-budgetten. Vooralsnog lijkt de beschikbaarheid van de benodigde budgetten voldoende geborgd. Daar waar aanvullende investeringen nodig zijn, zal dit in een separaat voorstel worden voorgelegd.
Participatie	Bij de doorontwikkeling van onze e-dienstverlening, en de afstemming daarmee op de andere klantkanalen, hebben we aandacht voor wat nodig is. Dat wat nodig is, bepalen we onder meer aan de hand van klantonderzoeken. Daarnaast zetten we een klantpanel op met vertegenwoordigers vanuit verschillende doelgroepen waar we gerichte doorontwikkelvoorstellen ter toetsing aan voorleggen, teneinde ook daadwerkelijk keuzes te kunnen maken op basis van behoefte. Daarnaast monitoren we klantgedrag via web-statistieken en de data die we vanuit de verschillende backofficeapplicaties verkrijgen.

1.C.1	Modernisering van de dienstverlening		
Indicatoren		Westervoort 2018	Westervoort 2017
	het aantal producten dat volledig digitaal te verkrijgen is	21	15

D. Een organisatie die invulling geeft aan het programmadoel.

	Westervoort 2017	Norm
gegrondverklaarde bezwaarschriften	1	0
klachten	18	-10%

1.3 Wat gaat het ons kosten?

Kosten Programma Bestuur

	Begroting	Meerjarenraming		
	2019	2020	2021	2022
Lasten	7.768	7.891	8.101	8.151
Baten	26.836	27.363	27.876	28.094
Saldo voor bestemming	19.068	19.472	19.775	19.943
Mutaties reserves	0	0	0	0
Saldo na bestemming	19.068	19.472	19.775	19.943

Bedragen x € 1.000

Kosten nieuwe activiteiten programma Bestuur

Nieuwe activiteiten	2019	2020	2021	2022
Gevolgen speerpunten:				
Stimuleren actief burgerschap	5.000	5.000	5.000	5.000
Aanpak ondermijning	5.000	5.000	5.000	5.000
Kleine wensen Programma 1	11.750	6.750	6.750	6.750
Totaal	21.750	16.750	16.750	16.750

Bedragen in €

1.4 Aanvullende wensen

Kleine wensen

Voor kleine aanvullende wensen (Veiligheidsmonitor/Crisisbeheersing) wordt in totaal een bedrag van € 11.750 bijgeraamd, waarvan € 5.000 incidenteel.

Zie voor een volledige staat pagina 51.

1.5 Welke verbonden partijen zijn betrokken?

	Samenwerking de Liemers
Doel	Het vergroten van de gemeentelijke slagkracht (met behoud van bestuurlijke zelfstandigheid) door bundeling van ambtelijke expertise op strategisch, tactisch en operationeel niveau met als resultaat verhoogde kwaliteit, continuïteit en efficiëntie.
Taak	Verrichten van beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken met betrekking tot sociale dienst, ict en inkoop.

Beleidsrisico's	Beleidsbepaling – daar waar mogelijk op elkaar afgestemd – blijft bij de individuele gemeenten en de uitvoering en ontwikkeling van het beleid wordt door de samenwerking opgepakt. Afstemming in deze is georganiseerd middels periodieke overleggen op verschillende niveaus waarin afstemming met elkaar wordt gezocht.
Onze inzet in 2019	Voor de RID is het gezamenlijke opgestelde informatiebeleidsplan richtinggevend. Het hieruit voortvloeiende werkplan 2018 omvat projecten op het vlak van doorontwikkeling procesbeheer/digitale overheid en verdere stappen op het vlak van convergentie. De inspanningen op het gebied van Werk en Inkomen zijn erop gericht om inwoners zo actief mogelijk te laten deelnemen aan de samenleving.

	1Stroom
Doel	De ambtelijke fusie moet ertoe leiden dat de organisatie: 1 Robuuster wordt (minder kwetsbaar). 2 Voldoende flexibel kan zijn om twee zelfstandige gemeenten te bedienen en om mee te bewegen met veranderende taken en rollen van de overheid (kracht). 3 Optimale dienstverlening biedt aan inwoners, organisaties en bedrijven alsook aan de raden en colleges (kwaliteit). 4 Interessante loopbaanperspectieven biedt aan medewerkers en door zijn robuustheid in staat is om strategische kansen te benutten (kansen). 5 Niet duurder en zo mogelijk goedkoper is dan de twee huidige organisaties gezamenlijk (kosten). Op basis van raadsbesluit juli 2016 geconcretiseerd tot een netto besparing van uiteindelijk € 600.000 in 2021.
Taak	Verrichten van beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken voor de gemeenten Duiven en Westervoort.
Beleidsrisico's	Beleidsbepaling – daar waar mogelijk op elkaar afgestemd – blijft bij de individuele gemeenten en de uitvoering en ontwikkeling van het beleid wordt door 1Stroom opgepakt. Afstemming in deze is georganiseerd middels periodieke overleggen op bestuurlijk niveau waarin afstemming met elkaar wordt gezocht.
Onze inzet in 2019	Voldaan zal worden aan de kaders die de gemeenteraad heeft meegegeven.

	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)
Doel	Behartigen van de belangen van de deelnemers op de terreinen van brandweezorg, ambulancezorg, publieke gezondheid, geneeskundige hulpverlening, crisisbeheersing en gemeenschappelijke meldkamer.
Taak	In stand houden van een brandweer, in stand houden van een geneeskundige hulpverleningsorganisatie bij rampen (GHOR), voorzien in de meldkamerfunctie, aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel, het inventariseren van en adviseren over risico's, voorbereiden op de bestrijding van branden, het organiseren van de crisisbeheersing, het bevorderen van medisch milieukundige zorg, het bevorderen van technische hygiënezorg, het bevorderen van psychosociale hulp bij rampen, het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders, taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg en ouderengezondheidszorg en algemene infectieziektenbestrijding.
Beleidsrisico's	Om de financiële en beleidsrisico's in beeld te hebben en te beperken is er een regionaal controllersoverleg actief dat regelmatig overlegt met VGGM over de financiële positie. Dat heeft de afgelopen jaren tot forse besparingen geleid en tot beleidsarme begrotingen.

Onze inzet in 2019	Samen met VGGM zorgen we dat de brandweer- en gezondheidstaken goed worden uitgevoerd in onze gemeente. De positie van de brandweervrijwilligers is voor ons erg belangrijk. We bereiden ons met VGGM en de buurgemeenten zo goed mogelijk voor op mogelijke crisissituaties. In 2019 wordt het onderdeel Bevolkingszorg (de gemeentelijke kolom/taken bij een crisis) verder geprofessionaliseerd. In 2017 en 2018 zijn daar de voorbereidingen voor getroffen. De professionaliseringsslag houdt onder meer in: extra coördinerende personele capaciteit op regioniveau bij VGGM, versterken van de regionale piketten en actualisering van gemeentelijke planvorming. De kosten van 45 cent per inwoner komen vanaf 2020 voor rekening van de gemeenten.
---------------------------	---

	Streekarchief
Doel	Behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers ten aanzien van het beheer van hun archiefbescheiden conform de Archiefwet. Daarnaast het bevorderen van publicaties over de streek aan de hand van de aanwezige archiefbescheiden.
Taak	Beheren van de archiefbescheiden van de deelnemers, adviseren over de archiefbewaarplaatsen en het verstrekken van informatie over de archiefbescheiden.
Beleidsrisico's	Niet van toepassing.
Onze inzet in 2019	- Het Streekarchivariaat werkt aan een toekomstvisie waarin de ambitie voor de toekomst wordt geformuleerd. Daarnaast is van belang dat de dienstverlening en de wettelijke taken van het Streekarchief op voldoende niveau moet blijven aansluiten op de ambities van de veranderende gemeenten (nieuwe gemeente Zevenaar, gefuseerde gemeenten Westervoort en Duiven en de behoeften van de gemeente Doesburg). - het maken en onderhouden van een volwaardige website en een beeldbank voor het hele werkgebied; - het opzetten van een kenniscentrum voor de Liemers; - archiveren en digitaliseren van het archief van Duiven en openstelling van het archief op maandag.

Programma 2 Maatschappij

2.1 Wat willen we bereiken?

Programmadoel

Wij leveren een bijdrage aan een vitale samenleving en een leefbare omgeving waardoor onze inwoners zo zelfstandig mogelijk kunnen leven.

Toelichting

Uitgangspunt is de eigen kracht van de Westervoortse samenleving. Voor inwoners die (tijdelijk) niet in staat zijn zelf regie over hun eigen leven te voeren krijgen van ons passende zorg en hulp om waardevol en zelfstandig aan de samenleving deel te nemen.

Maatschappelijke instellingen en verenigingen vormen een sterke “fundering” van de samenleving die door ons beter benut en versterkt zal worden. Dit doen we door in overleg de samenwerking en dialoog tussen deze partijen te stimuleren, te faciliteren en initiatieven te ondersteunen.

Wij verleggen de focus van zorg naar voorliggende algemene voorzieningen. Hiermee wordt bereikt dat zwaardere zorg en maatwerkvoorzieningen voorkomen en/of uitgesteld kunnen worden. Dit betekent een win-win-situatie. Voor de inwoner is dit sociaal veel beter en prettiger en voor ons ook financieel gunstiger.

Voor kwetsbare inwoners die niet zelf de regie over hun leven kunnen voeren en ook niet volwaardig aan de samenleving kunnen deelnemen houden wij een “vangnet” in stand. Dit “vangnet” bestaat uit voorzieningen en uit zo nodig specialistische zorg. De kwetsbare inwoner kan hierdoor zo prettig en zinvol mogelijk leven. Het “vangnet” zal worden versterkt.

De basisvoorzieningen worden gevormd door mogelijkheden voor sport, recreatie, kunst, cultuur, educatie, onderwijs en gezondheidszorg. Voor alle inwoners van Westervoort dragen deze voorzieningen voor een belangrijk deel bij aan zinvolle vrijetijdsbesteding, ontplooiing, ontwikkeling en positieve gezondheid. De basisvoorzieningen maken ook mogelijk dat de inwoners zelfstandig de regie over het eigen leven kunnen voeren en deel kunnen nemen aan de samenleving. Goede basisvoorzieningen moeten ook voorkomen dat zo min mogelijk een beroep gedaan wordt op maatwerkvoorzieningen en gebruik gemaakt moet worden van het “vangnet”. De basisvoorzieningen worden in stand gehouden en versterkt waardoor het goed en prettig leven is in Westervoort.

Hoofddoelen

Daarom zetten we in op:

- A. De basis op orde
- B. Meedoen naar vermogen
- C. Zelfredzaamheid naar vermogen

Externe ontwikkelingen

Er zijn geen belangrijke externe ontwikkelingen.

2.2 Wat gaan we daarvoor doen?

- A. De basis op orde

Dit zijn de speerpunten:

2.A.1	Van maatwerk naar Algemene Voorzieningen
Doel	Het afschalen van zorg mogelijk maken door algemene, voorliggende voorzieningen te versterken en aan elkaar te verbinden. Hierdoor wordt een verschuiving van maatwerk naar voorliggend mogelijk gemaakt.

2.A.1	Van maatwerk naar Algemene Voorzieningen																	
Toelichting	Het inzetten op de versterking van eigen kracht, sociaal netwerk, preventie en algemene voorzieningen draagt (op termijn) bij aan vermindering van de druk op de maatwerkvoorzieningen. Een investering in de algemene voorzieningen, ook financieel, leidt tot het minder hoeven inzetten van maatwerkvoorzieningen en specialistische zorg. Inmiddels ingezette initiatieven en subsidies worden doorontwikkeld en het ontplooiën van nieuwe initiatieven wordt gestimuleerd en gefaciliteerd. Daarnaast wordt ingezet op het beter verbinden van initiatieven vanuit de gedachte; samen sterk! Dit alles draagt bij aan de transformatieagenda van het sociaal domein. Het vergt lef omdat de investeringen voor de baten uitgaan. Om te kunnen investeren in algemene voorzieningen, moet een budget beschikbaar komen waaruit geput wordt om de algemene voorzieningen te versterken en verbindingen te faciliteren.																	
Risico's	Organisaties werken nog onvoldoende samen en kijken onvoldoende over grenzen heen. Bewustwording van nut en noodzaak en de daarbij behorende gedragsverandering van inwoners en organisaties komt niet voldoende tot stand. Onvoldoende wenkend perspectief waardoor organisaties het bedrijfsbelang boven het cliëntbelang stellen.																	
Planning	Kwartaal 1: inventariseren en kleine projecten benoemen. Kwartaal 2 en 3: starten van projecten en al doende leren en doorontwikkelen. Kwartaal 4: presentatie van de eerste resultaten en bepalen wat vervolg is.																	
Financiën	Het budget dat hiervoor nodig is kan binnen de bestaande middelen worden gevonden.																	
Participatie	Om participatie op dit speerpunt vorm te geven zal gebruik gemaakt worden van bestaande overleg vormen met inwoners en organisaties. De ontwikkeling van dit speerpunt vindt plaats in diverse projecten. Op projectniveau wordt op verschillende manieren participatie door burgers gevraagd. Beleidsvorming en –uitvoering vindt plaats in overleg en in samenwerking met professionals uit de zorg en gezondheidszorg, (regionale) patiëntenverenigingen en andere belangbehartigers. Indien nodig kan een nieuwe, tijdelijke, overlegvorm bijvoorbeeld in de vorm van een denktank, worden opgezet. Op de diverse onderdelen in deze transformatie zetten we in op de volgende niveaus van participatie; consulteren, samen beslissen, samen handelen worden ingezet.																	
Indicatoren	<table><tr><th>Indicator</th><th>Westervoort</th><th>Nederland</th></tr><tr><td>demografische druk</td><td>64,3%</td><td>69,60%</td></tr><tr><td>wmo-clienten met een maatwerkarrangement (aantal per 1000 inwoners)</td><td>52</td><td>57</td></tr><tr><td>tevredenheid welzijnsvoorzieningen</td><td>63%</td><td>59%</td></tr><tr><td>jongeren met jeugdhulp</td><td>12,70%</td><td>9,70%</td></tr></table>			Indicator	Westervoort	Nederland	demografische druk	64,3%	69,60%	wmo-clienten met een maatwerkarrangement (aantal per 1000 inwoners)	52	57	tevredenheid welzijnsvoorzieningen	63%	59%	jongeren met jeugdhulp	12,70%	9,70%
Indicator	Westervoort	Nederland																
demografische druk	64,3%	69,60%																
wmo-clienten met een maatwerkarrangement (aantal per 1000 inwoners)	52	57																
tevredenheid welzijnsvoorzieningen	63%	59%																
jongeren met jeugdhulp	12,70%	9,70%																
2.A.2	Uitbreiding Voor- en Vroegschoolse Educatie																	
Doel	Door middel van extra inzet op peuter- en kinderdagopvang peuters met (een risico op) een (ontwikkelings)achterstand beter voor te bereiden op het primair onderwijs.																	

2.A.2	Uitbreiding Voor- en Vroegschoolse Educatie		
Toelichting	Het kabinet maakt vanaf 2019 extra geld vrij voor voorschoolse educatie en verdeelt dan waarschijnlijk ook de onderwijs achterstands beleid- middelen (oab) opnieuw. Met deze middelen kan de gemeente investeringen doen in het kader van voor- en vroegschoolse educatie (VVE). Daarnaast vraagt ook de Wet Innovatieve Kwaliteit Kinderopvang (IKK) aandacht van gemeenten en kinderopvangorganisaties. De nieuwe wetgeving heeft gevolgen voor de kwaliteit van kinderopvang en het aantal uren VVE. In samenwerking met basisonderwijs, kinderopvangorganisaties, VGGM (consultatiebureau) en ouders wordt vorm gegeven aan deze preventieve vorm van onderwijs.		
Risico's	De extra middelen vanuit landelijke overheid zijn niet toereikend om alle doelgroepkinderen ondersteuning te bieden waardoor wachtlijsten ontstaan; Niet alle doelgroepkinderen zijn in beeld; Ouders wensen geen gebruik te maken van de VVE voorzieningen; De kosten die de nieuwe eisen met zich meebrengen voor gemeenten en kinderopvangorganisaties zijn te hoog.		
Planning	In 2018 zijn de voorbereidingen getroffen en zijn de vereiste plekken beschikbaar per 1 januari 2019; In het eerste kwartaal van 2019 zijn extra plekken en ondersteuningsmogelijkheden beschikbaar. Ervaringen worden opgedaan en eventuele bijstellingen worden doorgevoerd; In het derde kwartaal van 2019 wordt een evaluatie gehouden op basis van de bevindingen in het eerste half jaar. In het derde kwartaal van 2019 wordt er een doorkijk gemaakt naar de budgetten en mogelijkheden voor 2020.		
Financiën	Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft vijf varianten uitgewerkt om de oab-middelen te verdelen. In de loop van 2018 wordt bekend voor welke variant wordt gekozen en welk budget er per gemeente beschikbaar komt. Mogelijk zijn er extra middelen nodig wanneer de gekozen variant niet voldoende is.		
Participatie	De participatie heeft in 2018 vorm gekregen door samen met de kinderopvangorganisaties invulling te geven aan de eisen vanuit het rijk. De organisaties hebben vooral een consulterende rol. In 2019 werken gemeente en de organisaties samen aan de uitvoering van de eisen van het rijk.		
Indicatoren			
	Indicator	Westervoort	Nederland
	kinderen in armoede	10,07%	6,58%
	éénouderhuishoudens	9%	7,2%
	achterstandsl leerlingen	11,92%	11,61%
	jeugdwerkloosheid	0,70%	1,52%
	aantal VVE-plaatsen	55	niet bekend

2.A.3	Statushouders
Doel	Hernieuwde kennismaking en integratie statushouders en gezinnen met een migratieachtergrond.

2.A.3	Statushouders		
Toelichting	Integreren, participeren en meedoen! We willen op een goede en verantwoorde manier voldoen aan de taakstelling, begeleiding, ondersteuning en integratie van de statushouders en mensen met een migratieachtergrond in de gemeente Westervoort en zo als gemeente invulling geven aan onze verantwoordelijkheid op dit punt. We onderzoeken alle mogelijkheden en alternatieven die er zijn om dit te regelen. In 2019 zetten we verder in op het integreren en participeren van statushouders en mensen met een migratieachtergrond die al langer in de gemeente gevestigd zijn. Zoals aangegeven in het coalitieakkoord 2018-2022 is het belangrijk dat statushouders zo snel mogelijk de Nederlandse taal leren en het liefst zo snel mogelijk buitenshuis aan het werk gaan. In 2018 is een coördinator aangesteld en een kernteam van start is gegaan waarbij gekozen is voor een integrale aanpak. Vanuit gemeentelijke regie wordt samengewerkt met partners zoals vluchtelingenwerk en RSD om te komen tot een persoonlijk participatieplan. Deze aanpak willen we in 2019 extra intensiveren om zo ook voor de mensen die reeds langer in de gemeente Westervoort zijn, via een hernieuwde kennismaking, een participatieplan voor alle gezinsleden te kunnen maken maar vooral ook te blijven monitoren ter ondersteuning. Uitgangspunt is om gebruik te maken van het bestaande netwerk en dit te versterken.		
	Risico's		
	Planning		
Financiën	Er is budget om de taken uit te voeren. Het budget komt uit extra middelen die de overheid beschikbaar heeft gesteld. Voor het jaar 2019 ontvangt de gemeente een budget per opvangen nieuwkomer. Of er nog extra middelen beschikbaar komen is niet bekend.		
Participatie	Diverse vrijwilligers maar ook verenigingen en organisaties worden betrokken in de brede aanpak. Samen beslissen, samen handelen.		
Indicatoren			
	Indicator	Westervoort	Nederland
	inwoners met migratieachtergrond	17,99%	23,11%

B. Meedoen naar vermogen

Dit zijn de speerpunten:

2.B.1	Inzet op inwoners met grote afstand tot de arbeidsmarkt
Doel	Inwoners perspectief bieden op uitstroom richting de arbeidsmarkt al dan niet via inzet van specifieke instrumenten en projecten.

2.B.1	Inzet op inwoners met grote afstand tot de arbeidsmarkt
Toelichting	De huidige gunstige sociaal economische situatie vraagt om een wezenlijke herziening van de huidige uitvoeringsstructuur. Op diverse onderdelen van deze uitvoeringsstructuur zijn al stappen gezet. Ook onze uitvoeringsorganisatie RSD zal moeten gaan inspelen op de veranderende omgeving en meer en meer de rol van ‘netwerkorganisatie’ moeten gaan nemen. Om hiertoe te komen is een businesscase ontwikkeld. Deze businesscase zal afzonderlijk ter besluitvorming worden voorgelegd. Vanuit de gezamenlijke oriëntatie door de Liemerse gemeenten naar een Liemers participatie landschap (Radar) is gekozen voor een inzet om de RSD om te vormen tot een netwerkorganisatie met bijbehorende personele capaciteit. Dit betekent een structurele verhoging van het in te zetten budget. In de businesscase wordt voorgerekend dat de investering zich terugverdient in de te realiseren uitstroom. In Duiven en Westervoort wordt speciaal en specifiek ingezet op statushouders. Door middel van een brede aanpak wordt een slag gemaakt, met als inzet de kortste weg naar werk. Werk als katalysator voor inburgering. Inmiddels bestaat ruim 30% van het bestand uitkeringsgerechtigden uit inwoners met een migratie achtergrond. Dit is een speerpunt binnen de aanpak, waar extra inzet op zal worden georganiseerd. Ook voor inwoners met een beperking zal speciaal worden ingezet, onder meer door intensivering van het Activerend Werk en mogelijkheden Deltahuis. Duiven en Westervoort trekken hierin zo veel mogelijk met elkaar op om de synergievoordelen uit te nutten en de inwoners van Duiven en Westervoort beter te bedienen.
Risico's	Inmiddels heeft het overgrote gedeelte van bestand een grote afstand tot de arbeidsmarkt, dit vraagt om een langduriger begeleiding/aanpak om inwoners werkfit te maken. De bestuurlijke daadkracht: Samenwerking in dezen is een must. Echter, verschillende belangen kunnen leiden tot vertraging in de processen en daarmee vertraging in de uitvoering. Bij economische tegenwind (minder vraag om arbeidskrachten) kan de uitstroom richting arbeidsmarkt stagneren. Dit leidt vervolgens tot hogere uitgaven ten laste van de BUIG-gelden.
Planning	Businesscase RSD: 2018/2019 Intensivering aanpak Statushouders: 2018/2019.

2.B.1	Inzet op inwoners met grote afstand tot de arbeidsmarkt					
Financiën	Er gaan eerst extra kosten worden gemaakt die vervolgens een schadelastbeperking voor de gemeente oplevert. In het eerste jaar levert dat nog een nadeel op maar in de daaropvolgende jaren gaan de gemeenten hier de vruchten van plukken. Voor Westervoort is het budgetresultaat in 2018 € 72.229 negatief. Dat slaat daarna om in een voordeel.					
		Duiven	Westervoort	Zevenaar	Totaal	
	uitkeringen per 1-10-2017	459	399	929	1.778	
	inwoneraantal	25.433	15.001	43.135	83.569	
	voorlopige verdeelsleutel	28,06%	20,14%	51,80%	100%	
	verwachte extra kosten per gemeente t.o.v. begroting 2018					
	2018	195.839	140.560	361.542	697.941	
	2019	406.334	291.638	750.142	1.448.114	
	2020	369.079	264.899	681.365	1.315.344	
	verwachte schadelastbeperking op uitkeringen					
	2018	95.204	68.331	175.759	339.294	
	2019	468.134	335.994	864.233	1.668.361	
	2020	521.762	374.485	963.237	1.859.484	
	budgetresultaat per gemeente 2018	-100.635	-72.229	-185.784	-358.647	
	budgetresultaat per gemeente 2019	61.800	44.356	114.091	220.247	
	budgetresultaat per gemeente 2020	152.683	109.585	281.872	544.141	
	Dit is exclusief de jaarlijkse Participatiebudget bijdrage aan de RSD. Per 1-1-2019 zal de structurele bijdrage voor het Deltahuis ad € 170.000 deel gaan uitmaken van het extra budget voor de RSD omdat onder de nieuwe opdracht de RSD verantwoordelijk wordt voor het inkopen van trajecten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld bij het Deltahuis. Dat doen we daarom niet langer zelf.					
	Participatie	De gemeente is in gesprek met werkgevers om extra arbeidsplaatsen te creëren. Daarnaast worden de mogelijkheden benut om vanuit het stimuleringsbeleid (Duiven) en het innovatiebudget (Westervoort) plekken te genereren bij verenigingen en organisaties en waar mogelijk bedrijven en ondernemers. Hier ontstaat een wederzijds voordeel. Het voornemen is om zoveel mogelijk te schakelen op het gebied van Activerend Werk, Deltahuis en het speerpunt Statushouders tussen Duiven en Westervoort. Daarnaast zijn we betrokken bij diverse belangenorganisaties rondom RSD, Scalabor en de Raad voor het Sociaal Domein Duiven, Groessen, Loo.				
	Indicatoren	Indicator		Westervoort	Nederland	
		netto arbeidsparticipatie		65,40%	66,70%	
aantal uitkeringsgerechtigden met een lange afstand tot arbeidsmarkt		219	niet bekend			

C. Zelfredzaamheid naar vermogen

Dit zijn de speerpunten:

2.C.1	Verbinding ondersteuning Jeugd en Onderwijs		
Doel	Uitgaande van de ondersteuningsvraag van kind of ouders, werken onderwijs en jeugdhulp samen om kind en ouders te ondersteunen zodat kinderen zoveel mogelijk in eigen omgeving opgroeien.		
Toelichting	Doel is dat kinderen zoveel mogelijk in hun eigen omgeving opgroeien. Onderdeel hiervan is de tijd die zij op school doorbrengen Aansluiting van scholen (primair onderwijs en voortgezet onderwijs) op de jeugdhulp en omgekeerd is essentieel. Uitgangspunt is het delen van zorgen tussen ouders en leerkrachten en kinderen. De eigen vaardigheden van hen vormen de basis. Daar waar nodig faciliteren we ondersteuning op een manier die past bij de ondersteuningsvraag. Dit vraagt flexibele inzet van alle partners. De bestaande structuren als de gemeentelijke loketten, jongerencoaches, jongerenwerk, vindplaatsgericht werken, Goed voor Elkaar team worden versterkt en met elkaar in verbinding gebracht. We zetten in op slimme verbindingen van maatwerkvoorzieningen met het onderwijs rondom een kind.		
Risico's	Organisaties gaan niet voldoende mee in deze beweging. De nieuwe wet op de privacy kan een belemmerde factor zijn. Deze nieuwe vorm van samenwerking vraagt flexibiliteit van alle partijen.		
Planning	Kwartaal 1: inventariseren en kleine projecten benoemen. Kwartaal 2 3: starten van projecten en al doende leren en doorontwikkelen. Kwartaal 4: presentatie van de eerste resultaten en bepalen wat vervolg is.		
Financiën	De slimme verbindingen en slimme oplossingen worden gevonden door ombuiging in het bestaande aanbod. Het aanjagen en faciliteren van dit proces, vraagt een investering van € 50.000. Dit wordt binnen de bestaande middelen van jeugd en onderwijs opgevangen.		
Participatie	De werkwijze bij dit speerpunt is erop gebaseerd dat partners en ouders vanaf het begin mee ontwikkelen. Zij zijn een belangrijke partner, en we vragen ouders en partners om mee te doen en mee te denken. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van de bestaande overlegvormen. Bij dit speerpunt zetten we met name in op: Consulteren, Samen beslissen, Samen handelen.		
Indicatoren	Indicator	Westervoort	Nederland
	jongeren met jeugdhulp	12,70%	9,70%
	jongeren met jeugdbescherming	1,20%	1,00%
	beeindigde jeugdhulptraject, voortijdig afgesloten	11,10%	21,80%

2.C.2	Schuldenpreventie		
Doel	De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht op het gebied van schuldhulpverlening. Ons doel is het bieden van gerichte en efficiënte schuldhulpverlening aan inwoners.		

2.C.2	Schuldenpreventie											
Toelichting	De wet verplicht de gemeenteraad om een plan vast te stellen dat richting geeft aan de integrale schuldhelpverlening aan inwoners van de gemeente. Met het vaststellen van het nieuwe beleidsplan schuldhelpverlening 2018 – 2021 ontwikkelen wij een nieuwe en effectieve werkwijze met (extra) inzet op preventie en ondersteuning. Vooral de preventie van schulden krijgt een extra impuls door het mogelijk inzetten van de 'Vroegeropaf' methode. Deze manier van werken voorkomt dat mensen in schulden terecht komen, of nog dieper in de schulden terecht komen en daardoor meer en langduriger hulp nodig hebben. Naast de al bestaande initiatieven voor administratieve ondersteuning, versterken wij het vangnet, door middel van het inzetten van Schuldhelpmaatjes vanaf 2019.											
Risico's	Het ontbreken van kennis over resultaat van de Vroegeropaf methode op langere termijn.											
Planning	De eerste helft van 2019 starten wij met de uitvoering. In 2020 volgt een tussenevaluatie.											
Financiën	De dekking van de totale kosten (€ 41.500) vindt plaats binnen de bestaande middelen van programma 2.											
Participatie	Dit speerpunt is vooral gericht op samen handelen.											
Indicatoren	<table><tr><th>Indicator</th><th>Westervoort</th><th>Nederland</th></tr><tr><td>bijstandsuitkering (aantal per 1000 inwoners)</td><td>40,30</td><td>41,10</td></tr><tr><td>aantal schuldhelpverleningstrajecten</td><td>109</td><td>niet bekend</td></tr></table>			Indicator	Westervoort	Nederland	bijstandsuitkering (aantal per 1000 inwoners)	40,30	41,10	aantal schuldhelpverleningstrajecten	109	niet bekend
Indicator	Westervoort	Nederland										
bijstandsuitkering (aantal per 1000 inwoners)	40,30	41,10										
aantal schuldhelpverleningstrajecten	109	niet bekend										

2.3 Wat gaat het ons kosten?

Kosten bestaand beleid Programma Maatschappij

	Begroting	Meerjarenraming		
	2019	2020	2021	2022
Lasten	23.600	23.242	23.200	23.105
Baten	5.783	5.666	5.666	5.666
Saldo voor bestemming	- 17.817	- 17.576	- 17.534	- 17.440
Mutaties reserves	0	0	0	0
Saldo na bestemming	- 17.817	- 17.576	-17.534	-17.440

Bedragen x € 1.000

Kosten nieuwe activiteiten programma Samenleving

Nieuwe activiteiten uit de Voorjaarsnota	2019	2020	2021	2022
Gevolgen speerpunten:				
Van maatwerk naar Algemene Voorzieningen	0			
Inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt	- 214.356	- 279.585	- 170.000	- 170.000
Aanvullende wensen:				
Uitbreiding Combinatiefunctie	0	0	0	
Praktijkleerroute	32.000	16.000		
Kleine wensen programma 2	18.000	18.000	18.000	18.000
Verwerkt in de voorcalculatie	- 164.356	- 245.585	- 152.000	- 152.000

Bedragen in €

2.4 Aanvullende wensen

Uitbreiding combinatiefuncties.

Het inzetten van combinatiefunctionarissen sport vormt een meerwaarde voor versterking van ingezet beleid op het gebied van bewegingsonderwijs, zorgleerlingen, brede school / IKC ontwikkeling, jeugd en jongeren, sport en recreatie.

Vooraf kinderen die van 'nature' niet of nauwelijks in aanraking komen met sport en bewegen worden door activiteiten van het beweegteam Westervoort gestimuleerd om aan sport te doen. Sportstimulering en het actief betrekken van de jeugd bij de huidige sport- en beweegcultuur zijn dan ook belangrijke doelen.

Continueren en verstevigen van de inzet van het beweegteam voor meer activiteiten en uitbreiding van doelgroepen (o.a. senioren) is gewenst, maar ook de (lokale) vraag naar advies en ondersteuning van samenwerkingspartners groeit. Er zal nadruk worden gelegd op beweegactiviteiten voor 50 plussers. Naast het preventieve aspect op de gezondheid betekent sport en bewegen ook een meerwaarde op sociaal terrein, onder andere ontmoeten en elkaar helpen. De combinatiefunctionaris zal in samenwerking met de Westervoortse (sport)verenigingen zorgen dat er meer beweegmogelijkheden komen, waardoor de maatschappelijke taak van de (sport)verenigingen wordt verbreed.

Uitbreiding van 0,5 fte combinatiefunctionaris is gewenst. Deze kosten worden gedekt binnen de begroting.

Project "meer muziek in de klas".

Door de Liemerse gemeenten, Montferland en basisscholen wordt deelgenomen aan het project "Méér Muziek in de Klas" Het doel is om eind 2020 alle leerlingen van basisscholen in Nederland goed en structureel muziekonderwijs te bieden. Het project wordt gecoördineerd door de stichting Kunstwerk.

Dit kan bereikt worden door o.a.:

- a) Basisscholen te verbinden met culturele instellingen en andere partijen zoals amateurverenigingen, regionale overheden, bedrijven en serviceclubs.
- b) Alle partijen die zich met muziekonderwijs bezig houden te laten samenwerken om elkaar te versterken om het gemeenschappelijke doel te bereiken;

Muziek kan een belangrijke bijdrage leveren aan de creatieve ontwikkeling van leerlingen. Creativiteit wordt steeds belangrijker om (later) goed te participeren in de samenleving.

Het project zit in de startfase zal door meerdere partijen moeten worden gefinancierd. Er bestaat nog geen zicht op de kosten en de eventuele (her)verdeling. In tegenstelling tot de andere deelnemende gemeenten heeft Westervoort geen structurele middelen voor muziekonderwijs op de begroting staan. Indien dit project doorgang vindt zal er in de voorjaarsnota 2019 een verzoek worden gedaan voor budget.

Praktijkleerroute

Eenmalige kosten: afhankelijk van te ondervangen subsidies van derden maximaal € 32.000 in 2019 en 16.000 in 2020.

De gemeente Westervoort, Stichting Kulturhus Westervoort en ROC RijnIJssel werken samen in het project praktijkleerroute.

Het project loopt van 1 januari 2018 tot 1 juli 2020. Tijdens deze periode zullen gemiddeld 25 studenten ieder 2,5 dagen in de week zich bezig houden met bedenken, organiseren en uitvoeren van (preventieve) activiteiten bij allerlei maatschappelijke instellingen en verenigingen in Westervoort. Deze activiteiten vinden plaats op de locatie van verenigingen en maatschappelijk instellingen. De studenten worden daarbij ondersteund door twee vaste docenten en de coördinator van het leerbedrijf, ouderejaarsstudenten en sleutelfiguren bij de sociaal maatschappelijke instellingen en organisaties.

Rijn IJssel is verantwoordelijk voor de organisatie van de praktijkleerroute en het leerproces van de student. Zij is de inhoudelijke expert en zorgt voor het ondersteunend onderwijs op de locaties. Stichting Kultuurhus Westervoort organiseert de praktijkleeractiviteiten voor de studenten, begeleidt hen daarbij. Bij het aanbod van de praktijkleeractiviteiten wordt ook inbreng geleverd door het Goed voor Elkaar Team Westervoort dat aangeeft welke hulpvragen en behoeften preventieve activiteiten georganiseerd moeten worden. De coördinator van SKW is de spin in het web bij de uitvoering. Voor de uitvoerende taken van de coördinator zijn echter 16 uur extra noodzakelijk. Een formatie-uitbreiding waarvoor de gemeente Westervoort om de daarvoor vereiste financiële middelen wordt gevraagd.

Voor de gemeente betekent het project meer, nieuwe en innovatieve (preventieve) activiteiten en tot inzet van meer uitvoeringskracht. De activiteiten moeten er toe bijdragen dat de (kwetsbare) inwoner op een zelfstandige en waardevolle manier deel kan nemen aan de samenleving en de regie behoudt over het eigen leven. Dat kan leiden tot vermindering of uitstel van zorg, hulp en ondersteuning. Dit zal op termijn vermindering van de kosten van de gemeente op deze terreinen tot gevolg hebben.

De studenten krijgen een praktijkgerichte opleiding die aansluit op de wensen van de maatschappelijke instellingen en kunnen competenties ontwikkelen, zodat zij een goede uitgangspositie hebben voor de arbeidsmarkt.

De kosten voor de uitbreiding van de coördinatie-uren zijn in 2018 € 32.000 en worden gedekt uit het innovatiefonds voor het sociaal domein. Voor dekking van de kosten in 2019 van € 32.000 en in 2020 van € 16.000 zullen bij diverse instellingen (o.a. de provincie Gelderland) subsidies worden aangevraagd. Daarvoor zal het subsidie-adviesbureau Hezelburcht en de Regionale Inkoop Dienst worden ingeschakeld. Afhankelijk van de te ontvangen subsidie zal de gemeentelijke bijdrage in de kosten in 2019 € 32.000 en in 2020 € 16.000 maximaal bedragen. Als er geen subsidie van externe partijen wordt ontvangen, zal nadrukkelijk gekeken worden naar de behaalde resultaten van de inzet van de studenten. Bij onvoldoende resultaten hebben wij juridisch de mogelijkheid te stoppen met het project met in achtneming van een opzegtermijn van 8 maanden.

Kleine wensen

Voor een aantal kleine structurele wensen (Wsport/Home Start/HALT lessen) wordt in totaal € 18.000 gevraagd. Zie pagina 51 voor een totaaloverzicht.

2.5 Welke verbonden partijen zijn betrokken?

	Presikhaaf Bedrijven
Doel	Het bieden van (aangepast) werk aan inwoners van de tien gemeenten in de regio Midden Gelderland die een WSW-indicatie hebben op grond van hun arbeidshandicap. Daarbij streven naar zoveel mogelijk passende werkplekken bij reguliere bedrijven en tevens streven naar het maximaal benutten van de verdiencapaciteit van deze doelgroep. Daarbij intensief samenwerken met de werkgevers in de regio, het werkgeversservicepunt en de gemeenten.
Taak	Zorgen voor passende werkplekken. Begeleiding van de bij hun werkzame personen. Uitvoeren van de WSW-oud en zorgen voor betaling van deze personen conform de Cao WSW.

Beleidsrisico's	Presikhaaf Bedrijven zit in een ingrijpend veranderingsproces. Alle activiteiten zijn overgegaan in het zogenaamde Scalabor. Als dat definitief wordt zal deze gemeenschappelijke regeling opgeheven worden. Het besluitvormingsproces hierover loopt nog. Duidelijk is wel dat er in 2019 veel zal gaan veranderen. Wij streven ernaar om onze WSW-ers die nu werkzaam zijn bij Presikhaaf onder te brengen bij Scalabor zodat zij in de vertrouwde werkomgeving werkzaam kunnen blijven. Doordat we niet deelnemen in Scalabor hebben we geen ondernemingsrisico meer.
Onze inzet in 2019	In samenspraak en samenwerking met in ieder geval de Liemerse gemeenten zijn we betrokken bij het omvormen van Presikhaaf Bedrijven. We willen: • een volwaardig alternatief en goede werkplek voor de doelgroep WSW-oud. • een doelmatige en doeltreffende uitvoeringsstructuur van de Participatiewet met een effectieve aansturing. • een adequate verbinding met de andere opgave binnen het sociaal domein. We nemen actief deel aan dit transitieproces door deel te nemen aan werkgroepen en overleggen.

Bedrijfsvoeringsorganisatie doelgroepenvervoer regio Arnhem-Nijmegen	
Doel	De DRAN heeft tot doel de gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers. De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer worden overgedragen aan de DRAN.
Taak	De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer.
Beleidsrisico's	Het risico is van financiële aard, als de beoogde efficiencyvoordelen niet worden behaald of als meerdere gemeenten uit deze regio vervoersstromen gaan onttrekken aan deze regeling.
Onze inzet in 2019	Het goed organiseren van passend vervoer voor verschillende doelgroepen.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland	
---	--

Doel	Het vormgeven van regionale samenwerking in het sociale domein in de vorm van drie samenwerkingsmodules: 1. Inkoop: op de gebieden Jeugd en Wmo zodat gemeenten effectief, efficiënt en in samenhang de taken waarin zij willen samenwerken kunnen uitvoeren. 2. Onderwijszaken: Het vormgeven van een intergemeentelijke samenwerking op de gebieden volwasseneneducatie, leerplicht en RMC (Regionale Meld- en Coördinatiefunctie). 3. Werkgeversservicepunt: werkgevers te ondersteunen bij hun personeelsvoorziening, in het bijzonder door vacatures te vervullen met kandidaten uit omschreven doelgroepen
Taak	• Het inrichten en uitvoeren van de aanbesteding van regionale zorg. De inkoop en contractering van bovenregionale jeugdzorg. • Het zorgdragen voor een adequate uitvoering van de Leerplichtwet en coördinatie volwasseneneducatie. • Het plaatsen bij werkgevers van werkzoekenden uit omschreven doelgroepen
Beleidsrisico's	• Doordat de organisatie een eigen begroting heeft en eigen besluiten kan nemen, kunnen wij achteraf met de gevolgen van deze besluiten worden geconfronteerd. • Doordat de GRO geen eigen begroting heeft en geen eigen besluiten kan nemen, is het risico relatief. • Er is een vaste verdeling van kosten op basis van het inwoneraantal per gemeente
Onze inzet in 2019	• De intergemeentelijke samenwerking vormgeven op de gebieden Jeugdhulp, Wmo en activerend werk. • De intergemeentelijke samenwerking vormgeven op de gebieden volwasseneneducatie, leerplicht en RMC. • De intergemeentelijke samenwerking vormgeven op het gebied van de ondersteuning van werkgevers bij hun personeelsvoorziening.

VGGM Zie programma 1

Programma 3 Omgeving

3.1 Wat willen we bereiken?

Programmadoel

In Westervoort is het goed leven en werken. Wij willen een aantrekkelijke werk- en leefomgeving die toekomstgericht en duurzaam is. We creëren ruimte voor gerichte ontwikkelingen en initiatieven.

Toelichting

We willen de bestaande economische structuur behouden en versterken op zowel de bedrijventerreinen als in de winkelgebieden. Hiermee zijn we in staat te zorgen voor behoud en uitbreiding van de lokale en regionale werkgelegenheid en het voorzieningenniveau. Voor een goed ondernemings- en vestigingsklimaat zijn duurzaamheid en bereikbaarheid van Westervoort belangrijke randvoorwaarden.

Wij willen een aantrekkelijke en duurzame leefomgeving in onze gemeente. Hierbij gaat het in de basis om schoon, heel, veilig en gezond. De nadruk ligt op behoud en verbetering van de bestaande kwaliteit van de leefomgeving en het daarbij passende voorzieningenniveau, het benutten van bestaande (natuur-)waarden en een (aanvullend) woonaanbod dat is gericht op maatschappelijke ontwikkelingen en behoefte.

Wij stimuleren en faciliteren en zijn hiervoor uitnodigend naar bewoners, ondernemers en bedrijven, bezoekers en andere partners in vele samenwerkingsverbanden binnen en buiten Westervoort. Wij verbinden en doen mee. Dit is ook één van de belangrijke pijlers in ons coalitieakkoord onder burgerparticipatie. Wij willen inwoners en ondernemers betrekken bij beleid en ontwikkelingen. Wij zijn daarbij toegankelijk, transparant, oplossingsgericht en kansen benuttend. Hierbij zijn wij ons bewust van bestaande waarden, kwaliteiten en potenties van Westervoort. Wij zorgen er samen voor dat deze evenwichtig worden benut óf worden beschermd.

Hoofddoelen

Daarom zetten we in op:

- Het versterken van goed ondernemers- en vestigingsklimaat voor bedrijven.
- Het waarborgen van een aantrekkelijke en duurzame fysieke leefomgeving.
- Het implementeren van nieuwe wetgeving die op ons afkomt.

Externe ontwikkelingen

Verdere economische groei

Uit gegevens van het Centraal Planbureau blijkt het feit dat de economische groei zich voortzet. De investeringsbereidheid bij bedrijven neemt toe alsook de consumptieve bestedingen bij de inwoners. Er is daarom een toename van economische activiteit zichtbaar. De verwachting is een verdere toename van initiatieven die leiden tot nieuwe ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving.

Richting circulaire economie

Een opvallende ontwikkeling is de verandering naar een 'circulaire economie'. De noodzaak hiertoe groeit. De *'grondstoffentransitie'* heeft een plek gekregen in het nationale grondstoffen-akkoord. Hierbij staat het hergebruik van producten en grondstoffen centraal en worden afval en schadelijke emissies zo veel mogelijk voorkomen. De *'energietransitie'* betreft het geleidelijk omschakelen naar gebruik van hernieuwbare energie zoals zonne-energie en windenergie. Het huidige kabinet heeft aanzienlijke ambities die in 2018 zullen leiden tot een nationaal klimaat- en energieakkoord, gevolgd door een klimaatwet. Op het gebied van *'klimaatadaptatie'* liggen grote gemeentelijke opgaven om de kwetsbaarheid als gevolg van klimaatverandering te verminderen. Met het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie moeten alle gemeenten een 'stresstest' doen om knelpunten op het gebied van onder meer wateroverlast in kaart te brengen. Deze opgaven kan de gemeente niet alleen oplossen. Duiven en Westervoort werken met andere gemeenten uit de regio Arnhem Nijmegen samen. Dat heeft op 20 februari 2018 geleid tot een bestuurlijk akkoord over de Regionale Routekaart (zie www.regioan.nl). Deze routekaart is een belangrijk opstart van de Regionale Energie- en Klimaatstrategieën (REKS). Nog in 2018 worden zogenaamde regioateliers gehouden waarin onder meer de ruimtelijke impact op regioschaal aan de orde komt. Deze duurzame ontwikkeling is ook opgenomen in het coalitieakkoord. Wij willen de vraagstukken zo goed mogelijk op integrale wijze aanpakken, met goede informatie en voorlichting, waarbij kansen worden benut op basis van helder te formuleren doelstellingen in een klimaatbeleidsplan.

Aantrekkende woningmarkt

De woningmarkt is aangetrokken. Dat geldt voor de huur- en de koopsector. De voorraad te koop staande woningen is fors geslonken. Voor een deel komt dit door het inhalen van de vraag die tijdens de economische crisis op slot stond. Uit de laatste bevolkings- en huishoudensprognoses blijkt ook dat er meer behoefte aan nieuwe woningen bestaat dan tot voor kort aangenomen. Zoals ook benoemd in ons coalitieakkoord blijft de opgave voor de gemeente nog steeds: de juiste woning, voor de juiste doelgroep op de juiste plaats. Er is een aanvullend woonaanbod nodig dat is gericht op maatschappelijke ontwikkelingen en behoeften zoals aangegeven in de Woonvisie 2015-2020 en de Liemerse Woonagenda 2017-2027. Dit betekent in het bijzonder passende woningen voor jongeren en voor ouderen. Ruimte en locaties zullen worden gevonden op passende inbreidingsplekken of transformatie van bestaande panden of locaties. Dit is een stevige en niet makkelijke opgave voor de komende jaren.

Naar een nieuwe Omgevingswet

Op 1 juli 2015 heeft de Tweede Kamer de Omgevingswet aangenomen. De beoogde invoering is op dit moment 1 januari 2021. Deze omvangrijke stelselwijziging met geheel andere planologische instrumenten, procedures, werkwijze en ict, vraagt ook om een andere rol van de overheid en van partners. In ons coalitieakkoord hebben we dit ook benoemd. Uitgangspunt is om het dorpse karakter van Westervoort te behouden en te versterken. De nieuwe wet biedt op een andere wijze kansen voor nieuwe ontwikkelingen, met oog voor bestaande waarden en kwaliteiten. Deze transitie en de tijdige voorbereiding daarop is een stevige opgave en raken meerdere domeinen binnen het fysieke domein en de organisatie 1Stroom. Deze ontwikkeling wordt samen met Duiven opgepakt. In 2017 is koersdocument "Implementatie Omgevingswet" en het "Plan van Aanpak Omgevingswet" vastgesteld, op basis waarvan de implementatie verder wordt voorbereid en uitgevoerd. Zoals aangegeven in coalitieakkoord doen wij dit in samenspraak met de inwoners, ondernemers, andere partners en de gemeenteraad.

Gezondheid en Veiligheid richtinggevend in beleid en ontwikkeling

Ook binnen het fysieke domein zien we de trend om de kwaliteit van onze leefomgeving en ruimtelijke veranderingen, af te zetten tegen een breder kader zoals veiligheid en effecten op gezondheid. Een schoon, heel, veilig én gezonde leefomgeving. Deze trend is ook zichtbaar in het beleid en de werkwijze van de VGGM. De VGGM heeft in samenwerking met de zestien gemeenten in de regio Gelderland Midden de Regiovisie Publieke Gezondheidszorg Gelderland-Midden opgesteld, waarin o.a. aandacht is voor de bredere scope naar de fysieke leefomgeving in relatie tot het welbevinden en de gezondheid van de inwoners. Ook in de Omgevingsvisie zal dit meer dan voorheen een meer richtinggevend kader kunnen zijn. Bij de voorbereiding op de Omgevingswet is een nadere oriëntatie op deze ontwikkeling zinvol.

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

A. Het versterken van een goed ondernemers- en vestigingsklimaat voor bedrijven.

Dit zijn de speerpunten:

3.A.1	Uitvoeren Economisch Kader Westervoort
Doel	Westervoort wil een aantrekkelijke gemeente zijn voor ondernemers en de economische ontwikkeling stimuleren. Dit zorgt voor (het behoud van) werkgelegenheid en houdt het voorzieningenniveau in stand.
Toelichting	In februari 2018 is het 'Economisch kader Westervoort – visie en afwegingskader' in de gemeenteraad behandeld. Daarin staat opgenomen dat het college in het eerste kwartaal van 2019 een definitief kader ter besluitvorming aanlevert. Daartoe zullen gesprekken met onder meer individuele ondernemers, ondernemersverenigingen, inwoners en vastgoedeigenaren worden aangegaan dan wel bestaande overlegstructuren worden geïntensiveerd. Het betreft voorzieningen in de volgende gebieden: winkelcentrum De Wyborgh en twee wijkvoorzieningen/-steunpunten, het bedrijventerrein Het Ambacht, de Dorpstraat-Hamersestraat, het Stationsgebied. Daarnaast enkele economische voorzieningen op solitaire plekken. Om de doelstelling te kunnen behalen is een aantal tools geformuleerd. Deze worden in 2018 deels getoetst in samenspraak met de ondernemers dan wel verder uitgewerkt om vervolgens op te nemen in het definitief kader. De uitkomsten van al deze gesprekken zullen mede de input vormen voor het definitief kader. De verdere uitvoering van het economisch kader en daaruitvolgende onderdelen en ontwikkelingen zijn belangrijk aandachtspunt in het coalitieakkoord.
Risico's	De gemeente is - om te komen tot de realisatie van een definitief kader - qua medewerking en in de tijd gezien afhankelijk van derden, waaronder de eigenaren van het betreffende vastgoed. Het borgen van tijdige input en betrokkenheid van afdelingen van 1Stroom zoals Ruimtelijke Ontwikkeling, Omgevingszaken, Realisatie en Beheer en BinnensteBuiten.
Planning	De planning is er op gericht om in het eerste kwartaal van 2019 tot een definitief kader ter besluitvorming te komen.
Financiën	Er wordt gevraagd om een budget van € 15.000 om te komen tot een definitief kader. Een groot deel van de werkzaamheden kan door eigen medewerkers worden uitgevoerd. Voor externe ondersteuning in capaciteit, facilitering van bijeenkomsten en documentering/verslaglegging wordt dit budget echter gevraagd. In een later stadium kan worden gezien of, en zo ja, in hoeverre, de gemeente ondernemers financieel gezien wil gaan stimuleren en faciliteren, bijvoorbeeld in het geval van een voorgenomen bedrijfsverplaatsing, op grondslag van een stimuleringsregeling.

3.A.1	Uitvoeren Economisch Kader Westervoort		
Participatie	Daar waar mogelijk kan bij het vervolg geven aan de visie en het afwegingkader aangesloten worden bij bestaande overlegstructuren. Daarnaast zullen er ook bijeenkomsten worden georganiseerd met ondernemers en/of per terrein of deelgebied.		
Indicatoren			
		Westervoort	Nederland
	MKB vriendelijkste gemeente (waardering 0-10)	6,64	onbekend
	Ondernemingsklimaat (waardering 0-10)	onbekend	6,35
	Vestigingsklimaat (waardering 0-10)	onbekend	6,35
	Vestigingen bedrijven (aantal per 1.000 inw)	99,9	139,7
	Oprichtingen (aantal per 1.000 vestigingen)	95,5	97,0
	Opheffingen (aantal per 1.000 vestigingen)	67,4	74,2
	Faillissementen (aantal per 1.000 vestigingen)	4,5	3,4
	% Leegstand Winkelcentrum	18%	onbekend
	Banen (per 1.000 inw)	289,7	758,2
	netto arbeidsparticipatie	65,4%	66,7%

3.A.2	Een circulaire economie dichterbij brengen		
Doel	Het verduurzamen van de lokale economie en verstevigen van het vestigingsklimaat van Westervoort.		

3.A.2	Een circulaire economie dichterbij brengen
Toelichting	In 2018 zijn de gemeenten Westervoort en Duiven gezamenlijk gestart met een meer programmatische aanpak. In 2018 wordt het ambitiedocument circulaire economie voorgelegd aan de gemeenteraad. Het ambitiedocument bestaat uit twee onderdelen: energietransitie en grondstoffentransitie. Ongeacht welk ambitieniveau de gemeenteraad gaat kiezen, is het onmogelijk om binnen de bestaande formatie verdere stappen richting een circulaire economie te zetten. Het ambitiedocument circulaire economie maakt inzichtelijk hoe groot de opgave is; waar de gemeenten Duiven en Westervoort staan en welke mix van maatregelen nodig zijn om energieneutraal en circulair te worden. Gelet op de ruimtelijke en maatschappelijke impact van een circulaire economie is het noodzakelijk om in de volgende fase inwoners, bedrijven en de politiek erbij te betrekken. De voorbereiding hiervoor start in 2018 en krijgt verder zijn beslag in 2019 en jaren erna. Parallel aan dit proces moet het ambitiedocument verder worden uitgewerkt tot een programmaplan met een uitvoeringsagenda en -organisatie, hiervoor is deskundig advies nodig. Om tot een concrete uitwerking te komen met duidelijke doelstellingen en resultaten, past binnen de richting van het coalitieakkoord om tot een gericht 'klimaatbeleidsplan' te komen. Passend in het coalitieakkoord zetten we reeds lopende activiteiten en samenwerkingen voort. Ook doen we actief mee in een regionale aanpak, de zogeheten 'Regionale Routekaart Arnhem-Nijmegen'. Uitgangspunt van deze samenwerking op regionale schaal is: wat lokaal kan gebeurt lokaal, wat regionaal moet gebeurt gezamenlijk. Samenwerking is alleen aan de orde als dat voordelen biedt in de vorm van efficiënte inzet van personele capaciteit en financieel voordeel. Een sprekend voorbeeld is de regionale inkoop van duurzame energie voor het gemeentelijke elektriciteitsverbruik.
Risico's	Ondanks gemeentelijke participatie is een risico dat samenwerking niet of onvoldoende van de grond komt en geen verdere stappen gezet worden richting circulaire economie. Onvoldoende continuering van gemaakte afspraken en inzet op beleid, initiatieven of allianties, waardoor kansen (bijvoorbeeld subsidies) of allianties verloren gaan. Onvoldoende integrale en samenhangende aanpak, waardoor uiteindelijke doelstellingen niet worden gerealiseerd.
Planning	De planning is meerjarig. Het speerpunt blijft de komende jaren in toenemende mate, stevige aandacht vragen. Het ambitiedocument en de uitwerking in een programmaplan geeft voor 2019 en daarop volgende jaren een concretere planning of agenda.
Financiën	Op basis van het (concept)ambitiedocument en uitgaande van een middenscenario is aanvullend en meerjarig vanaf 2019 extra ambtelijke capaciteit nodig. Gelet op het meerjarige programma is het voorstel om als uitgangspunt te nemen dat de benodigde extra ambtelijke inzet het best kan worden ingevuld met (tijdelijke) vaste formatie. Om het totale programma voor Duiven en Westervoort op gang te helpen en in uitvoering te krijgen, zijn de kosten voorlopig, meerjarig geraamd op totaal € 225.000 per jaar. Deze kosten bestaan uit advieskosten, kosten voor doorontwikkeling van beleid, maken van plannen en opstarten van diverse projecten op vele terreinen (bijv. verduurzamen interne bedrijfsprocessen en gebouwen, gasloos maken van wijken etc). Ook is een substantieel deel van deze middelen (ca. € 50.000) nodig om lokale initiatieven te faciliteren en te ondersteunen. Het Westervoortse aandeel is dan € 83.250 per jaar. Voor deelname aan de 'Regionale Route Kaart Arnhem Nijmegen', zorgt de Provincie voor cofinanciering. Gemeenten dragen naar rato van hun inwonertal bij. Vanaf 2019 wordt de bijdrage vanuit Westervoort gesteld op € 6.000 per jaar. Voorgesteld wordt deel te nemen en dit bedrag structureel op te nemen in de begroting 2019-2022.

3.A.2	Een circulaire economie dichterbij brengen		
Participatie	De hele transitieopgave heeft dermate ingrijpende gevolgen voor bewoners en bedrijven dat een intensief participatietraject wenselijk, al dan niet op verschillende terreinen en deelonderwerpen. Het participatieniveau is vooral gericht op het vinden en creëren van de samenwerking en/of het ondersteunen van initiatieven vanuit en met het bedrijfsleven, de samenleving, bewoners en wijkraden.		
Indicatoren			
		Westervoort	Nederland
	Duurzaamheidsscore (score 0-100)	50	50
	Energie-ambities gemeente (score 0-5)	2	3
	Hernieuwbare electriciteit /energie	2%	12,6%
	Gasverbruik Woningen (gemid. m3/jaar per woning)	839	1.320
	Vermogen Zonne-energie (kWp per 1.000 inw)	21	38
	Zonne-energie installaties (aantal per 1.000 inw)	7,0	9,6
	Electrische Laadpunten (aantal per 1.000 inwoners)	2,0	20,0
	Fijn huishoudelijk restafval (kg per inw)	109	189

B. Het waarborgen van een aantrekkelijke en duurzame fysieke leefomgeving.

Dit zijn de speerpunten:

3.B.1	Integrale aanpak woonwijk Mosterdhof
Doel	Het waarborgen van een aantrekkelijke en duurzame fysieke leefomgeving. Het realiseren van een toekomstbestendige woonwijk. Hierbij gaat het in de basis om schoon, heel, veilig en gezond.

3.B.1	Integrale aanpak woonwijk Mosterdhof
Toelichting	De wijkraad heeft om aandacht gevraagd voor de wijk. Het huidig beeld is dat de problemen vooral de fysieke leefomgeving betreft. Het gaat om onderhoud van particulier eigendom en openbare ruimte, gebruik van gronden en bijgebouwen, onduidelijkheden over grenzen privaat of publiek eigendom, parkeeroverlast etc. Een opeenstapeling van problemen zorgt mogelijk voor een situatie die alsmaar verdere achteruit lijkt te gaan (neerwaartse spiraal). Dit onderwerp is ook als zodanig benoemd in het coalitieakkoord. Bovenstaande is aanleiding om in 2018 en in 2019 samen met de wijkraad, bewoners en andere partijen verder te onderzoeken of een integrale aanpak wenselijk en haalbaar is. De transitie naar een circulaire economie en bijvoorbeeld het realiseren aardgasvrije woonwijken, kan hierbij als kans worden meegenomen. De Mosterdhof kan dan een pilot 'Wijk van de toekomst' zijn. Het accent voor 2019 is om samen een brede wijkanalyse of leefbaarheidsonderzoek op te stellen en samen te komen tot een breed gedragen en integrale plan van aanpak. In een plan van aanpak zijn de problemen, kansen en oplossingsrichtingen benoemd, evenals hoe samen op verschillende terreinen tot uitvoering te komen. Het biedt inzicht in wat daarvoor van een ieder nodig is. Aanleg afvalaanbiedplaatsen woonwijk Mosterdhof: Een wens van de bewoners en wijkraad is de aanleg van nieuwe afvalaanbiedplaatsen (bv. ondergrondse) in de Mosterdhof. Een efficiënte, veilige en schone inzameling van huishoudelijk afval door afvalaanbiedplaatsen aan te leggen, zorgt voor verbetering van de openbare ruimte. De vuilniswagen kan door de indeling van de wijk nu niet of moeilijk bij aangeboden afval(containers) komen. Dit veroorzaakt overlast en schade aan de openbare ruimte en auto's. De plannen liggen hiervoor klaar, echter het voorstel is om dit nu bij de analyse en integrale aanpak van de wijk te betrekken. Indien gewenst of verstandig passend in de aanpak, kan in 2019 dit mogelijk vooruitlopend worden aangepakt.
Risico's	De integrale benadering en voorbereiding in 2019, leidt uiteindelijk niet tot een (financieel) haalbare of gedragen aanpak. Een integrale benadering is complexer. Dit biedt kansen, maar kan betekenen dat een langere voorbereidingstijd nodig is. Het creëren van betrokkenheid en draagvlak binnen de wijk voor een integrale aanpak (eensgezindheid over oplossingen en maatregelen). Duidelijke verwachtingen en overeenstemming vooraf over de rol van de wijkraad, bewoners, andere partijen en gemeente. Het borgen van tijdige input en betrokkenheid van ambtelijke disciplines, is extra aandachtspunt.
Planning	De planning is er op gericht om in 2019 tot een concrete wijkanalyse en integrale Plan van Aanpak te komen en deze ter besluitvorming voor te leggen aan de gemeenteraad, teneinde in 2020 te kunnen starten met de uitvoering van de wijkaanpak.
Financiën	Om samen met de wijkraad en bewoners tot een wijkanalyse of leefbaarheidsonderzoek en plan van aanpak te komen is een bedrag nodig van € 40.000. Het betreffen onderzoeks- en advieskosten voor deskundige externe begeleiding en het laten uitvoeren van diverse analyses en laten opstellen van eerste plannen en ideeën in een integraal plan van aanpak. De uitvoeringskosten voor de aanleg van afvalaanbiedplaatsen (bv. ondergrondse) (mogelijk per 2019) bedragen € 19.000. De kapitaallasten bedragen € 1.013 (vanaf 2020). Deze kosten worden gedekt uit de afvalstoffenheffing.

3.B.1	Integrale aanpak woonwijk Mosterdhof		
Participatie	Het participatieniveau is 'samen handelen'. Dit betekent ook dat in de voorbereiding richting een gezamenlijk gedragen analyse en plan van aanpak in 2019 samen en gelijkwaardig opgetrokken wordt met de wijkraad/bewoners.		
Indicatoren			
		Westervoort **	Nederland
	Waardering Woon- en Leefklimaat gemeente (0-10)	6,6	6,7 *
	Buurt als leefomgeving (waardering 1-10)	7,79	7,93
	Fysieke leefomgevingskwaliteit (waardering 1-10)	6,66	6,69
	Buurt is voldoende groen (% inwoners mee eens)	87%	83%
	Ontwikkeling buurt (% inwoners vindt buurt vooruitgegaan)	20%	19%
	Gemeente betreft buurt bij aanpak leefbaarheid (% inw mee eens)	27%	32%
	Inzet bereidheid inwoners voor leefbaarheid buurt	72%	76%
	** Algemene Opmerking: Vanuit Waarstaatjegemeente is geen bewerking mogelijk om cijfers per wijk/postcodegebied te verkrijgen. Er zijn daarom geen specifieke indicatoren of cijfers beschikbaar voor de Mosterdhof.		* <25.0000 inw

3.B.2	Uitvoeren Woonvisie en Woningbouwprogramma 2018-2027		
Doel	De omvang en kwaliteit van de woningvoorraad in Westervoort sluiten aan bij de hedendaagse behoefte en initiatieven en ontwikkelingen vanuit de samenleving. Dit draagt bij aan het behouden van een aantrekkelijke en duurzame leef- en woonomgeving.		

3.B.2	Uitvoeren Woonvisie en Woningbouwprogramma 2018-2027
Toelichting	De gemeenteraad heeft op 9 november 2015 de Woonvisie Westervoort 2015-2020 vastgesteld. In het algemeen zal ook in 2019 het realiseren van de doelen in deze woonvisie centraal staan. Dit betreft met name aandacht voor de woonbehoefte van 1 en 2 persoonshuishoudens. Tevens ligt het accent op de totstandkoming, uitvoering en monitoring van de jaarlijkse prestatieafspraken met Vivare. Hierbij zal vooral ook aandacht zijn voor de kwaliteit van bestaande woningvoorraad in de woonkern Westervoort en de opgaven die er zijn (zie ook circulaire economie, verduurzaming en Mosterdhof). Op basis van de regionale afspraken in de Liemerse Woonagenda 2017-2027 is de totale nieuwbouwopgave voor Westervoort 281 woningen. Voor 183 woningen is harde plancapaciteit beschikbaar. Aan bestaande woningbouwprojecten zoals Beekenoord, De Schans en herontwikkelingslocatie De Flierefluiter wordt verder gewerkt. Op basis van de geprognosticeerde behoefte is er 'ruimte' voor ca. 100 nieuwe woningen tot 2027. In de 2e helft van 2018 zal een notitie Woningbouwprogramma Westervoort 2018-2027 aan de gemeenteraad worden voorgelegd, zoals ook benoemd in ons coalitieakkoord. De notitie geeft een afwegingskader met een verkenning van potentiële locaties en het te realiseren (aanvullende) woningbouwprogramma voor de komende jaren. Uitgangspunt daarbij blijft het realiseren van de juiste woning, voor de juiste doelgroep, op de juiste plaats en een aanbod dat aansluit bij de vraag en behoefte. Het voortvarend of versneld initiëren of faciliteren van nieuwe woningbouwplannen in 2019 zal extra ambtelijke inzet vragen.
Risico's	Onvoldoende ambtelijke capaciteit in organisatie aanwezig om de nieuwbouwopgave in een woonvisie vast te leggen en te implementeren op basis van de in de visie geformuleerde kaders en uitgangspunten. Door het ontbreken van visie ontstaan van ad hoc beleid bij aanvragen uit de markt die anticiperen op de ruimte voor nieuwe woningen. Vertraging en prijsopdrijving als gevolg van schaarste aan personeel en bouwmaterialen in de bouwsector.
Planning	De woonvisie loopt tot 2020. Het woningbouwprogramma loopt tot 2027. De ontwikkeling van nieuwe plannen is meerjarig.
Financiën	Om in 2019 tot verdere ontwikkeling van (een gedeelte van) het vast te stellen woningbouwprogramma 2018-2027 te komen is extra ambtelijke inzet nodig voor de vakdisciplines Ruimtelijke Ontwikkeling, Omgevingszaken en Realisatie en Beheer. In Duiven geldt eenzelfde woningbouwprogramma met een naar verhouding zelfde ambitie. Gelet op het meerjarige programma is het voorstel om als uitgangspunt te nemen dat de benodigde extra ambtelijke inzet het best kan worden ingevuld met (tijdelijke) vaste formatie. Hierbij gaat het (vooralsnog) om 1 Fte voor de realisatie van het programma voor Westervoort en Duiven samen. De gezamenlijke kosten hiervoor zijn dan geraamd op structureel € 82.000 per jaar vanaf 2019. Het Westervoortse aandeel, volgens de afgesproken verdeelsleutel van 63/37, is dan € 30.340 per jaar. Tijdens de planontwikkelingsfase is advisering van andere vakdisciplines nodig, met name vanuit de teams Omgevingszaken en Realisatie en Beheer. Knelpunten daarbij worden vooralsnog opgelost met tijdelijke externe inhuur of advisering. De kosten hiervoor komen ten laste van de planontwikkeling.
Participatie	De participatieladder wordt naar gelang het onderwerp, de situatie en de ontwikkeling ingezet. Het participatieniveau wisselt van eigen regie en informeren tot het 'ondersteunen van initiatieven'.

3.B.2	Uitvoeren Woonvisie en Woningbouwprogramma 2018-2027		
Indicatoren		Westervoort	Nederland
	Aantal woningen	6.660	-
	Aantal huishoudens	6.615	-
	Huishoudgrootte (verdunding)	2,27	2,19
	Woningvoorraad (% koop / %particuliere huur / %huur corporatie)	57,3/8,7/34,0	57,0/13,2/29,9
	% betaalbaar huurvoorraad corporatie	62,9%	55,5%
	Voorraad betaalbare huurwoningen in verhouding tot de doelgroepen	1,06	1,00
	% passend gehuisveste huishoudens	71,5%	74,9%
	Demografische druk	64,3%	69,6%
	Nieuwbouwwoningen (per 1.000 woningen)	5,5	7,2
	Woonlasten eenpersoonshuishouden	717	649
	Woonlasten meerpersoonshuishouden	758	721
	WOZ-waarde woningen	186	230

3.B.3	Rivierklimaatpark IJsselpoort	
Doel	De gevolgen van de klimaatverandering (o.a. de waterdoorvoer en waterstanden in de rivier) voor langere tijd het hoofd bieden én kansen bieden aan natuur, recreatieve ontsluiting en bedrijvigheid in de IJsseluiterwaarden van IJsselkop tot Giesbeek.	
Toelichting		
	Negen landelijke, regionale en lokale overheden verkennen samen met Natuurmonumenten de integrale ontwikkelings- en inrichtingsmogelijkheden voor de uiterwaarden van de IJssel tussen IJsselkop en Giesbeek in relatie met de hoogwaterveiligheidsopgave van het Deltaprogramma. Dit project wordt uitgevoerd volgens het MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport). Dit omvat een systematiek voor de planvorming, de besluitvorming en de financiering van projecten van het Ministerie van I&M en doorloopt 4 fasen. De onderzoeksfase die leidt tot een startbeslissing (fase 1 is uitgevoerd), de verkenningsfase die leidt tot een voorkeursbeslissing (fase 2), een planstudie die resulteert in een projectbeslissing (fase 3) en de uitvoering die uitmondt in een opleveringsbeslissing (fase 4). Voor Westervoort liggen de aandachts-punten bij: - een goede inpassing van de bestaande bedrijvigheid en de (cultuurhistorische waarden van de) voormalige steenfabriek, - een fysieke verbondenheid van het dorp met de rivier door een bereikbare en beleefbare uiterwaarde en rivier. De gemeente is ambtelijk en bestuurlijk vertegenwoordigd in respectievelijk het projectteam, het ambtelijk opdrachtgeversoverleg en de stuurgroep. 2018 en 2019 staan in het teken van MIRT-fase 2: de Verkenningsfase. In deze fase wordt via kansrijke oplossingsrichtingen toegewerkt naar een voorkeurs-alternatief voor de ontwikkeling van het gebied dat vervolgens planologisch wordt verankerd in een intergemeentelijke structuurvisie (2019). Onze rol is het behartigen van onze belangen in de projectorganisatie en bij de totstandkoming van de intergemeentelijke structuurvisie en voorbereidende stukken hiervoor (bv. plan-MER). Betrokkenheid is nodig vanuit verschillende vakinhoudelijke disciplines.	
Risico's	Benodigde tijd voor de inzet van verschillende vakinhoudelijke disciplines.	

3.B.3	Rivierklimaatpark IJsselpoort
Planning	De planning is meerjarig. Dit speerpunt blijft de komende jaren, en met name voor 2018 en 2019, aandacht vragen.
Financiën	Voor de uitvoering van de MIRT-verkenningsfase zijn door de provincie Gelderland en het rijk middelen beschikbaar gesteld. De intergemeentelijke structuurvisie is het plan waarmee de gemeenten het voorkeursalternatief planologisch verankeren en dat een bijlage vormt bij de af te sluiten Samenwerkingsovereenkomst (SOK) tussen partijen. In dat kader zullen ook (financiële) afspraken tussen de deelnemende partijen worden gemaakt voor de verdere uitvoering van het Rivierklimaatpark IJsselpoort. Op basis hiervan zal de Minister eind 2019 haar beslissing nemen over dat onderdeel waar het rijk de kosten voor uitvoering voor haar rekening neemt.
Participatie	In dit project worden bestuurders en in en in de nabijheid van het gebied aanwezige partijen als bedrijven, agrariërs, bewoners en recreanten nauw betrokken bij de te maken keuzes. Bovendien kan iedereen zich, via de website www.rivierklimaatpark.nl en de nieuwsbrief van het project, laten informeren over (de voortgang van) het project.
Indicatoren	Voor dit speerpunt zijn geen indicatoren beschikbaar of te benoemen.

3.B.4	Uitvoering Nota Erfgoed
Doel	Het herkennen, behouden en versterken van het cultureel erfgoed van Westervoort.
Toelichting	De Erfgoednota Westervoort is in de gemeenteraad van 12 maart 2018 vastgesteld. De Erfgoednota bevat de visie en ambities voor de omgang met het Westervoorts erfgoed. De visie en ambities zijn er op gericht om het cultureel erfgoed van Westervoort te (laten) ontdekken, te (laten) vertellen en te (laten) verbinden, zodat dit op een goede wijze in stand gehouden kan worden en een inspiratiebron en motor kan zijn bij nieuwe ontwikkelingen. In de Erfgoednota is vastgelegd hoe de gemeente wil omgaan met haar verantwoordelijkheid voor het cultuurhistorisch erfgoed. Met de nota maken we inwoners, ondernemers en bezoekers van Westervoort bewust van het aanwezige erfgoed. De Erfgoednota helpt bij het zoeken naar kansen om samen dit erfgoed te behouden, uit te dragen en bij nieuwe ontwikkelingen te betrekken. In de Erfgoednota is een <i>Uitvoeringsagenda</i> opgenomen. Hierin zijn de acties benoemd waarmee in de komende vijf jaar uitvoering gegeven wordt aan de visie en de ambities. De acties zijn gekoppeld aan het door de gemeenteraad in de voorjaarsnota 2017 beschikbaar gestelde budget. In 2018 en 2019 staan vooral in het teken van acties die een quick-win opleveren en/of intern en extern de aandacht vestigen op de visie en ambities voor het erfgoed. Daarnaast is een actiepuntenlijst opgesteld die de waardering van objecten en het bepalen of deze in aanmerking komen om als gemeentelijk monument.
Risico's	De Erfgoednota nodigt de organisatie én de inwoners uit om actief bezig te gaan met het behouden, het versterken én de ontwikkeling van het erfgoed. Voor de uitvoering van de Erfgoednota en begeleiding van externe initiatieven is ambtelijke inzet noodzakelijk van meerdere vakdisciplines en medewerkers. De beleidsmedewerker Erfgoed zal hierbij een sturende en initiërende rol vervullen. Deze inzet is nodig om de visie, ambities en acties te laten 'landen' in de samenleving van Westervoort en in de regio, om zo een 'vliegwiel' op gang te brengen.
Planning	De planning is meerjarig. Dit speerpunt blijft de komende jaren, en met name in de 'opstartfase' in 2018, aandacht vragen.

3.B.4	Uitvoering Nota Erfgoed		
Financiën	Voor de uitvoering van de Erfgoednota is in de voorjaarnota van 2017 budget beschikbaar gesteld voor de periode 2018-2022 op basis van de vastgestelde ambities en bijbehorende acties. Het gaat om structureel € 7.500 per jaar en incidenteel € 25.000 voor de gehele periode. De acties in de uitvoeringsagenda passen binnen het beschikbaar gestelde budget. Naast de door de gemeenteraad beschikbaar gestelde middelen, worden kansen voor medefinanciering gezocht, bijvoorbeeld in de vorm van subsidies.		
Participatie	Het erfgoed is van iedereen. In de uitvoeringsagenda is daarom ook aangegeven van welke partners in ieder geval betrokkenheid wordt verwacht bij de betreffende actie. Hierbij is het niet vanzelfsprekend dat de gemeente bij alle acties het voortouw neemt. De erfgoednota vormt de basis en nodigt uit.		
Indicatoren		Westervoort	Nederland
	Aantal Rijksmonumenten	5	61.965
	Aantal Gemeentelijke monumenten	1	55.801
	Bezoekers Nationale Monumentendag (x 1.000)	onbekend	950

3.B.5	Opstellen integraal beleid beheer openbare ruimte
Doel	Efficiënter omgaan met beschikbare middelen tegen aanvaardbare risico's.
Toelichting	Toenemende complexiteit en met het oog op de toekomst krappe budgetten dwingen gemeenten in het beheer van stedelijk gebied om scherpere en beter onderbouwde keuzes te maken. De kunst is om met de beschikbare middelen zo efficiënt en doelmatig mogelijk te presteren. Door beheertaken integraal te benaderen en in meerjarenplanningen te ramen kan efficiëntie behaald worden. Door daarnaast risicogestuurd te werken kan meer differentiatie worden aangebracht in het beheer. Dit alles vatten we samen onder het invoeren van Asset Management. Asset Management helpt bij het behalen van de optimale prestatie uit de gebruiksmiddelen binnen acceptabele risico's en tegen aanvaardbare kosten gemeten over de levensduur. We koppelen dit aan de invoering van de omgevingswet die integraal werken als uitgangspunt heeft. Daarnaast biedt deze nieuwe benadering mogelijkheden voor extra aandacht voor de aanpak van de openbare ruimte, daar waar dat het hardste gewenst wordt. Deze benadering past binnen de ambities van het coalitieakkoord.
Risico's	Integratie met Omgevingswet kan betekenen dat er meer tijd nodig is.
Planning	Voorjaar 2018 staat in het teken van het bepalen van de projectscope en het maken van een road map naar Asset management. Naar verwachting wordt het integrale beleid in de loop van 2019 vastgesteld.
Financiën	In het Watertakenplan is jaarlijks € 10.000 beschikbaar om Assetmanagement in te voeren.
Participatie	Tijdens het bepalen van de projectscope wordt gekeken hoe participatie kan worden ingebed in het proces. Keuzes die gemaakt gaan worden hebben immers zichtbaar effect in de buitenruimte.

3.B.5	Opstellen integraal beleid beheer openbare ruimte		
Indicatoren		Westervoort	Nederland
	De buurt is 'heel' (% van de inw)	79%	79%
	De buurt is schoon (% van de inw)	60%	66%
	Straten, paden en trottoirs zijn goed begaanbaar (% van de inw)	69%	65%
	Groenvoorziening is goed onderhouden (% van de inw)	63%	60%

C. Het implementeren van nieuwe wetgeving, de op ons afkomt.

Dit zijn de speerpunten:

3.C.1	Implementatie nieuwe Omgevingswet
Doel	Tijdige voorbereiding en implementatie van de Omgevingswet.

3.C.1	Implementatie nieuwe Omgevingswet
Toelichting	De Omgevingswet brengt een omvangrijke operatie met zich mee voor gemeenten en raakt alle domeinen binnen de fysieke leefomgeving en meerdere organisatieonderdelen van 1Stroom. Het is meer dan een wetswijziging. Een belangrijk onderdeel is dat elke gemeente over een Omgevingsvisie en een Omgevingsplan moet beschikken. Deze vervangen de huidige structuurvisie en bestemmingsplannen. Het gaat dan vooral ook om het verder integreren en harmoniseren van bestaande beleidskaders. Daarnaast gaat het ook om een andere gemeentelijke rol (eenvoudig beter en meer lokaal maatwerk en bestuurlijke afwegingsruimte). Dit vraagt in brede zin ook aanpassingen in organisatie, werkwijze, processen en procedures, inzet en opleiding van medewerkers en daarom om een goede gezamenlijke voorbereiding. In 2017 is met betrokkenheid van de gemeenteraden een koersdocument "Implementatie Omgevingswet" opgesteld (fase 1: Bewustwording). Ook is in 2017 het "Plan van Aanpak Omgevingswet" vastgesteld met hierin de aanpak voor het vervolg. Uitgangspunt is dat de gemeente Duiven en Westervoort samen werken aan de implementatie, waar mogelijk we nu al experimenteren in de geest van de Omgevingswet bij initiatieven en nieuw beleid integraal benaderen. We werken vanuit de volgende thema's aan de implementatie: Omgevingsvisie en programma, Omgevingsplan, Omgevingsvergunning, Projecten & Initiatieven, HRM/Cultuur en ICT. Met de nieuwe ingangsdatum van 1 januari 2021 (voorheen 1 juli 2019) verandert niets aan de transitieopgave van gemeenten; een groot deel van deze transitie gaat over een andere manier van werken als overheid richting samenleving, in huis en in een keten. De planning en de aanpak voor onze gemeenten is op de nieuwe ingangsdatum aangepast. De implementatie van de nieuwe Omgevingswet, vloeit voort uit wijziging van wetgeving en is in die zin geen keuze en derhalve ook uitgangspunt in ons coalitieakkoord. Deze opgave vereist een brede prioriteit en een stevige ambtelijke inzet en verdere noodzakelijke advies-, onderzoeks- en andere implementatiekosten om tot nieuwe processen, beleidskaders, instrumenten en opgeleide medewerkers te komen.
Risico's	De tijdige implementatie zal veel interne betrokkenheid van vakdisciplines vragen. Dit brengt extra werkdruk en nadere prioritering met zich mee. De omgevingswet is landelijk nog in ontwikkeling (bijvoorbeeld het DSO) en als gemeenten blijven wij scherp op de veranderingen die nog volgen. In het besluitvormingsproces (een gezamenlijke koers, het invullen van lokaal beleid en bestuurlijke afwegingsruimte) zijn twee gemeenteraden betrokken. Niet tijdig kunnen voorzien in het adequaat ruimte geven aan initiatieven uit de samenleving, in relatie tot het bewaken van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving.
Planning	De nieuwe ingangsdatum van de nieuwe Omgevingswet is 1 januari 2021. De minister handhaaft de einddatum van 2029. In 2018 vindt de voorbereiding plaats op de verschillende thema's. Principiële keuzes worden voorgelegd aan de gemeenteraden, waarna verdere uitvoering in 2019 en 2020 zullen plaatsvinden (o.a. opstellen omgevingsvisie en omgevingsplan).
Financiën	Voor de implementatie van de Omgevingswet zijn middelen nodig voor de extra inzet van ambtelijke capaciteit als gevolg van deze nieuwe opgave. Daarnaast zijn middelen nodig voor advies- en onderzoekskosten om tot nieuwe inhoudelijke instrumenten, zoals een omgevingsvisie, te komen. Voor het Westervoortse aandeel is € 100.000 per jaar t/m 2020 opgenomen in de begroting. Het Duivense aandeel is € 235.000 per jaar t/m 2020.

3.C.1	Implementatie nieuwe Omgevingswet		
Participatie	In 2018 worden verdere voorbereidingen getroffen per thema. Hierbij vindt ook een uitwerking naar gewenst participatieniveau plaats. Deze uitwerkingen zullen ook aan de raad worden voorgelegd. In de geest van de nieuwe wetgeving zal zeker ook bekeken worden in welke mate stakeholders en samenleving te betrekken.		
Indicatoren		Westervoort	Nederland
	Samenwerking met inwoners (waardering 1-10)	6,06	6,09
	Dienstverlening inwoners (waardering 1-10)	6,67	6,74
	Dienstverlening ondernemers (waardering 1-10)	onbekend	6,56
	Hoogte regeldruk (% ondernemers vindt regeldruk te hoog)	onbekend	38,1%
	Vergunningverlening (waardering 0-10)	onbekend	6,17
	De gemeente houdt voldoende toezicht op het naleven van regels (% mee eens)	28%	34% *
	De gemeente stelt zich flexibel op als dat nodig is (% mee eens)	24%	28% *
	De gemeente betreft inwoners voldoende bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen (% mee eens)	34%	38% *
	Inwoners en organisaties krijgen voldoende ruimte om ideeën en initiatieven te realiseren (% mee eens)	33%	37% *
	Ik vond het aanvragen of voorleggen gemakkelijk (% mee eens)	83%	77% *
	De tijd die de afhandeling in beslag nam was acceptabel(% mee eens)	81%	73% *
			* <25.0000 inw

3.3 Wat gaat het ons kosten?

Kosten bestaand beleid Programma Omgeving

	Begroting	Meerjarenraming		
	2019	2020	2021	2022
Lasten	4.756	4.767	4.689	4.722
Baten	3.298	3.311	3.319	3.326
Saldo voor bestemming	- 1.458	- 1.455	- 1.371	- 1.397
Mutaties reserves	0	0	0	0
Saldo na bestemming	- 1.458	- 1.455	- 1.371	- 1.397

Bedragen x € 1.000

Kosten nieuwe activiteiten programma Omgeving

Nieuwe activiteiten in de Voorjaarsnota	2019	2020	2021	2022
Gevolgen speerpunten:				
Economisch kader Westervoort	15.000			
Programmaplan Circulaire Economie	83.250	83.250	83.250	83.250
Regionale Route Kaart Arnhem-Nijmegen	6.000	6.000	6.000	6.000

Nieuwe activiteiten in de Voorjaarsnota	2019	2020	2021	2022
Aanpak woonwijk Mosterdhof	40.000			
Afvalaanbiedplaatsen Mosterdhof		0	0	0
Uitvoeren Woonvisie	30.340	30.340	30.340	30.340
Uitvoering Erfgoednota	32.500	7.500	7.500	7.500
Aanvullende wensen:				
Economic Board				
Groenrenovatie wijk Ganzenpoel	48.997	-48.997		
Adoptiegroen	30.000			
Realisatie parkeerplaats Looijenland	0	1.067	1.067	1.067
Kruising Zuidelijke Parallelweg-Dorpsplein	10.000			
Kwaliteitsimpuls Openbare Ruimte	25.000	25.000	25.000	25.000
Kleine wensen programma 3	17.920	17.920	14.170	14.170
Verwerkt in de voorcalculaties	339.007	122.080	167.327	167.327

Bedragen in €

Aanvullende wensen

In bovenstaande tabel zijn de financiële gevolgen opgenomen die voortvloeien uit de speerpunten. Onderstaand staat de toelichting op een aantal aanvullende wensen binnen dit programma.

Stimuleren economische groei in de regio: The Economic Board

In 2015 is de Stadsregio Arnhem Nijmegen opgeheven. Daarvoor in de plaats zijn twee nieuwe samenwerkingsvormen gekomen: één gebaseerd op de Wet gemeenschappelijke Regelingen met een gemeenschappelijk orgaan met beperkte bevoegdheden, geflankeerd door een viertal portefeuillehouders-overleggen waar regionale afstemming van beleid plaatsvindt. Daarnaast is een bijzondere, zogeheten 'triple helix' opgericht; de stichting Economic Board. Hierin zijn naast gemeenten ook ondernemers en kennisinstellingen op het hoogste niveau bestuurlijk vertegenwoordigd. De Economic Board staat ten dienste van de hele regio en focust zich in de eerste instantie op de behoefte van bedrijven, van start-ups, scale-ups, nieuwkomers tot en met gevestigde bedrijven. Voor al deze partijen is de board een portaal tot kennis, netwerk en financiering. De Board wil communiceren, verbinden en aanjagen. Zo wordt frequent een 'economische barometer' van de regio gemaakt. Een recent voorbeeld van verbinden is het actief uitnodigen van ondernemers om projectvoorstellen voor de regionale Investeringsagenda aan te dragen. Dit heeft geleid tot een ambitieus voorstel vanuit de Groene Allianties de Liemers. De Board wordt bekostigd uit bijdragen van de gemeenten (€ 1 per inwoner) en 'in kind' bijdragen met personeel en faciliteiten vanuit kennisinstellingen en ondernemingen. Westervoort heeft baat bij een krachtige economische regio die tot de top van Nederland wil behoren. De bijdrage was vooralsnog beperkt tot en met 2018. Voorgesteld wordt om de deelname per 2019 te continueren en daarmee deze bijdrage van € 15.000 vanaf 2019 structureel voort te zetten.

Groenrenovatie wijk Ganzenpoel

In het groenbeheerplan staan de werkzaamheden voor de groenrenovatie Ganzenpoel gepland voor 2019 en 2020. Het is echter efficiënter de renovatie van de gehele wijk in één keer uit te voeren. We hebben dan één communicatietraject, één voorbereidingstraject en één aanbestedingstraject. Het advies is daarom om de renovatie van 2020 naar 2019 te verplaatsen zodat werkzaamheden gecombineerd kunnen worden. Bij een groenrenovatie is het een uitgangspunt dat bewoners betrokken worden. In het groenplan is voor 2019, € 48.997 en voor 2020 € 48.997 opgenomen. Gevraagd wordt beide budgetten in 2019 beschikbaar te stellen.

Adoptiegroen

Voorgesteld wordt in 2019 door te gaan met groenadoptie. In 2017 is een budget van € 30.000 beschikbaar gesteld voor het betrekken van bewoners bij het groen (adoptiegroen). Dit was een eenmalig budget. Het college is recent akkoord gegaan met het voorstel over het adoptiegroen (pilot voor twee jaar). Voor het tweede jaar is nog geen budget geraamd. Verzoek om het budget van 2018 ook in 2019 beschikbaar te stellen. Het gaat om een bedrag van € 30.000 voor 2019. Het project wordt samen met bewoners uitgevoerd.

Realisatie parkeerplaatsen Looijenland op locatie huidige speelterrein

De afgelopen jaren zijn er regelmatig klachten ontvangen over hoge parkeerdruk in de straten Brullenweide en Looyenland. In 2017 is meermaals de parkeerdruk in de praktijk beoordeeld. Hierbij is geconstateerd dat met name in de avonduren de parkeerdruk erg hoog is. Er is vaak geen beschikbare parkeercapaciteit te vinden, waardoor bewoners en/of bezoekers veelal buiten de vakken parkeren ofwel gedwongen worden om op grotere afstand van de woning te parkeren. Het foutief parkeren heeft bijvoorbeeld negatieve gevolgen voor de bereikbaarheid voor hulpdiensten en maakt de verkeerssituatie ook minder veilig. Er is in beeld gebracht waar extra parkeercapaciteit gerealiseerd kan worden. In overleg met de omgeving is besproken dat een deel van het speelterrein tussen Brullenweide en Looyenland kan worden aangepast waarmee 11 extra parkeerplekken gerealiseerd worden. Dat is toereikend om de parkeerproblematiek die in dit specifieke deel van de wijk speelt, op te lossen. De uitvoering vindt plaats in 2019. De uitvoeringskosten zijn geraamd op € 20.000. De kapitaallasten bedragen € 1.067. De planvorming gebeurt na overleg met aanwonenden. Verdere communicatie met onder andere de wijkraad vindt plaats na beschikbaar hebben van de financiële middelen. Zoals aangegeven in het coalitieakkoord is de verbetering van de leefbaarheid en een integrale benadering van belang. De realisatie van de parkeerplaatsen is als belangrijk aandachtspunt benoemd.

Verkeerssituatie kruising Zuidelijke Parallelweg - Dorpsplein

Als gevolg van de komst van de Liemerse snelfietsroute en het treinstation is er op de kruising Zuidelijke Parallelweg – Dorpsplein een onwenselijke situatie ontstaan waar ongevallen gebeuren. De gemeenteraad heeft in de vergadering op 5 februari 2018 het amendement aangenomen om kleine aanpassingen te doen en het college verzocht studie te laten doen naar de mogelijkheden en kosten van ingrijpende infrastructurele aanpassingen. Voor deze studie heeft zij € 10.000 beschikbaar gesteld. Gezien de verkeerskundige en ruimtelijke uitdagingen op dit punt en de verschillende oplossingsrichtingen die denkbaar zijn, is een uitgebreide studie nodig waarin ook schetsen van varianten worden gemaakt om kosten in beeld te brengen. De kosten voor een dergelijke studie worden geraamd op € 20.000. Om deze studie in 2019 uit te kunnen voeren, vragen we daarom incidenteel een extra budget van € 10.000.

Kwaliteitsimpuls openbare ruimte

Om uitvoering te geven aan het voornemen in het coalitieakkoord om een kwaliteitsimpuls te genereren voor de Westervoortse openbare ruimte, nemen we in deze Voorjaarsnota een klein budget op van € 25.000 per jaar met ingang van 2019 om plannen te maken. Op basis daarvan komen wij bij u terug met voorstellen voor de kwalitatieve verbetering van de openbare ruimte.

Kleine wensen programma 3

Voor kleine wensen wordt in totaal € 17.920 budget gevraagd waarvan € 14.170 structureel. Zie ook het totaaloverzicht op pagina 51.

3.4 Welke verbonden partijen zijn betrokken?	
	Omgevingsdienst Regio Arnhem

Doel	De gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers terzake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Middels de ODRA worden de krachten gebundeld zodat sprake is van minder versnippering, een grotere mate van deskundigheid en een meer efficiënte inzet van middelen.
Taak	Het uitvoeren van meerdere taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht voor gemeenten in de regio Arnhem en Provincie Gelderland. Ook is Omgevingsdienst Regio Arnhem voor deze overheden het aanspreekpunt voor milieuvraagstukken.
Beleidsrisico's	De ODRA is een uitvoeringsorganisatie. De beleidsrisico's zijn derhalve zeer beperkt. Uitvoerend beleid wordt afgestemd, maar het blijft een zelfstandige gemeentelijke bevoegdheid om het resultaat van de afstemming over te nemen.
Onze inzet in 2019	Op 1 april 2013 is de ODRA gestart. Afsproken is dat de ODRA de eerste vier jaar wordt gefinancierd volgens een inputmodel. Hierbij zijn de exploitatiekosten van de ODRA omgeslagen naar de uren die bij de start zijn ingebracht. Dit gaf de ODRA zekerheid over de inkomsten en de gemeente zekerheid over de uitgaven. In 2018 en 2019 wordt gewerkt aan de overstap naar een outputmodel. De ODRA zal dan op basis van geleverde prestaties en afgenomen producten worden gefinancierd. Er zijn verschillende outputscenario's mogelijk. In 2019 zal naar verwachting definitief een keuze worden gemaakt voor een outputscenario. Zoals in de voorjaarsnota 2018 benoemd vallen meer bedrijven onder de controle en het basispakket van de ODRA. Om tegenvallers te voorkomen is het belangrijk hier goed regie op te voeren.

Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen (voormalige Stadsregio)	
Doel	Verbeteren van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de regio Arnhem-Nijmegen, in zowel nationaal als internationaal perspectief.
Taak	Overleg te voeren gericht op afstemming van beleid op de terreinen wonen, mobiliteit, economie en duurzaamheid. Daarnaast wordt het Bureau Brussel (EU-lobby) op strategisch-inhoudelijk niveau aangestuurd.
Beleidsrisico's	Beperkt. Het orgaan is een afstemmingsplatform dat geen beslissingen kan nemen voor de afzonderlijke gemeenten. Beleid wordt afgestemd, maar het blijft een zelfstandige gemeentelijke bevoegdheid om het resultaat van de afstemming over te nemen.
Onze inzet in 2019	Wij nemen bestuurlijk en ambtelijk actief deel aan de hiervoor inmiddels ingestelde regionale overlegplatforms. Belangrijke thema's in 2019 zijn: verder opbouwen 'Economic Board', regionale afstemming woningbouwprogramma, regionale afstemming (over-)programmering werklocaties (RPW). Onze inzet is het borgen van ons woningbouwprogramma en de uitgiftedoelstellingen voor onze bedrijventerreinen en het bevorderen in algemene zin van een goede woon- en werkomgeving.

VGGM – Zie programma 1.

Algemene Dekkingsmiddelen

In de nieuwe opzet van onze programmabegroting zijn de meeste onderdelen van de Algemene Dekkingsmiddelen vooral onder Programma 1 Bestuur opgenomen. De bijdrage voor het participatiebudget is in Programma 2 Maatschappij verwerkt. Omdat de opsomming van Algemene Dekkingsmiddelen een verplicht onderdeel van de BBV is hebben we deze als aanvullend hoofdstuk in het Programmaplan opgenomen. Tevens zijn in dit hoofdstuk verplichte onderdelen over de post onvoorzien en de vennootschapsbelasting opgenomen.

Als Algemeen Dekkingsmiddel worden de volgende onderdelen aangemerkt:

- Belastingen
- Uitkering uit het Gemeentefonds
- Beleggingen

Algemene Dekkingsmiddelen

	2019	2020	2021	2022
Belastingen				
- Hondenbelasting	138	138	138	138
- Precariobelasting	140	140	140	0
- OZB	2.549	2.559	2.565	2.569
Uitkering uit het Gemeentefonds	23.014	23.580	24.091	24.603
- Algemene Uitkering	19.919	20.544	21.093	21.642
- Integratie-uitkeringen	2.857	2.788	2.762	2.725
- Decentralisatie-uitkeringen	238	247	236	236
Beleggingen	167	167	167	167

Bedragen in € x 1.000, zie voorcalculaties (excl. voorgestelde verhogingen)

Belastingen

Hieronder vallen de gemeentelijke belastingen, voor zover zijnde Algemene Dekkingsmiddelen. In Westervoort zijn dat de onroerende-zaakbelastingen, de precariobelasting en de hondenbelasting. De toelichting op deze belastingen is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

Uitkering uit het Gemeentefonds

Uit het Gemeentefonds worden betaald de Algemene Uitkering, Integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen.

Algemene Uitkering

Het belang van de meicirculaire is in de afgelopen jaren sterk toegenomen. Stijgende accressen, sterke ontwikkeling van de uitkeringsbasis, financiering 3D-taken en veranderingen in het verdeelstelsel. Ook in de meicirculaire 2018 zitten alle elementen weer opgenomen. In de berekening van het ministerie wordt niet langer rekening gehouden met een extra toevoeging uit de ruimte onder het bcf-plafond. In onze eigen berekening gaan we uit van een extra toevoeging van € 116.000 structureel.

	2019	2020	2021	2022
Totaal Algemene Uitkering	19.919	20.544	21.093	21.642

Bedragen in € x 1.000

Integratie-uitkeringen

De integratie-uitkeringen zijn bestemd om middelen via het Gemeentefonds te verdelen op een wijze die afwijkt van de bestaande verdeelsleutels. Het zijn uitkeringen met een tijdelijk karakter. Opzet is dat deze uitkeringen op korte of middellange termijn worden opgenomen in de reguliere Algemene Uitkering.

In het Regeerakkoord is opgenomen dat het integreerbare deel van de integratie-uitkering Sociaal domein met ingang van 2019 opgaat in de algemene uitkering en daarmee deel uitmaakt van de trap-op-trap-af systematiek. De betreffende budgetten zijn reeds bij de maartcirculaire 2018 aan de algemene uitkering 2019 van het gemeentefonds toegevoegd. Een aantal onderdelen van de Integratie-Uitkering Sociaal Domein kan per 2019 nog niet overgeheveld worden naar de Algemene Uitkering. Dat betreft de onderdelen Beschermd Wonen, Voogdij/18+ en de Participatie-onderdelen voorheen WAJONG en WSW regulier werk. Hiervoor blijven Integratie-Uitkeringen bestaan. Westervoort ontvangt hiervoor de volgende bedragen:

Overzicht Integratie-uitkeringen

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
beschermd wonen	- 2			
Voogdij/18+	2.390	2.314	2.288	2.251
Participatie	469	474	474	474
Totaal	2.857	2.788	2.762	2.725

Bedragen in €x 1.000

Decentralisatie-uitkeringen

De decentralisatie-uitkering is een variant op de integratie-uitkering. Het tijdstip van overheveling hoeft in het geval van een decentralisatie-uitkering nog niet bekend te zijn en daarnaast kan het ook om tijdelijke middelen gaan.

Overzicht Decentralisatie-uitkeringen

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
DU Impuls brede scholen combinatiefuncties	50	50	50	50
DU decentralisatie provinciale taken VTH	44	44	44	44
DU Voorschoolse voorziening peuters	32	41	49	49
DU armoedebestrijding kinderen	93	93	93	93
DU Schulden en Armoede	19	19		
Totaal	238	247	236	236

Bedragen in €

Decentralisatie Uitkering Impuls brede scholen combinatiefuncties

Vanaf 2018 wordt een uitkering van € 50.000 ontvangen.

Decentralisatie Uitkering provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving

Vanwege de overdracht van taken aan gemeenten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) bij provinciale inrichtingen wordt vanaf het jaar 2018 € 44.000 toegevoegd.

Decentralisatie Uitkering Voorschoolse voorziening peuters

Rijk en gemeenten hebben bestuurlijke afspraken gemaakt over een aanbod voor alle peuters. Met deze afspraken wordt alle peuters de mogelijkheid gegeven om naar een voorschoolse voorziening te gaan. Via de afspraken zetten gemeenten zich actief in om een aanbod te realiseren voor de groep peuters zonder recht op kinderopvangtoeslag die nu niet naar een voorschoolse voorziening gaat.

Decentralisatie Uitkering Armoedebestrijding kinderen

Vanaf 2017 stelt het kabinet structureel gelden beschikbaar voor de bestrijding van de gevolgen van armoede onder kinderen. Verdeling vindt plaats via door het CBS ontwikkelde gegevens over kinderen met een kans op armoede. Voor Westervoort een bedrag van € 93.000.

Decentralisatie Uitkering Schulden en Armoede

Ter versterking van het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid stelt het kabinet voor de periode 2018 tot en met 2020 geld ter beschikking voor het voorkomen van schulden en de bestrijding van armoede, in het bijzonder onder kinderen. Deze middelen zullen worden ingezet ter versterking van het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid zodat gemeenten een impuls kunnen geven aan de verbetering van de toegang tot en de effectiviteit van de gemeentelijke schuldhulpverlening en versterking van de lokale regie van het armoedebelaid.

Beleggingen

Betreft het rendement van deelname in maatschappelijk kapitaal van instellingen en ondernemingen. Het productie- en leveringsbedrijf van de Nuon is verkocht. Het netwerkbedrijf van de Nuon is niet verkocht en heeft de naam Alliander gekregen.

Onvoorzien

Deze post dient ter dekking van de in de loop van het begrotingsjaar optredende onvoorziene, onvermijdbare en onuitstelbare niet geraamde uitgaven. Dit budget is niet per programma verdeeld, maar als totaalpost van € 25.000 in de begroting opgenomen.

Vennootschapsbelasting

De invoering van de Vpb-plicht per 1 januari 2016 heeft, voor zover we nu kunnen beoordelen, geen of nagenoeg geen financiële consequenties voor de programmabegroting 2019. Momenteel wordt gewerkt aan een actualisatie van de analyses voor de jaren 2016 en 2017. Voor 2016 wordt onderzocht of de gemeente Vpb-plichtig is. Als dat het geval is, moet een openingsbalans worden gemaakt en een fiscale administratie worden ingericht. Voor het jaar 2016 en 2017 is uitstel aangevraagd bij de belastingdienst.

Activiteiten van gemeenten worden belastingplichtig voor zover sprake is van het drijven van een onderneming voor de Vennootschapsbelasting (Vpb). Te denken valt hierbij met name aan:

- Buitenreclame
- Grondexploitatie
- Markt en kermis

Belastingplichtig zijn wil nog niet zeggen dat er een Vpb-last ontstaat. Daarvoor dient er ook daadwerkelijk winst op het betreffende 'cluster' gemaakt te worden. Zoals hierboven vermeld gaan wij er momenteel vanuit dat er niet of nauwelijks sprake zal zijn van winst.

Wensenlijst Programmabegroting 2019-2022

Nieuwe activiteiten	2019	2020	2021	2022
Stimuleren actief burgerschap	5.000	5.000	5.000	5.000
Aanpak ondermijning	5.000	5.000	5.000	5.000
Kleine wensen p1	11.750	6.750	6.750	6.750
Totaal Programma Bestuur	21.750	16.750	16.750	16.750
van maatwerk naar algemene voorzieningen	0			
Inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt				
Verwachte extra kosten voor de inzet RSD	291.638	264.899		
Verwachte schadelastbeperking op uitkeringen	- 335.994	- 374.485		
Deltahuis	- 170.000	- 170.000	- 170.000	- 170.000
Uitbreiding Combinatiefuncties	0	0	0	0
Praktijkleerroute	32.000	16.000	0	0
Kleine wensen programma 2	18.000	18.000	18.000	18.000
Totaal Programma Maatschappij	- 164.356	- 245.586	- 152.000	- 152.000
Economisch kader Westervoort	15.000			
Programmaplan Circulaire economie	83.250	83.250	83.250	83.250
Regionale Routekaart Arnhem-Nijmegen	6.000	6.000	6.000	6.000
Aanpak wijk Mosterdhof	40.000			0
Afvalaanbiedplaatsen Mosterdhof	0	0	0	0
Uitvoeren Woonvisie	30.340	30.340	30.340	30.340
Uitvoering Erfgoednota	32.500	7.500	7.500	7.500
Economic Board	0	0	0	0
Groenrenovatie wijk Ganzenpoel	48.997	-48.997		
Adoptiegroen	30.000			
Realisatie parkeerplaats Looijenland	0	1.067	1.067	1.067
Verkeerssituatie Zuidelijke Parallelweg-Dorpsplein	10.000			
Kwaliteitsimpuls Openbare Ruimte	25.000	25.000	25.000	25.000
Kleine wensen p3	17.920	17.920	14.170	14.170
Totaal Programma Omgeving	319.007	127.080	172.327	172.327
Totaal	176.401	- 101.756	37.077	37.077

Bedragen in €

Bijlage kleine wensen

Ontwikkelingen en aanvullende wensen waarvan de benodigde budgetten onder de € 10.000 blijven worden niet vermeld in de programma's.

Kleine wensen Voorjaarsnota Westervoort

Programma 1:

Veiligheidsmonitor

Eenmaal per vier jaar laten we een Veiligheidsmonitor uitvoeren. Dit is een leefbaarheids- en veiligheidsenquête onder onze inwoners. De uitkomsten dienen als input voor het nieuwe integrale veiligheidsplan dat ook eens per vier jaar wordt opgesteld. Het huidige veiligheidsplan loopt af op 31 december 2019. In 2019 moet de veiligheidsmonitor dus weer worden uitgevoerd. Omdat de cyclus van de landelijke veiligheidsmonitor is aangepast, sluit deze niet meer aan op onze beleidscyclus. We vinden het echter wel belangrijk om bij het opstellen van het nieuwe veiligheidsplan (2020-2023) inzicht te hebben in de veiligheidsbeleving van onze inwoners. Vandaar dat wij de enquête in 2019 op een andere manier willen laten uitvoeren. Namelijk via een opdracht aan een onderwijsinstelling. Dat brengt minder kosten met zich mee dan wanneer het landelijke onderzoeksbureau dat zou hebben gedaan. Wij stellen voor incidenteel € 5.000 te ramen in 2019. Het bedrag voor het uitvoeren van de monitor komt eens per 4 jaar terug.

Crisisbeheersing

Op het niveau van de veiligheidsregio hebben we de afgelopen jaren een basis neergezet voor de crisisbeheersing door gemeenten. In de eerste maanden van 2018 is met het regionale project Bouwen Bevolkingszorg in beeld gebracht wat we moeten doen om de basis verder te professionaliseren: lokaal en regionaal. In 2019 zullen de uitkomsten geïmplementeerd worden. De kosten die de professionaliseringsslag met zich meebrengt, leiden vanaf 2019 tot een structurele verhoging van de gemeentelijke inwonerbijdrage aan de Veiligheidsregio met € 0,45. Voor Westervoort is dat een bedrag van € 6.750.

Programma 2:

Wsport

Vanaf september 2017 organiseren Wevoc, Wesstar, Westa, TVW'74 en De Pigeons op basis van een pilot het multisport-programma Wsport. Het programma is voor kinderen van 4-12 jaar en sportplezier en motorische ontwikkeling staan centraal. Het sluit aan bij nieuwe inzichten dat een stevige basis voor leven lang sport en bewegen wordt gelegd als kinderen breed met sport en beweegactiviteiten kennismaken en niet op jonge leeftijd al voor 1 sport moeten kiezen. Aan Wsport nemen wekelijks ca. 35 kinderen deel. Jeugdleden van de deelnemende verenigingen die naast hun sport specifieke programma aan hun motorische ontwikkeling werken. Wsport is er vooral voor kinderen, ook in achterstandssituaties, die laagdrempelig voor het eerst aan sport- en beweegactiviteiten in groepsverband deelnemen. Wsport wordt gegeven door gediplomeerde ALO-docenten, geassisteerd door stagiaires van MDGO-SB-opleidingen en assistent-trainers van sportverenigingen.

De samenwerking tussen de sportverenigingen, Creon en Sports Planet past bij gewenste ontwikkelingen gericht op het vitaliseren van sportverenigingen die een bijdrage leveren aan maatschappelijke vraagstukken. Vooral de preventieve werking van Wsport en ontwikkelingskansen voor kinderen spelen hierop in.

In de pilotfase is Wsport gefinancierd door gemeente Westervoort (innovatiebudget), NOC*NSF (pilot-subsidie) enkele sponsors, ondersteuning van Creon en Sports Planet en de inzet van vrijwilligers van de sportverenigingen.

Het pilot is succesvol geweest en Wsport zal onderdeel worden van het reguliere sportaanbod in de gemeente Westervoort.

Wsport zal worden gefinancierd door de deelnemende verenigingen en enkele sponsors. Met een structurele bijdrage van de gemeente Westervoort van € 4.000 zijn alle kosten gedekt.

Uitbreiding Home Start.

Home Start is een succesvol opvoedingsondersteuningsprogramma van Humanitas. Een getrainde vrijwilliger met veel pedagogische ervaring komt één dagdeel in de week in een gezin helpen bij de opvoeding. Op deze wijze wordt voorkomen dat opvoedingsproblemen escaleren en duurdere zorg nodig is. Al een aantal jaren is het beschikbare budget van € 20.000 onvoldoende om aan de behoefte te voldoen en wordt incidenteel extra subsidie verleend. Voor dit bedrag kunnen maximaal 9 gezinnen opvoedingsondersteuning ontvangen.

De grotere behoefte van Home Start wordt ook veroorzaakt door de verbeterde signaleringsfunctie van het Goed voor Elkaar Team, waardoor meer gezinnen geïndiceerd worden voor laagdrempelige opvoedingsondersteuning. Ook is de doelgroep uitgebreid, doordat gezinnen met kinderen ouder dan 6 jaar in aanmerking komen voor Home Start +. Door een structurele verhoging van het budget met € 9.000 kunnen 4 gezinnen gebruik maken van Home Start.

Continuering HALT lessen op scholen in Westervoort € 5.000

Programma 3:

Meldingen milieu Activiteitenbesluit-

Het afhandelen van meldingen Activiteitenbesluit behoort tot een van de wettelijke kerntaken van de gemeente. Jaarlijks worden 60 meldingen van bedrijven voor Duiven en Westervoort afgehandeld. Met het aanscherpen van de Wet VTH is een deel van de afhandeling van meldingen overgegaan naar de ODRA. Hierbij gaat het om 21 meldingen die behoren bij de bedrijven die ondergebracht zijn voor toezicht en handhaving bij de ODRA. In de begroting van 2018 is de raming voor de ODRA hiervoor verhoogd. De overige 39 meldingen zullen door 1Stroom moeten worden afgehandeld. De formatie is hiervoor niet beschikbaar. Nodig is 0,3 Fte om deze taken adequaat te kunnen uitvoeren. Voorgesteld wordt om vanaf 2019 hiervoor structureel € 18.000 beschikbaar te stellen. Het Westervoortse aandeel bedraagt dan € 6.660. Het alternatief is om de taak volledig onder te brengen bij de ODRA. De kosten bedragen dan € 30.000. Wij hebben als bevoegd gezag dan geen directe regie meer op de afhandelingsnelheid van deze meldingen.

LiemERS++ doorontwikkelen naar een breder streekplatform.

De afgelopen jaren is LiemERS++ zeer succesvol geweest in het binnenhalen van subsidiegelden voor projecten die met name ten goede komen aan de kleine, in belangrijke mate agrarische, dorpskernen in de Liemers buiten de gemeente Westervoort. Wij hebben ons de afgelopen jaren als Westervoort aan LiemERS++ gecommitteerd vanuit de daarvoor sterk geldende groot Liemerse gedachte. De LiemERS++ organisatie doet er alles aan om Westervoort erbij te houden, maar komt toch ook steeds tot de conclusie dat Westervoort veel meer een substedelijk dan een plattelandsgebied is.

Daarbij zouden wij als Westervoort graag een transformatie willen inzetten waarbij we met de huidige deelnemers van LiemERS++, naar voorbeeld van het recent door ons bezochte Huis van de Brabantse Kempen, het daar gehanteerde model voor de Liemers zouden willen aanwenden. De consequente daarvan zou zijn dat de nu aparte platformen van Liemers++, Liemerse Economische Raad en Platform Onderwijs en Arbeidsmarkt de Liemers samen gebracht worden in een nieuwe entiteit. In een dergelijke opzet zou je dan 1 streekplatform voor de Liemers krijgen, waarin uitvoering wordt gegeven aan 3 programma's, te weten: Landbouw&Landschap, Economie en Toerisme&Recreatie. Wij zouden graag de komende jaren hierop inzetten en onze deelname aan Liemers++ nog doorzetten tot 2021 om dit te kunnen realiseren. Zou deze transformatie niet lukken, dan zou onze deelname en bijdrage aan Liemers++ na 2020 moeten stoppen.

Deelname aan LiemERS++ is tot en met 2018 financieel geborgd voor € 3.750. Voorgesteld de deelname en dit budget van € 3.750 per jaar te continueren voor 2019 en 2020.

Voortzetten en uitbreiding Liemers Energieloket

De wens is om het energieloket verder door te ontwikkelen en aan de slag te gaan met een wijkgerichte aanpak met energiecoaches. Voorgesteld wordt het budget per 2019 te continueren en structureel met € 3.000 te verhogen.

Ondersteuning Portefeuillehouder Overleggen regio Arnhem-Nijmegen

De Kring van Gemeentesecretarissen heeft naar aanleiding van de uitkomsten van de Evaluatie naar het functioneren van het Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen onderzocht welke organisatie er nodig is voor facilitering van de regionale samenwerking en de 4 PFO's. De Kring komt met het advies dat om deze facilitering op een zakelijke en toekomstbestendig wijze te regelen. Dit betekent dat de lasten collectief gedragen gaan worden en niet langer op de schouders van een enkele gemeente drukken.

Voor de secretarisfunctie is dit, in de lijn van onze opvatting, geregeld in de ontwerp-begroting 2019 die kortgeleden aan de deelnemende gemeente is aangeboden.

De Kring had graag gezien dat de kosten van de 4 PFO-secretarissen ook al in deze ontwerp-begroting waren opgenomen. Dit is echter niet gelukt. Het Algemeen Bestuur nu vragen om een nieuwe ontwerp-begroting 2019 aan de gemeenten aan te bieden is procedureel een lastige opgave.

In de regio is afgesproken dat een PFO-secretaris, op basis van een op te stellen taakomschrijving voor 0,4 fte, uit de regio wordt geworven. Hiermee is de basisondersteuning voor een PFO geborgd. De gemeente waaruit hij of zij afkomstig is ontvangt een vergoeding. Met deze constructie komt ook definitief een einde aan de afspraak dat de voorzitter zijn/haar eigen secretaris meebrengt.

Om deze 'schadeloosstelling' te kunnen financieren dienen de kosten ook opgenomen te worden in de Regiobegroting 2019. Dit vraagt om een bijstelling van de inwonerbijdrage voor 2019 (€ 0,30). De nieuwe inwonerbijdrage bedraagt dan € 1,88 (1,58 + 0,30) per inwoner. Voor 2018 wijzigt er in de ondersteuning van de PFO's nog niets. De gemeenten Arnhem, Nijmegen en Wijchen zijn bereid de secretarissen voor dit derde jaar beschikbaar te stellen. De nieuwe werkwijze gaat in vanaf 2019, waarmee de continuïteit en voortgang gewaarborgd is in het jaar dat nieuwe portefeuillehouders op de 4 thema's aan de slag gaan.

Voor Westervoort betekent dit een structurele bijdrage van € 4.510 vanaf 2019.

In 1 overzicht geeft dit het volgende beeld:

	2019	2020	2021
Aanvullende kleine wensen:			
Veiligheidsmonitor (pr. 1)	5.000		

Crisisbeheersing (pr. 1)	6.750	6.750	6.750
Wsport (pr. 2)	4.000	4.000	4.000
Uitbreiding Home Start (pr. 2)	9.000	9.000	9.000
Continuering HALT lessen op scholen (pr. 2)	5.000	5.000	5.000
Melding milieu activiteitenbesluit (pr. 3)	6.660	6.660	6.660
Liemers+++ (pr. 3)	3.750	3.750	
Voortzetten Liemers Energieloket (pr. 3)	3.000	3.000	3.000
Ambtelijk secretaris regio Arnhem-Nijmegen (pr. 3)	4.510	4.510	4.510
Overschot/Tekort	47.670	42.670	38.920

Bedragen in €

Beleidsbegroting - Paragrafen

Paragraaf 1	Lokale heffingen
Paragraaf 2	Weerstandsvermogen en Risicobeheersing
Paragraaf 3	Onderhoud Kapitaalgoederen
Paragraaf 4	Financiering
Paragraaf 5	Bedrijfsvoering
Paragraaf 6	Verbonden partijen
Paragraaf 7	Grondbeleid

Paragraaf 1 Lokale heffingen

1.1 Algemeen

Deze paragraaf bevat informatie over gemeentelijke belastingen. De gemeentelijke belastingen zijn te onderscheiden in drie typen belastingen. De algemene belastingen, de bestemmingsheffingen en de retributies. Na de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds zijn dit de belangrijkste inkomstenbronnen van de gemeente. Het aandeel van de gemeentelijke belastingen in het totaal van de inkomsten is op basis van de begroting 2019 21%.

Algemene belastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten ten goede komen aan de algemene middelen van de gemeente. Dit betekent dat de opbrengsten van deze belastingen niet voor een specifiek en wettelijk bepaald doel maar voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen mogen worden ingezet. De onroerende-zaakbelastingen (hierna: OZB), hondenbelasting, toeristenbelasting en precariobelasting behoren tot deze categorie.

Bestemmingsheffingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bestemd voor specifieke voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Onder deze categorie vallen de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Retributies zijn belastingen die worden geheven als er door of namens de gemeente een specifiek product of een specifieke dienst wordt verleend. De leges, lijkbezorgingsrechten en marktgelden behoren tot deze categorie.

Voor bestemmingsheffingen en retributies geldt dat er geen winst mag worden gemaakt. De opbrengst mag daarom niet hoger zijn dan de kosten die worden gemaakt om het product of de dienst te verlenen.

In de gemeente Westervoort worden diverse belastingen geheven, te weten OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing, hondenbelasting, precariobelasting en rechten (o.a. leges).

1.2 Belastingopbrengsten

In het coalitieakkoord staat opgenomen dat de belastingen niet zullen stijgen, behoudens inflatiecorrectie. Deze belofte komen wij na. Wij stellen voor om de belastingen slechts met het inflatiepercentage te verhogen. In onderstaand overzicht zijn de geraamde belastingopbrengsten voor het jaar 2019 (incl. 2,4% inflatiecorrectie) opgenomen. De geraamde opbrengsten voor 2018 zijn ter vergelijking bijgevoegd. De meeropbrengsten als gevolg van de inflatiecorrectie zijn in deze begroting opgenomen. Zie hiervoor de financiële begroting.

	Begroting 2019	Begroting 2018
OZB	2.610.334	2.548.950
Afvalstoffenheffing	1.407.026	1.394.525
Rioolheffing	1.510.758	1.459.600
Hondenbelasting	141.405	127.300
Precariobelasting	140.000	140.000
Lijkbezorgingsrechten	64.549	62.700
Marktgelden	12.493	12.200
Leges omgevingsvergunning	92.160	90.000
Leges (2,4% kan anders worden voor wettelijke bedragen)	322.458	314.900

Bedragen in €

1.3 Ontwikkeling tarieven

De inwoners van de gemeente krijgen jaarlijks een aanslag gemeentelijke belastingen. Voor de beoordeling van de lastendruk zijn de tarieven dan ook van groot belang.

De ramingen en de tarieven in de voorcalculaties zijn gebaseerd op de tarieven 2018. Bij aanpassing van de tarieven zal kritisch worden beoordeeld in hoeverre tariefstijging plaats dient te vinden. Daarbij wordt steeds een efficiënte en klantgerichte uitvoering van diensten en producten nagestreefd. In de financiële begroting wordt voorgesteld de belastingen met het inflatiepercentage van 2,4% te verhogen voor het jaar 2019. Dat leidt tot een structurele meeropbrengst van € 145.000. Na aftrek van € 35.000 extra aan de voorziening riolering een budgettair voordeel van € 110.000.

Verder wordt het uitgangspunt gehanteerd dat afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges omgevingsvergunning en leges kostendekkend zijn. Voor lijkbezorgingsrechten en marktgelden is het uitgangspunt om zoveel mogelijk kosten te verhalen.

Hieronder zijn de belastingtarieven voor het jaar 2019 vermeld. In het overzicht zijn, ter vergelijking, de tarieven voor 2018 opgenomen. De tarieven van de rechten, waaronder de leges zijn divers. Daarom zijn deze tarieven niet opgenomen in het overzicht.

Belastingsoort	Tarief 2019	Tarief 2018
OZB eigenarenbelasting:		
- woningen, % van vastgestelde waarde	0,1758	0,1717
- niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,2439	0,2382
OZB gebruikersbelasting niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,1892	0,1848
Afvalstoffenheffing vastrecht	149,40	146,00
Afvalstoffenheffing variabel:		
- per lediging 140 liter container restafval	6,91	6,75
- per lediging 240 liter container restafval	8,60	8,40
- per storting ondergrondse container	1,02	1,00
- verzamelcontainer alleenwonend	177,00	172,00
- verzamelcontainer meerpersoons	235,80	230,00
Riolheffing		
Per aansluiting	218	213
Hondenbelasting		
- 1e hond	88,80	86,75
- 2e hond + = ook kennel tarief	127,80	125,10
3e en volgende hond + per volgende hond	262,20	256,35
Precariobelasting		
-per strekkende meter	2,50	2,50

Bedragen in €

Uitgangspunt voor de tarieven 2019 is de nullijn exclusief inflatie, tenzij andere besluitvorming. De tarieven voor de OZB worden nog aangepast op basis van de daadwerkelijke waardeontwikkeling.

1.4 Regelgeving

Gemeenten kennen een gesloten belastingstelsel. Dit betekent dat een gemeente een belasting alleen kan heffen als een wet daar nadrukkelijk de bevoegdheid toe geeft. Het beleid betreffende de gemeentelijke belastingen is opgenomen in landelijke wet- en regelgeving.

De belastingtarieven zijn opgenomen in onderstaande belastingverordeningen.

- "Verordening onroerende-zaakbelastingen 2018".
- "Verordening afvalstoffenheffing 2018".
- "Verordening rioolheffing 2018"
- "Verordening hondenbelasting 2018"..
- "Verordening precariobelasting 2018".
- "Verordening lijkbezorgingsrechten 2018".
- "Verordening marktgelden 2017".
- "Legesverordening 2018".

In de verordeningen zijn verder bepalingen opgenomen ter uitvoering van de heffing en de invordering van gemeentelijke belastingen.

1.5 Beleidsvoornemens

Onroerende-zaakbelastingen

Onroerende-zaakbelastingen bestaan uit een eigenaren- en een gebruikersbelasting. De belastingen worden geheven van eigenaren en gebruikers van onroerende zaken. Voor woningen wordt alleen een eigenarenbelasting geheven. In 2018 worden alle onroerende zaken in de gemeente Westervoort voorzien van een nieuwe WOZ-waarde naar waardepeildatum 1 januari 2018. Deze nieuwe WOZ-waarden gelden voor het jaar 2019 en vormen de grondslag voor de berekening van de aanslagen OZB.

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds. De financiële verhoudingswet regelt onder meer de verdeling van de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds over gemeenten. De Algemene Uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen en ook verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van onroerende zaken. Gemeenten met veel waardevol onroerend goed ontvangen een lagere uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevol onroerend goed. Van de waarde van woningen wordt 80% meegerekend en van de waarde van niet-woningen 70%. Hierop wordt het zogenaamde rekentarief toegepast. Dit rekentarief is globaal afgeleid van het gemiddelde landelijke OZB-tarief.

Het resulterende bedrag wordt gekort op de Algemene Uitkering van de betreffende gemeente. Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, heeft geen enkel effect op deze aftrekpost. De rekentarieven zijn door het Rijk aangepast aan de landelijke waardeontwikkeling. De rekentarieven voor 2019 zijn voor OZB woningen eigenaren, voor OZB niet-woningen eigenaren en voor OZB niet-woningen gebruikers.

In het bestuursakkoord van 4 juni 2007 tussen de VNG en het Kabinet is afgesproken met ingang van 1 januari 2008 de maximering van de OZB-tarieven af te schaffen. Dit mag niet leiden tot een onevenredige stijging van de collectieve lastendruk. In verband hiermee is een macronorm ingesteld. De macronorm behelst dat de maximale opbrengststijging voor de OZB van alle gemeenten niet meer mag bedragen dan de macronorm. De macronorm voor 2019 is 3,1%.

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing is een kostendekkende heffing. Loon- en prijsstijgingen alsmede (vervangings)investeringen hebben invloed op het tarief. Er wordt onderscheid gemaakt in een vastrecht en een variabel tarief. Het variabele tarief is een tarief dat per lediging van de container of storting in een ondergrondse container moet worden betaald. De kosten van kwietschelding zijn in de tarieven afvalstoffenheffing verdisconteerd. Er wordt uitgegaan van een gemiddelde van 8 ledigingen van de containers of 24 stortingen in de ondergrondse container per jaar.

Rioolheffing

Rioolheffing is een kostendekkende heffing. Het tarief wordt geheven per aansluiting. Ook worden er vervangingen en reparaties uitgevoerd van riolering en gemalen. Die investeringen zullen worden gedekt uit de rioolheffing.

Hondenbelasting

Hondenbelasting wordt geheven voor het houden van honden. Het aantal honden dat wordt gehouden is bepalend. Er is een uitzondering gemaakt voor blindengeleidehonden, honden die aan een gehandicapte ten dienste zijn gesteld ter bevordering van de zelfstandige deelname aan het maatschappelijk verkeer en voor honden die voor deze taken worden opgeleid. Er zijn vrijstellingen voor politiehonden, asielhouders en honden jonger dan drie maanden die nog bij de moederhond verblijven en voor de honden van de Reddingshonden vereniging. Voor kennelhouders geregistreerd bij de Raad van beheer op kynologisch gebied geldt een vast tarief. De tarieven hebben een progressieve opbouw. Het uitgangspunt is dat de kosten van kwijschelding in de tarieven worden verdisconteerd.

In september 2017 is in een gedeelte van de gemeente een huis-aan-huis controle op het houden van honden uitgevoerd. Het tweede gedeelte van de gemeente wordt in 2018 gecontroleerd. De controle van het derde, en laatste, deel van de gemeente vindt in 2019 plaats. De genoemde tarieven zijn inclusief 2,4% kosten voor inflatie.

Precariobelasting

Er is wel besloten tot het invoeren van precariobelasting voor buizen, draden, kabels en leidingen. De belasting wordt geheven op basis van het aantal strekkende meters van een traject (gasleidingen).

Er is een wetsvoorstel ingediend tot afschaffing van de precariobelasting. In verband met de voorgenomen afschaffing heeft de landelijke overheid de gemeentelijke tarieven bevroren op de hoogte van het tarief voor 2016. Gemeenten mogen dan tot 2023 precariobelasting heffen voor dat tarief. Het tarief voor 2019 is dan ook niet verhoogd en blijft dus gelijk aan het tarief voor 2018.

Lijkbezorgingsrechten

Lijkbezorgingsrechten zijn rechten die worden geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. Het uitgangspunt is dat er zoveel mogelijk kosten worden verhaald. De tarieven worden aangepast met 2,4%. (63.036+2,4%)

Marktgelden

Marktgelden worden geheven voor het uitstallen van goederen of verkoopwaren tijdens de wekelijkse markt op de daarvoor aangewezen plaats en tijden voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de wekelijkse markt. Het aantal ingenomen strekkende meters bepaalt de tarieven. Het uitgangspunt is dat er zoveel mogelijk kosten worden verhaald. De tarieven worden aangepast met de voor 2019 inflatie van 2,4%.

Leges

Leges omgevingsvergunning betreft leges die de gemeente kan heffen voor aanvragen in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Er is gekozen voor het toepassen van kruissubsidiëring. Onder kruissubsidiëring wordt verstaan het hoger vaststellen van tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten (bijvoorbeeld dakkapellen) laag te kunnen houden. Het uitgangspunt is dat de tarieven kostendekkend zijn. De tarieven worden aangepast met de voor 2019 inflatie van 2,4%.

Leges zijn rechten die worden geheven voor het door de gemeente verrichten van diensten. De diensten zijn opgenomen in de tarieventabel behorende bij de verordening. Het uitgangspunt is dat de tarieven kostendekkend zijn. De tarieven worden aangepast met de voor 2019 inflatie van 2,4%.

1.6 Kostendekkende tarieven

Hieronder staan de lasten- en batenoverzichten van de kostendeekkende tarieven. Er is inzichtelijk gemaakt hoe bij de berekening van de tarieven wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. Dit is gedaan voor de tarieven van de belastingen die hoogstens kostendeekkend mogen zijn. Uit onderstaande overzichten blijkt dat de heffingen niet meer dan kostendeekkend zijn. De afvalstoffenheffing is volledig kostendeekkend. De doorbelaste loonkosten en overhead zijn ten opzichte van voorgaand jaar niet gestegen. Nader onderzoek naar de doorbelasting van 1Stroom is nodig om hierover zekerheid te krijgen. Vooralsnog wordt uitgegaan van een stijging met het inflatiepercentage.

Afvalstoffenheffing

Reiniging openbaar gebied (33,3% van de kosten)	20.407		
Afvalinzameling en verwerking	1.217.755		
Salariskosten	125.669		
Overhead	175.488		
Totale lasten		1.539.320	
Opbrengst belastingen (excl kwijtsch)	1.304.572		
Overige inkomsten	234.824		
Totale baten		1.539.396	
Dekking			100%

Bedragen in €

Rioolheffing

Vegen van wegen (33%)	20.407		
Rioolgemalen	118.993		
Riolering	265.934		
Salariskosten	172.782		
Overhead	241.277		
Bijdrage aan voorziening	44.362		
Totale lasten		1.510.758	
Baten rioolheffing	1.510.758		
Totale baten		1.510.758	
Dekking			100%

Bedragen in €

Lijkbezorgingsrechten

Begraafplaatsen	76.934		
Salariskosten	41.228		
Totale lasten		118.162	
Totale baten		64.549	
Dekking			54%

Bedragen in €

Marktgelden

Kosten markten	13.590		
Totale lasten		13.590	
Opbrengst marktgelden	12.493		

Totale baten		12.493	
Dekking			92%

Bedragen in €

1.7 Lokale lastendruk

In onderstaand overzicht zetten we de voornaamste lasten voor een gemiddeld huishouden voor 2019 en voorgaande jaren op een rij. Voor een huurder is de belastingdruk in Westervoort laag, omdat de huurder geen aanslag krijgt voor de ozb en de rioolheffing.

Ontwikkeling lastendruk huurders woningen 2019

	2017	2018	2019	Ontwikkeling t.o.v 2018
Afvalstoffenheffing	217	208	213	2,4%
Totaal	217	208	213	2,4%

Ontwikkeling lastendruk eigenaren woningen 2019

	2017	2018	2019	Ontwikkeling t.o.v 2018
OZB-eigenaar	319	319	327	2,4%
Afvalstoffenheffing	217	208	213	2,4%
Rioolheffing	208	213	218	2,4%
Totaal	744	740	758	2,4%

Bedragen in €

Lastendruk per inwoner	2017	2018
Gemeente Westervoort	340	349
Gemeente Duiven	387	400
Gemeente Zevenaar	385	389
Gemeente Arnhem	537	541

bron: provincie gelderland

1.8 Kwijtschelding

De gemeente is op grond van de Gemeentewet bevoegd om kwijtschelding van gemeentelijke heffingen te verlenen. In de gemeente Westervoort kan door belastingplichtigen (particulieren en zzp'ers) kwijtschelding worden aangevraagd voor de afvalstoffenheffing vastrecht en verzamelcontainer (100%) en maximaal 8 ledigingen van de container en 24 aanbiedingen van de ondergrondse container en de hondenbelasting (1e hond).

Kwijtschelding wordt verleend op basis van 100% van de bijstandsnorm, waarbij tevens een vermogenstoets plaatsvindt. Ligt het netto besteedbare inkomen op of onder het bijstandsniveau, dan wordt volledige kwijtschelding verleend. Bij een gering hoger inkomen kan sprake zijn van een gedeeltelijke kwijtschelding. In al deze gevallen zal het beschikbare vermogen beneden de toegestane norm moeten liggen. Voor 2019 wordt rekening gehouden met een totaalbedrag van € 101.500 voor kwijtscheldingen. Hieronder is de splitsing van de kwijtschelding naar belastingsoort weergegeven.

	Begroting 2019	Begroting 2018
Afvalstoffenheffing	95.000	95.000
Hondenbelasting	6.500	6.500

Bedragen in €

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

1. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen weerstandscapaciteit (middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken om niet voorziene financiële tegenvallers te dekken) en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of waarvoor verzekeringen zijn afgesloten.

Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de gemeente voor het begrotingsjaar, maar ook voor de meerjarenraming.

De gemeente Westervoort acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd.

2. Risicoprofiel

Om de risico's van de gemeente Westervoort in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Bij het samenstellen van dit risicoprofiel is gebruik gemaakt van een softwareprogramma waarmee risico's systematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld. Uit de inventarisatie zijn de risico's in beeld gebracht. In het onderstaande overzicht wordt een actueel beeld van het aantal risico's gepresenteerd met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit met een maximum van 10.

Nr.	Risico	Gevolgen	Kans	Fin. gevolg	Invloed
R268	Open einde financiering Jeugdwet	Financieel - De gemeente is verantwoordelijk voor het leveren van de juiste (jeugd)zorg. Bepalend voor het feit welke gemeente de zorgkosten moet betalen is het woonplaatsbeginsel. Inwoners die veel dure zorg nodig hebben kan voor de gemeente een forse onkostenpost opleveren.	70%	max.€ 500.000	17.85%
R194	Plan de Schans	Financieel - Het plan sluit met verlies	70%	max.€ 500.000	16.26%
R85	Inhuur van externen	Financieel - Hogere kosten dan nodig en/of begroot, Imago - Geen binding met de organisatie	90%	max.€ 250.000	10.46%
R65	Algemene Uitkering Gemeentefonds valt lager uit dan geraamd	Financieel - (Structurele) begrotingstekorten en noodzaak tot bezuinigingen	70%	max.€ 250.000	8.15%
R242	Open einde regeling Participatiewet	Financieel - Overschrijding komt tot 5% volledig voor rekening gemeente. Tussen 5 en 7,5% komt voor de helft voor rekening gemeente. En de overschrijding boven de 7,5% komt volledig voor rekening rijk.	70%	max.€ 100.000	6.54%
R273	Medewerker wordt geconfronteerd met agressief gedrag	Financieel - Extra kosten bij schade	90%	max.€ 100.000	4.20%

R218	Databeveiliging	Financieel - Verdwijnen van informatie, schade	90%	max.€ 100.000	4.17%
R266	Open einde financiering van het armoedebeleid	Financieel - De gemeente Westervoort heeft een ruimhartig (120%) armoedebeleid en wijst inwoners actief op de bestaande rechten.	70%	max.€ 100.000	3.56%
R89	Aftreden bestuurders	Financieel - Uitbetalen van (langdurige) wachtgeldverplichting	30%	max.€ 250.000	3.50%
R271	Open einde regeling Wet Maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	Financieel - Gemeente is verantwoordelijk voor aanvulling van tekorten op het Wmo budget.	70%	max.€ 100.000	3.27%

Totaal grote risico's: € 2.550.000

Overige risico's: € 3.287.500

Totaal alle risico's: € 5.837.500

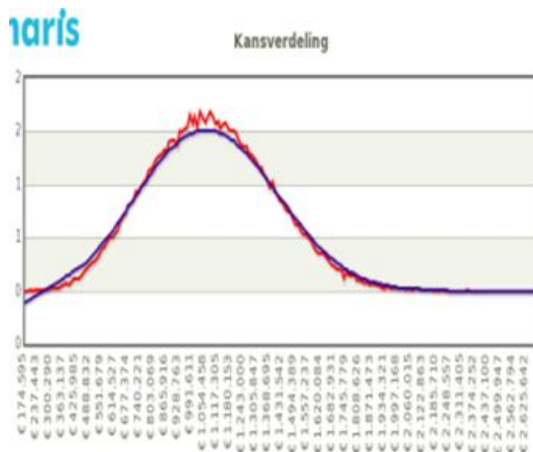
Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 5.837.500) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Figuur 1 en de bijhorende tabel tonen de resultaten van de risicosimulatie.

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	
Percentage	Bedrag
5%	€ 600.064
10%	€ 690.829
15%	€ 757.629
20%	€ 812.811
25%	€ 861.657
30%	€ 907.441
35%	€ 948.982
40%	€ 989.180
45%	€ 1.028.574
50%	€ 1.066.872
55%	€ 1.106.660
60%	€ 1.145.491
65%	€ 1.186.378
70%	€ 1.229.724
75%	€ 1.276.701
80%	€ 1.329.541
85%	€ 1.391.994
90%	€ 1.468.654
95%	€ 1.584.348

Uit de grafiek en de bijbehorende tabel volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 1.468.654 (benodigde weerstandscapaciteit).

Totaal grote risico's:	€ 2.950.000
Overige risico's:	€ 3.387.500
Totaal alle risico's:	€ 6.337.500

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 6.337.500) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Figuur 1 en de bijhorende tabel tonen de resultaten van de risicosimulatie.



3. Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Westervoort bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. Het negatieve resultaat over 2017 bedraagt € 565.000 en wordt onttrokken aan de algemene reserve.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	
Algemene reserve	€ 4.948.000
Bestemmingsreserves	€ 0
Stille reserves	€ 0
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 175.000
Onvoorzien	€ 25.000
Totale weerstandscapaciteit	€ 5.148.000

Algemene reserve

Saldo per 1-1-2018 € 6.406

Resultaat 2017 -/- - 565

Claims:

- Ambtelijke fusie (raad juli 2016) -/- € 235
- Omgevingswet (raad juli 2017) -/- - 100
- Herinneringsmonument (raad juli 2017) -/- - 25

Stand 31-12-2018 € 5.481

- Geraamd tekort 2018 cf voorjaarsnota -/- - 333
- Omgevingswet 2019/2020 (raad juli 2017) -/- - 200

Stand 31-12-2019 € 4.948

Vrij aanwendbare bestemmingsreserves

Van de aanwezige bestemmingsreserves is bij het vaststellen van de nota weerstandsvermogen geconcludeerd dat zij niet vrij aanwendbaar zijn, omdat bij beschikking over de reserve dekkingsproblemen ontstaan. Er is daarom geen ruimte.

Stille reserves

Door de verkoop van de aandelen in het energiebedrijf van NUON zijn de stille reserves in omvang afgenomen. Wat resteert zijn de overblijvende aandelen in het netwerkdeel van NUON en aandelen Vitens, BNG en Nazorg Bodem. Voor een groot gedeelte dienen deze aandelen op basis van de wet in het bezit van de overheid te blijven.

Daarnaast bezit de gemeente nog een aantal activa. Bij de activa gaat het om de mogelijk te realiseren winsten bij verkoop van panden.

De bijdrage van bovenstaande stille reserves aan de weerstandscapaciteit ramen wij op nul.

Onbenutte belastingcapaciteit

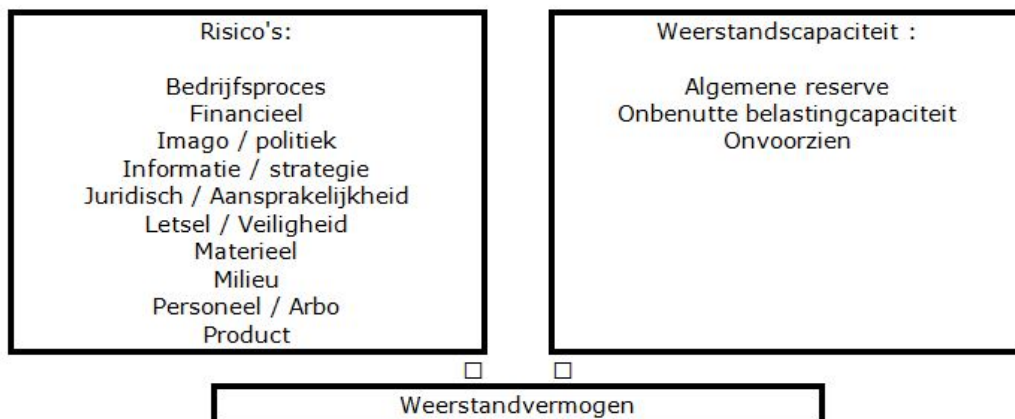
De resterende belastingcapaciteit geeft inzicht in de mogelijkheden voor nog te heffen lokale lasten. Door het afschaffen van de drempeltarieven is de hoogte van de onroerende-zaakbelastingen niet meer gemaximeerd. Kijken we naar de tarieven die het Rijk hanteert bij een eventuele aanvraag in het kader van het artikel-12 beleid, dan dienen deze te voldoen aan een redelijk peil. Voor 2019 hanteert het Rijk een gemiddeld percentage van 0,1905% van de vastgestelde WOZ-waarde. Onze eigen gemiddeld tarief voor 2018 ligt met 0,1778% onder dit peil. Dat levert een onbenutte belastingcapaciteit op van € 175.000.

Onvoorzien

De post onvoorzien mag worden opgevat als een buffer voor onvoorziene tegenvallers. Het dekt lasten die onvoorzien, onvermijdelijk en onuitstelbaar zijn. Structureel is hiervoor € 25.000 beschikbaar.

4. Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.



De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen =	Beschikbare weerstandscapaciteit	=	€ 5.148.000	= 3,50
	Benodigde weerstandscapaciteit		€ 1.468.654	

De normtabel biedt een waardering van de berekende ratio.

Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

De ratio van onze organisatie valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen. Als we naar de ondergrens kijken dan lijkt een minimumniveau van € 2,5 miljoen (met enige speling) voor de algemene reserve een acceptabel niveau.

5. Maatregelen en Ontwikkelingen

Een eerste stap voor beheersing van de risico's is om deze in beeld te brengen en te blijven monitoren. Er zullen risico's bijkomen maar ook afvallen. Het is een dynamisch proces. Voor de huidige top 10 risico's volgt hieronder de stand van zaken.

1. Open einde financiering jeugdwet/wmo nieuw

Het risico op het budget sociaal domein is opgesplitst in een gedeelte jeugdwet en een gedeelte wmo. De open eindfinanciering van de jeugdwet/wmo nieuw blijft een belangrijk aandachtspunt. Door externe omstandigheden kan de gemeente geconfronteerd worden met hoge zorgkosten.

We ondernemen in 2018 de volgende stappen om de tekorten te dempen:

- De systematiek van de DBC's is per 1 januari 2018 afgeschaft. Dat betekent dat zorgaanbieders nu per maand factureren, wat de inzichten over de kosten veel beter en vooral eerder inzichtelijk maken. Hierin maken we nog een voorbehoud, inmiddels merken we dat niet alle zorgaanbieders hun administratie hier tijdig op hebben kunnen inrichten en daardoor nog niet kunnen voldoen aan het maandelijks factureren. Met hen gaan we in gesprek.
- We zijn bezig de monitoring te optimaliseren en intensiveren, zodat we meer en eerder inzicht hebben in de actuele stand van zaken op het gebied van financiën, maar ook op het gebied van gebruik van zorg en dergelijke.
- We zetten stappen in de transformatie van het sociaal domein. Dat betekent we de zorg dichter bij de zorgvrager brengen om afschaling in de zorg mogelijk te maken.

In de meerjarenraming houden we er rekening mee dat de kosten meer in lijn zullen komen met de uitkeringen van het Rijk en jaarlijks met € 150.000 afnemen tot uiteindelijk € 450.000 in 2021. Maar zoals reeds aangegeven het blijft een open eindfinanciering.

2. Plan de Schans

Bij de jaarrekening 2017 is het plan de Schans herrekend. Op basis hiervan zou de exploitatie sluiten met een verlies van € 101.000. Hiervoor is conform de voorschriften een voorziening opgenomen.

De verkoop van kavels en de bouw van woningen loopt goed, maar er dient voorzichtig te worden omgegaan met het eventuele saldo in dit plan. Bij faillissement gaan gronden weer naar hypotheeknemers (gemeente en Rabobank). Maximale verlies wordt geschat op € 500.000, rekening houdende met opbrengsten, waaronder subsidie. Boekwaarde per 31 dec 2017 is € 987.000. Met een bestemmingsplanherziening voor Fort en Geerken zijn deze deelgebieden meer marktconform gemaakt.

3. Inhuur van externen

Door langdurig ziekteverzuim of benodigde specifieke kennis kan inhuur noodzakelijk zijn. Dit kan leiden tot budgetoverschrijdingen.

4. Algemene uitkering valt lager uit dan geraamd

De hoogte van de algemene uitkering is afhankelijk van de rijksuitgaven. Lagere rijksuitgaven kunnen effect hebben op de hoogte van de algemene uitkering.

5. Open einde regeling participatiewet (overschrijding gebundelde uitkering met meer dan € 200.000)

Er is een absoluut bedrag voor overschrijding opgenomen van € 200.000. Overschrijding komt tot 7,5% volledig voor rekening gemeente. Tussen 7,5 en 12,5% komt voor de helft voor rekening gemeente. En de overschrijding boven de 12,5% komt volledig voor rekening rijk. In 2016 en 2017 was er een voordeel op het bijstandsbudget.

6. Medewerker wordt geconfronteerd met agressief gedrag

Agressief gedrag door derden kan leiden tot letselschade, imago, onrust bij personeel, uitval gedupeerde(n)

7. Databeveiliging

Door een menselijke fout, storingen of opzet kunnen data verloren gaan.

8. Open einde financiering van het armoedebeleid

De gemeente Westervoort heeft een ruimhartig (120%) armoedebeleid en wijst inwoners actief op de bestaande rechten.

9. Aftreden bestuurders

Wachtgeldverplichtingen voor collegeleden kunnen ontstaan door ontslag als gevolg van conflicten, opzegging van vertrouwen of nieuwe verkiezingen.

10. Open einde regeling Wet maatschappelijke ondersteuning (oud)

Gemeente is verantwoordelijk voor aanvulling van tekorten op het Wmo budget.

Kengetallen

Met ingang van begrotingsjaar 2016 worden onderstaande kengetallen verplicht opgenomen in begroting en jaarrekening.

	Rek 2017	Begr 2018	Begr 2019
Kengetallen			
netto schuldquote	55%	60%	60%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	56%	60%	61%
solvabiliteitsratio	23%	27%	20%

structurele exploitatieruimte	0,70%	1,56%	0,25%
grondexploitatie	3%	2%	2%
belastingcapaciteit	103%	102%	102%

De toezichthouder zal ten aanzien van de kengetallen zelf geen waardeoordeel geven. Wel zal bij de beoordeling van de vastgestelde begroting getracht worden de individuele cijfers af te zetten tegen het provinciale beeld. Het blijft echter aan de gemeente zelf om haar eigen kengetallen van een waardeoordeel te voorzien.

Ten aanzien van onze kengetallen kan het volgende worden opgemerkt: De netto schuldquote ligt ruim onder de 100% hetgeen als voldoende kan worden aangemerkt. In de VNG-uitgave 'Houdbare Gemeentefinanciën' is vermeld dat wanneer de schuld lager is dan de jaaromzet (kengetal < 100%) dit als voldoende kan worden bestempeld. Hoe hoger de quote des te hoger de druk van rente en aflossing op de exploitatie.

Ten opzichte van de jaarrekening 2017 neemt de solvabiliteitsratio af omdat in 2018 het negatieve resultaat 2017 wordt verwerkt.

De structurele exploitatieruimte geeft weer in hoeverre de begroting nog mogelijkheden biedt om structurele tegenvallers op te vangen. De nu voorliggende begroting is voor alle jaren structureel sluitend.

Het aandeel van de grondexploitatie in onze totale exploitatie is relatief gering. Wij zijn geen gemeente die beschikt over een grote voorraad al dan niet in exploitatie genomen gronden. In de jaren van de crisis en ook nu nog leidt dit gelukkig wel tot relatief lage risico's.

Ten aanzien van de belastingcapaciteit tenslotte kan worden opgemerkt dat het hier puur een vergelijkingscijfer betreft. De score geeft weer in hoeverre wij ons verhouden ten opzichte van het, door het COELO berekende, landelijke gemiddelde. Doordat we nu al een aantal jaren in staat zijn om de lokale lastendruk niet te laten stijgen, of zelfs te laten dalen is te zien dat we in de richting van het landelijk gemiddelde kruipen.

Conclusie

Weerstandscapaciteit

Met name door het vervallen van een aantal risico's (waaronder Presikhaaf) was de ratio bij de jaarrekening 2017 gestegen naar 3,73. Door het verwachte tekort voor 2018 en de herijking van een aantal risico's wordt de ratio nu berekend op 3,5. Nog steeds meer dan uitstekend.

Kengetallen

Ook de nieuw opgenomen financiële kengetallen bevestigen het beeld dat we op de meeste vlakken ruim voldoende scores: onze schuldpositie is niet risicovol, onze grondexploitatie is zeer beperkt (en daarmee het risico ook) en onze belastingdruk die in het verleden vrij hoog was schuift op naar het landelijk gemiddelde.

Paragraaf 3 Onderhoud Kapitaalgoederen

Het onderhoud van de kapitaalgoederen legt een beslag op een deel van de financiële middelen. Kapitaalgoederen zijn verdeeld naar de categorieën wegen, water en gebouwen. In deze paragraaf wordt ingegaan op het beleidskader, de beheerplannen en de financiële consequenties.

In de beleidsplannen legt de gemeenteraad de kaders vast voor de uitvoering van het onderhoud aan de kapitaalgoederen. Het niveau van het onderhoud en de kwaliteit van de kapitaalgoederen zijn bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten. Met de vaststelling van de programmabegroting machtigt de raad het college van burgemeester en wethouders om de uitgaven ten laste van de betreffende onderhoudsvoorzieningen te doen.

Deze voorzieningen worden gevuld door een jaarlijkse storting vanuit de diverse taakvelden. De kosten van het onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

Wegen

Beleidskader

Op 9 november 2015 is het nieuwe Wegenbeleidsplan 2015-2020 vastgesteld

Uitvoering wegonderhoud

Het wegonderhoud gebeurt volgens de systematiek van het CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek).

Op grond van het wegenbeleidsplan zijn de noodzakelijke bedragen voor groot en klein onderhoud in de meerjarenbegroting opgenomen.

In 2018 is in aanvulling op het wegenbeleidsplan een wegenbeheerplan opgesteld, waarmee de uit te voeren onderhoudswerkzaamheden voor de komende 10 jaar in beeld zijn gebracht. Hierbij worden de Bestemmingsreserves mbt het onderhoud van de wegen ingezet.

Kwaliteitsniveau verhardingen

De verhardingen worden onderhouden op ambitieniveau zeer hoog (A+) met uitzondering van de wegtypen 'hoofdstructuur woonstraten' en 'woongebied'. Deze worden onderhouden op niveau laag (C).

Riolering, gemalen en randvoorzieningen

Beleidskader

De basis voor het onderhouden van het totale rioleringssysteem- en watersysteem is te vinden in het Water Taken Plan WTP (voorheen Gemeentelijk Riolerings Plan GRP) dat éénmaal in de vier tot zes jaar wordt geactualiseerd. Eind 2016 is het nieuwe WTP vastgesteld door de Raad.

Uitvoering

De uitwerking van het onderhouden en vervangen van het totale riolerings- en watersysteem is te vinden in het WTP. De financiële consequenties ervan zijn verwerkt in de meerjarenbegroting waarbij de jaarlijkse lasten worden gedekt door een kostendekkende rioolheffing.

Voor de komende jaren staat het onderhoud van duikers en beschoeiingen gepland en tevens het onderhoud in de Dorpstraat(Kruising- halverwege Mosterdhof).

Voorziening Riolering artikel 44 lid 2 BBV	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	678	722	805	917
Toevoeging aan de voorziening	44	83	112	137
Onttrekking aan de voorziening	0	0	0	0
Stand per 31 december	722	805	917	1.054

Bedragen x € 1.000

Onderhoud gebouwen

Beleidskader

In 2014 is het meerjarenonderhoudsplan groot onderhoud gebouwen vastgesteld.

Beheerplan

Voor het planmatig Groot-onderhoud wordt onderscheid gemaakt in de volgende twee categorieën:

- Groot-onderhoud met een cyclus van 2-25 jaar: vindt een reservering plaats;
- Groot-onderhoud met een cyclus van > 25 jaar: kapitaliseren (rente en afschr.).

Voor het regulier onderhoud is budget opgenomen in de meerjarenbegroting. Daarnaast is er een bestemmingsreserve onderhoud gebouwen.

Uitvoering

Voor 31-12-2020 dient het gemeentehuis brand technisch te worden aangepast. Het huidige pand voldoet aan de brandveiligheidseisen als het om vluchtroutes gaat. De technische brandveiligheid gaat over de Brand Doorslag en Brand Overslag van een deel van het gebouw naar aan ander deel van het gebouw. De aanpassingen die nodig zijn om de compartimenten naar de vereiste 30 minuten te brengen worden in kaart gebracht.

Daarnaast staat er schilderwerk voor diverse panden op de planning, vervangen verlichting en wat kleine onderhoudswerkzaamheden.

Paragraaf 4 Financiering

Inleiding

Het streven is naar de optimale financiering van de inkomsten en uitgaven van de gemeente Westervoort op korte en lange termijn. Om deze *treasury*-functie goed uit te voeren, kijken we naar de meerjarige liquiditeitsontwikkeling van de gemeente en de renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt in Nederland. De treasury-functie wordt uitgevoerd binnen de normen van de Wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden), de Wet HOF (Wet Houdbare Overheidsfinanciën) en het treasurystatuut van de gemeente Westervoort vastgesteld in 2006.

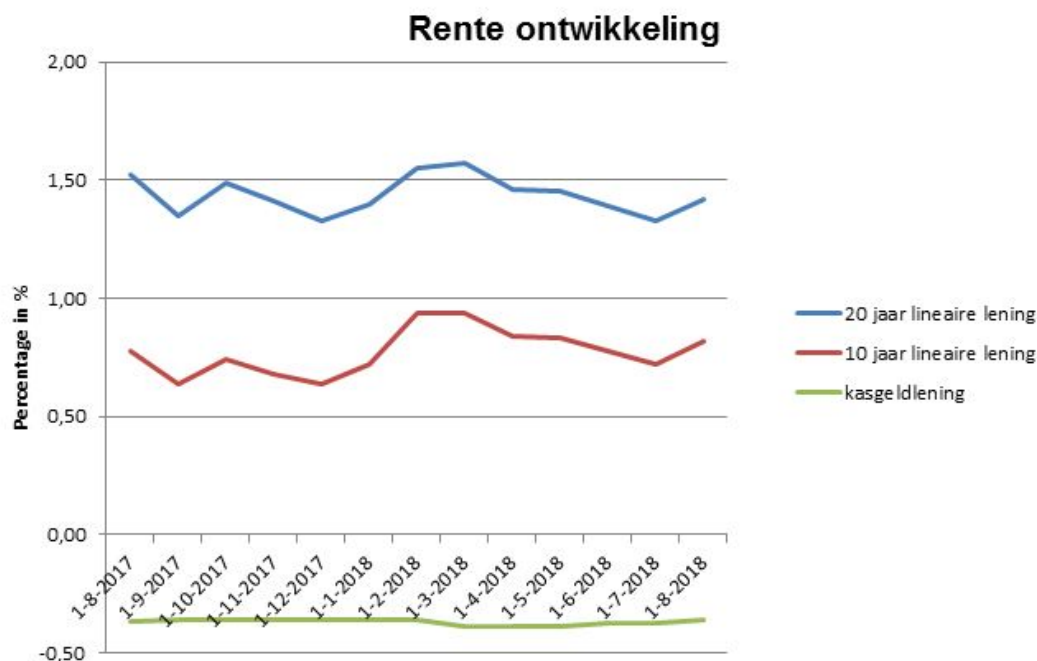
Doelstellingen

Bij de begroting wordt afgewogen welke investeringen er op korte en lange termijn moeten plaatsvinden. Het is vervolgens onze taak om deze investeringen conform de kaders te financieren. We beperken ons tot de publieke taak en hanteren hierbij de volgende doelstellingen:

- Er is voldoende financiering op de korte en lange termijn; zodoende is er altijd geld om aan onze betaalverplichting te voldoen.
- De risico's die aan financiële transacties verbonden zijn worden beheerst en beperkt; het betreft het renterisico, het koersrisico en het debiteuren-/crediteurenrisico.
- De rentekosten van de leningen worden zoveel mogelijk beperkt.
- De interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities worden zoveel mogelijk beperkt.

Rentevisie

Het monetaire beleid van de ECB blijft zeer ruim. De effectenaankopen zijn na september 2018 verminderd, maar de officiële tarieven blijven onveranderd. De lange rentetarieven lopen in 2019 naar verwachting wat op.



Renterisico's

De specifieke risico's die samenhangen met de uitvoering van de treasuryfunctie bestaan voornamelijk uit renterisico's, die worden getoetst aan twee normen. Dit zijn:

- De kasgeldlimiet. Deze geeft het maximale bedrag aan dat een gemeente aan vlottende financieringsmiddelen (looptijd korter dan een jaar) mag opnemen.
- De renterisiconorm. Hiermee wordt het renterisico op de vaste schuld in beeld gebracht

(looptijd vanaf een jaar).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet stelt een bovengrens aan de toegestane omvang van de kortlopende schuld (looptijd korter dan een jaar). Reden hiervoor is dat een korte schuldpositie een potentieel renterisico in zich bergt, omdat rentestijgingen direct doorwerken in de rentelasten. Het is dan ook van belang dat de grote fluctuaties van de rentelasten op de korte financiering gedurende het begrotingsjaar beheerst worden. Hiervoor is een goede liquiditeitsprognose voor de korte en lange termijn noodzakelijk. Voor structurele liquiditeitstekorten is financiering met geldleningen met een looptijd langer dan een jaar de aangewezen oplossing. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage van de jaarbegroting (8,5%) en geldt voor het gehele begrotingsjaar.

Berekening kasgeldlimiet

	2019	2020	2021	2022
Omvang begroting (x € 1.000)	36.137	36.561	36.981	37.347
Toegestane kasgeldlimiet in %	8,5	8,5	8,5	8,5
Toegestane kasgeldlimiet in € 1.000	3.072	3.108	3.143	3.174

De berekende kasgeldlimiet wordt periodiek getoetst aan de werkelijke omvang van het kasgeld. Op basis van de liquiditeitsprognoses wordt bepaald of er kort of lang geld aangetrokken moet worden voor een bepaalde looptijd, rekening houdend met de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Voor de gemeente Westervoort betekent dit dat er gemiddeld in 2019 in een kwartaal voor (afgerond) € 3.100.000 geleend mag worden met kort geld. Kort geld is geld geleend voor een periode van een jaar of korter. De lange rente is duurder dan kort geld waardoor het financieel aantrekkelijk is volledig gebruik te maken van het bedrag onder de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm

Bij de renterisiconorm gaat het om het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente voor de rentelasten. Aanpassing van de rentepercentages doet zich voor bij herfinancieren en renteherziening. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijkertijd opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten. De renterisiconorm wordt ook berekend door een percentage van 20 te nemen van de jaarbegroting.

Berekening renterisiconorm

	2019	2020	2021	2022
Omvang begroting (x € 1.000)	36.137	36.561	36.981	37.347
Renterisiconorm in %	20	20	20	20
Renterisiconorm in € 1.000	7.227	7.312	7.396	7.469

Uit dit overzicht blijkt dat wij in 2019 tot (afgerond) € 7.227.000 opnieuw aan leningen mogen afsluiten zonder de renterisiconorm te passeren. De liquiditeitsprognose geeft aan dat de gemeente Westervoort in 2019 en 2020 maximaal € 3,0 miljoen financierings behoefte heeft. Voor 2019 ligt het gemiddelde rentepercentage van de totale eigen leningen op 3,53 tegen 4,34 in 2018.

Renteschema 2019

a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		768.200
b.	De externe rente baten		20.719
	Saldo rentelasten en rentebaten		747.481
c1.	Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-27.511	
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend.	0	

c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
	Saldo		719.970
d1.	Rente over eigen vermogen		0
d2.	Rente over voorzieningen		0
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente		0
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (rente omslag 2,32%)		-719.970
f.	Rente resultaat		0

Kredietrisico

Garantiestellingen

Naast bovengenoemd renterisico wordt door onze gemeente ook kredietrisico gelopen in het kader van onze publieke taak gegarandeerde geldleningen. Het kredietrisico betreft het risico dat de leningen niet worden terugbetaald. In totaal hebben wij aan leningen gegarandeerd met een schuldrest per 1 januari 2018 van € 26.664.000. Voor € 22.789.000 is gegarandeerd aan de Stichting Plavei, Woonzorg Nederland en de Stichting Vivare. Hier kan de gemeente Westervoort voor maximaal 50% aangesproken worden omdat deze via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw lopen. Voor het restant van € 3.875.000 staat de gemeente Westervoort garant voor een lening aan Stichting Vivare.

Verstrekte leningen

De gemeente Westervoort loopt risico op de verstrekte geldleningen. Op 1 januari 2018 was het saldo van de verstrekte leningen € 587.439

Deze leningen zijn verstrekt aan Westervoortse verenigingen en instellingen. Naast deze leningen staat er nog geld uit bij het stimuleringsfonds voor duurzaamheids- en startersleningen.

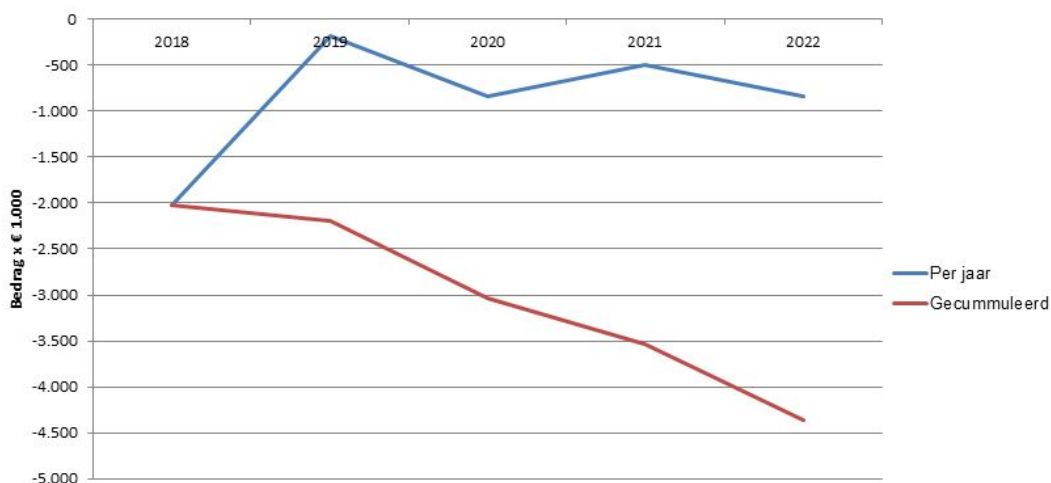
Wet schatkistbankieren

Medio december 2013 heeft de Eerste Kamer de Wet Schatkistbankieren aangenomen. De wet verplicht decentrale overheden om overtollige geldmiddelen onder te brengen in 's Rijks schatkist. Het gaat om het uitzetten van onze overtollige middelen boven een drempelpercentage (0,75% van het begrotingstotaal).

Liquiditeit

Om te komen tot een goede en effectieve financiering voor de gemeente Westervoort voor de korte en lange termijn is een goede en volledige liquiditeitsprognose noodzakelijk. Daarvoor moet rekening worden gehouden met: beginstanden banken, inkomsten en uitgaven grondexploitatie, aflossingen van geldleningen, planning investeringen, ontwikkeling standen debiteuren/crediteuren en de inkomsten en uitgaven uit de reserves en voorzieningen. Hieronder staat de liquiditeitsprognose terug voor de komende periode 2018-2022 weergegeven. Als het bedrag negatief is moet er geld worden aangetrokken.

Liquiditeitsprognose



Cumulatieve liquiditeitsprognose

	2018	2019	2020	2021	2022
Totaal	-2.018	-183	-839	-490	-835
Saldo voorgaand jaar		-2.018	-2.201	-3.040	-3.530
Cumulatief te financieren:	-2.018	-2.201	-3.040	-3.530	-4.365

Bedragen in € 1.000

Zoals de tabel al aangeeft, is er de komende jaren een geringe behoefte aan financieringsmiddelen. Deze behoefte kan gedekt worden met het aantrekken van kasgeld. Voorlopig is de rente van kasgeld nog negatief. Er mag voor € 3.1 miljoen gefinancierd worden met kasgeld. Daarboven moet er lang geld aangetrokken worden.

Debiteuren-/crediteurenbeheer

Onze organisatie is erop gericht dat vorderingen tijdig, dus uiterlijk op de vervaldatum, worden geïnd. Wanneer dit niet wordt gerealiseerd, worden kort na de vervaldatum volgens een vaste procedure de nodige invorderingsmaatregelen genomen. Zogenaamde dubieuze debiteuren worden op basis van een kosten/baten-analyse en op juridische haalbaarheid beoordeeld waarna óf invordering via de gerechtsdeurwaarder plaatsvindt óf de vordering oninbaar wordt verklaard.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Inleiding

De gemeente levert een scala aan producten. Om de levering van deze producten te garanderen, hebben we ons werk op een bepaalde wijze georganiseerd; de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering heeft betrekking op de totale gemeentelijke organisatie: zowel de 'ambtelijke' als de 'bestuurlijke'. Onder bedrijfsvoering rekenen we de inzet van (productie-)middelen en de toepassing van processen bij de totstandkoming van producten. De bedrijfsvoering is met ingang van 2018 ondergebracht in de werkorganisatie 1Stroom (een ambtelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Duiven en Westervoort). De bedrijfsvoeringsaspecten inzake ICT en Inkoop zijn ondergebracht in Samenwerking de Liemers (een ambtelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar).

De volgende nota's inzake bedrijfsvoering zijn vastgesteld:

- Coalitieakkoord 2018-2022;
- Missie en Visie 1Stroom;
- Regeling Delegatie en Mandaat;
- Verordening Financieel beleid, het financieel beheer en de financiële organisatie (artikel 212 Gemeentewet);
- Verordening voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie (artikel 213 Gemeentewet);
- Verordening voor periodiek onderzoek door het college naar de doelmatigheid van het door het college gevoerde beleid (artikel 213a Gemeentewet);
- Gemeenschappelijke regeling 'Samenwerking De Liemers (2010)';
- Informatiebeleidsplan (2017);
- Gemeenschappelijke regeling 1Stroom (2017).

Financiën, doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid

De interne regels met betrekking tot de financiële beheersing van de organisatie met de daarbij behorende verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn neergelegd in de verordeningen ex artikel 212, 213 en 213a van de Gemeentewet. De relevante instrumentaria behorende bij de planning en control zijn hierop afgestemd. De accountant doet onderzoek naar het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten, ook onderzoekt hij de balansmutaties. De accountant geeft daarnaast een oordeel over de kwaliteit van de inrichting van het financiële beheer en van de financiële organisatie om zo te kunnen oordelen over de getrouwheid en rechtmatigheid van de verantwoording.

Informatiebeleid

Onder regie van de Regionale ICT dienst hebben de gemeenten samen een informatiebeleidsplan opgesteld. De onderwerpen die in het informatiebeleidsplan worden besproken hebben betrekking op een brede waaier van onder andere de informatiearchitectuur, de organisatie van de informatievoorziening, applicaties en projecten.

Omwillen van de beheersbaarheid voor zowel de gemeentelijke organisaties als de RID hebben de gemeenten er gezamenlijk voor gekozen de projecten fasegewijs en projectmatig uit te voeren. Verder ontwikkelen van digitale dienstverlening, tijd en plaats onafhankelijk kunnen werken en voldoen aan de wettelijke verplichtingen vormen de basis voor de prioritering van de activiteiten.

Binnen RID-verband streven we naar 'convergentie', hetgeen wil zeggen dat gemeenten die deelnemen aan RID de Liemers van dezelfde software gebruik gaan maken. Dat zal niet in één keer gebeuren; het is de bedoeling de convergentie om financiële en organisatorische redenen gefaseerd te laten plaatsvinden.

Voor het jaar 2019 ligt een belangrijk accent op het treffen van voorbereidingen om aan te kunnen sluiten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet en te kunnen voldoen aan de modernisering van de Wet Elektronisch Bestuurlijk Verkeer.

Informatieveiligheid en privacy

In de vorige bijdrage aan de begroting hebben wij u onder andere geïnformeerd over de organisatorische en bestuurlijke borging van de informatiebeveiliging. In 2018 is de ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) ingevoerd, waarin alle bestaande audits en zelfevaluaties zijn opgenomen in één verantwoordings-systeem. De maatregelen die in ENSIA worden beschreven zijn gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (de BIG). De gemeente voert jaarlijks één zelfevaluatie uit en dit proces wordt gecoördineerd met behulp van de ENSIA-tool. Belangrijk is ook dat ENSIA voorziet in een verticale verantwoording aan de landelijke toezichthouders en een horizontale verantwoording introduceert richting gemeenteraad. In dat kader hebben wij u in 2018 onder andere geïnformeerd over de resultaten van de DigiD-audit en de Suwinet-Audit.

In 2018 zal zeer waarschijnlijk de BIG worden vervangen door de BIO, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid. De BIO zal fungeren als een baseline (normenkader) voor alle overheidslagen en zal gezamenlijk beheerd worden onder regie van het ministerie van BZK. De BIO is gebaseerd op de nieuwe NEN/ISO norm 27002:2013. De BIO verschilt op een aantal punten van de BIG. De belangrijkste verschillen zijn: minder maatregelen (60% minder), de resterende maatregelen zijn altijd verplicht, meer risicomanagement, drie basisbeveiligingsniveaus (BBN), selectie van de ontbrekende maatregelen vooraf, toewijzing van de maatregelen op niveau van eindverantwoordelijke en een baselinetoets die rekening houdt met de drie basisbeveiligingsniveaus.

Wanneer de BIO in 2018 wordt aangenomen zal met ingang van 1 januari 2019 de BIO het nieuwe normenkader worden voor alle gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden. Het jaar 2019 zal dan gelden als overgangsjaar en vanaf het jaar 2020 zal dan daadwerkelijk volgens de BIO gewerkt en verantwoord moeten worden.

Op 25 mei 2016 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in werking getreden. Deze Europese regelgeving verplicht gemeenten vanaf 25 mei 2018 tot een verzwaring van het huidige privacybeleid. De regels dwingen ons om goed na te denken over hoe we persoonsgegevens verwerken en beschermen. Als de Autoriteit Persoonsgegevens daarom vraagt, zijn we verplicht om verantwoording af te leggen. Zo moet de gemeente inzicht hebben in welke gegevensverzamelingen persoonsgegevens zijn opgenomen. Daarnaast moet de gemeente in sommige situaties kunnen aantonen dat klanten expliciet toestemming hebben gegeven voor het gebruik van persoonsgebonden gegevens. Hierbij speelt het juridische aspect van 'doelbinding' een rol.

De gemeente voert de AVG gefaseerd in. Er is een functionaris gegevensbescherming aangesteld, het privacybeleid, privacyreglement en de privacyverklaring op de website zijn vastgesteld. De gemeente beschikt ook over een verwerkingsregister, waarin alle verwerkingen van persoonsgegevens door de organisatie zijn opgenomen. Ten aanzien van de AVG wil de gemeente kunnen werken vanuit 'de bedoeling' en niet vanuit 'de letter van de wet'.

Alle genoemde acties dragen bij aan de transparantie van het gebruik van persoonsgegevens en zijn hulpmiddelen om aan informatievragen van burgers, bedrijven en instellingen over het gebruik van hun persoonsgegevens, te kunnen voldoen.

Omdat informatieveiligheid en privacy maar ten dele technisch kunnen worden geborgd en in belangrijke mate afhankelijk is van menselijk handelen (houding en gedrag) is bewustzijn op dit gebied erg belangrijk. Daarom is in 2018 gestart met de leercirkel iBewustzijn 1 basis voor de gehele organisatie. In 2019 en 2020 zal dit bewustwordingstraject gecontinueerd worden met de Leercirkel 2 (iBewustzijn verdiepen) en Leercirkel 3 (iBewustzijn borgen). Voor 2019 en 2020 worden bij de behandeling van de voorjaarsnota 2019 aan uw raad extra middelen gevraagd om de continuïteit van het bewustwordingstraject ook mogelijk te maken.

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn gemeenschappelijke regelingen, stichtingen, verenigingen en vennootschappen waarin de gemeente Westervoort een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Bestuurlijk belang

Betreft zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Financieel belang

Betreft een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidelijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Bij deelname in een vennootschap betreft het financiële belang het bezit van aandelen en het ontvangen van bijbehorend dividend.

De gemeente Westervoort maakt binnen de verbonden partijen onderscheid tussen gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. De gemeenschappelijke regelingen bestaan uit publieke partijen die samenwerken, vaak op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) of Wgr-plus. In het algemeen geldt dat voor een gemeenschappelijke regeling wordt gekozen als een gemeente het voorgestane beleid niet zelf wenst uit te voeren, maar in samenwerking met andere gemeenten of instellingen. Bij deelnemingen heeft de gemeente een pakket van aandelen van een vennootschap in bezit. De deelname in het aandelenkapitaal vloeit vaak voort uit de van oudsher aanwezige maatschappelijke belangen, die door de vennootschappen werden of worden nagestreefd.

In onderstaand overzicht wordt een overzicht van de verbonden partijen voor de gemeente Westervoort weergegeven, inclusief het financiële belang betreffende de jaarrekening 2017, de begroting 2018 en de begroting 2019. Dit geeft inzicht in de risico's die de gemeente Westervoort loopt door de betrokkenheid aan de verbonden partij. Vervolgens wordt elke verbonden partij nader toegelicht. Inhoudelijke beleidsinformatie over de verbonden partijen is opgenomen in de relevante programma's.

In onderstaand overzicht zijn de taken van de gemeenschappelijke regeling voor Onderwijszaken in de Regio Arnhem (GRO) per 1 januari 2018 ondergebracht bij de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland.

Verbonden partij	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
<i>Gemeenschappelijke regelingen</i>			
Samenwerking De Liemers (SDL)	€ 1.509.081	€ 1.661.427	€ 1.757.040
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)	€ 973.638	€ 984.373	€ 1.171.078
Presikhaaf Bedrijven	€ 3.488.913	€ 2.122.000	€ 2.122.000
Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (SALD)	€ 27.000	€ 28.200	€ 29.547
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	€ 57.648	€ 81.600	€ 81.600
Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem Nijmegen City Region	€ 23.700	€ 23.700	€ 23.700
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (DRAN)	€ 412.659	€ 545.567	€ 573.746
1Stroom	n.v.t.	€ 8.072.361	€ 8.233.379

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland (MGR)	€ 41.759	€ 58.807	€ 171.962
<i>Deelnemingen (dividend)</i>			
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	€ 8.880	€ 7.000	€ 7.000
Alliander N.V.	€ 97.418	€ 75.000	€ 75.000
Vitens N.V.	€ 52.875	€ 22.753	€ 15.542

Gemeenschappelijke regelingen

Samenwerking De Liemers (Programma 1)

Partijen	De gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de colleges van de drie deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	Op basis van de afgesproken verdeelsleutels worden de kosten van de samenwerkingsorganisatie aan de drie gemeenten doorbelast. Voor de gemeente Westervoort is de bijdrage voor het jaar 2019 vastgesteld op een bedrag van € 1.757.040.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	€ 5.600.052
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	€ 5.600.052
Resultaat 2019	€ 0
Ontwikkelingen	Niet van toepassing
Risico's	Niet van toepassing

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (Alle programma's, zie programma 1)

Partijen	De gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Rijnwaarden, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden kent een dagelijks bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Westervoort bestaat uit een deel voor de brandweer en een deel voor publieke gezondheid. Voor 2019 is de brandweerbijdrage € 803.628 en de GGD bijdrage per inwoner € 13,63. Dit resulteert, met een inwonersaantal van 14.991 (2018), in een bijdrage van € 204.320. Nieuw is de bijdrage jeugdgezondheidszorg 0-4 jaar van € 163.130 De totale bijdrage in 2019 aan de VGGM is € 1.007.948.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	Meest recente stand bekend per ultimo 2016 € 5.450.527
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	Meest recente stand bekend per ultimo 2017 € 8.239.483

Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	Meest recente stand bekend per ultimo 2016 € 45.463.020
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	Meest recente stand bekend per ultimo 2017 € 37.035.595
Resultaat 2019	€ 0
Ontwikkelingen	Vanaf 2018 komen er bij de VGGM twee fte extra beschikbaar voor de doorontwikkeling van de publieke gezondheid. Ook zal in 2018 de informatievoorziening naar de lokale posten verbeterd worden en wordt er een visie op bevolkingszorg ontwikkeld.
Risico's	Er zijn geen concrete risico's van toepassing. Er is een regionaal controllersoverleg actief dat regelmatig overlegt met de VGGM over de financiële positie. Dat heeft in het verleden al geleid tot forse besparingen en beleidsarme begrotingen. Hierdoor zijn financiële risico's vrijwel niet van toepassing geweest de laatste jaren.

Presikhaaf Bedrijven (Programma 2)

Partijen	Tien gemeenten rondom Arnhem, waaronder de gemeente Duiven.
Bestuurlijk belang	De organisatie kent een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur.
Financieel belang	De bijdrage voor 2019 bedraagt € 2.122.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	€ 5.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	€ 0
Resultaat 2019	Presikhaaf is in liquidatie.
Ontwikkelingen	Presikhaaf bedrijven heeft per 1 januari 2018 een werkbedrijf (Scalabor) opgericht waar de activiteiten van Presikhaaf Bedrijven in zijn ondergebracht.
Risico's	Bij beëindiging van Presikhaaf Bedrijven ontstaan er frictiekosten.

Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (Programma 2)

Partijen	De gemeenten Duiven, Doesburg, Westervoort en Zevenaar. Daarnaast zijn de RID en RSD ook betrokken bij het Streekarchivariaat.
Bestuurlijk belang	Het Streekarchivariaat heeft een Dagelijks Bestuur en een Algemeen Bestuur. De gemeente Westervoort levert een van de vijf leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De financiële bijdrage voor 2019 bedraagt € 29.547. Deze bijdrage wordt bepaald op basis van het inwonersaantal en het aantal werkuren.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	€ 0

Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	Meest recente stand bekend per ultimo 2016 € 36.430
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	Meest recente stand bekend per ultimo 2017 € 41.101
Resultaat 2019	€ 0
Ontwikkelingen	In 2019 hopen we, als alle werkzaamheden voor de verhuizing van de archieven van Rijnwaarden en Westervoort achter de rug zijn, meer tijd voor onze primaire taken te krijgen. De vernieuwde website is offline momenteel al redelijk gevuld en kan online gaan. Daarna zal deze met enige regelmaat van nieuwe content worden voorzien.
Risico's	Eventuele tekorten worden verhaald op de deelnemende gemeenten. De financiële omvang van de regeling is echter relatief klein en het risico wordt op nihil geschat.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (Programma 3)

Partijen	De Provincie Gelderland en 11 gemeenten.
Bestuurlijk belang	De wethouder is lid van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage is € 81.600 en deze is gebaseerd op het werkpakket/werkprogramma dat aan de ODRA is overgedragen. De ODRA werkt op dit moment op basis van inputfinanciering, ofwel een vaste bijdrage per deelnemer. Vanaf 2018 wordt de transitie ingezet naar outputfinanciering. Dit betekent dat omgevingsdiensten betaald worden op basis van geleverde diensten. De implementatie hiervan zou in 2019 moeten volgen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	Meest recente stand bekend per ultimo 2016 € 855.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	Meest recente stand bekend per ultimo 2017 € 771.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	Meest recente stand bekend per ultimo 2016 € 3.394.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	Meest recente stand bekend per ultimo 2017 € 3.122.000
Resultaat 2019	€ 0
Ontwikkelingen	De transitie van inputfinanciering naar outputfinanciering in 2019, waarbij 2018 als een overgangsjaar geldt.
Risico's	De overgang naar outputfinanciering 2019 is als een risico te beschouwen. Het is van belang om inzicht te houden voor wat betreft de uit te voeren werkzaamheden door de ODRA en de te betalen vergoedingen.

Georganiseerd overleg Regio Arnhem Nijmegen (Programma 3)

Partijen	De deelnemende gemeenten zijn Arnhem, Beuningen, Berg en Dal, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
-----------------	--

Bestuurlijk belang	Het Gemeenschappelijke Orgaan Nijmegen City Regio kent een college van bestuur. De gemeente Westervoort heeft zitting in het algemeen bestuur.
Financieel belang	De bijdrage is gebaseerd op de huidige verdeelsleutel van € 1,58 per inwoner en bedraagt € 23.700.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	Niet van toepassing
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	Niet van toepassing
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	Niet van toepassing
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	Niet van toepassing
Resultaat 2019	€ 0
Ontwikkelingen	In het voorjaar van 2017 is er een eerste evaluatie uitgevoerd. De huidige samenwerking voldoet in basis aan de verwachtingen. Wel is er onder meer behoefte aan een bondige gezamenlijke visie en dienen de gemeenten zelf meer menskracht en middelen bij elkaar te leggen om slagkracht te krijgen.
Risico's	Er zijn geen financiële risico's van betekenis. De financiële bijdrage per gemeente is gefixeerd op een vast bedrag per inwoner. De bijdrage is aanzienlijk minder dan onder het tijdperk van de Stadsregio. Kosten die voortvloeien uit projectmatige samenwerking worden bij de desbetreffende beleidsonderwerpen afzonderlijk in beeld gebracht en aan gemeenten voorgelegd.

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (Programma 2)

Partijen	Alle gemeenten van de regio Arnhem en Nijmegen en Druten. Dit zijn in totaal 19 gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente Westervoort levert een lid in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De financiële bijdrage voor 2019 bedraagt € 573.746.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	€ 0
Resultaat 2019	€ 0
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico's	Het risico voor de gemeente Westervoort is van financiële aard, als de beoogde efficiencyvoordelen niet worden behaald of als meerdere gemeenten uit deze regio vervoersstromen gaan onttrekken aan deze regeling.

1Stroom (Alle programma's, zie programma 1)

Partijen	De gemeenten Duiven en Westervoort vormen samen 1Stroom.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de colleges van de twee deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	De kosten van de fusieorganisatie worden voor 63% ten laste gebracht van Duiven en voor 37% ten laste gebracht van Westervoort. Voor de gemeente Westervoort is de bijdrage voor het jaar 2019 vastgesteld op een bedrag van € 8.233.379.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	€ 0
Resultaat 2019	€ 0
Ontwikkelingen	Vanaf 1 januari 2018 is de nieuwe organisatie 1Stroom gestart. 2018 stond vooral in het teken van het wennen aan de nieuwe organisatie en alle 'kinderziektes' eruit halen. In 2019 hopen we van de eerste efficiencyvoordelen te gaan profiteren.
Risico's	Niet van toepassing.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland(MGR)

Partijen	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit een collegelid van de deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	De MGR maakt deelbegrotingen voor de verschillende modules. Wanneer een gemeente ervoor kiest deze module af te nemen deelt zij ook in de kosten. De kosten van de basistaken worden op inwonertal verdeeld. Voor de verdeling van de specifieke kosten per module een verdeelsleutel bepaald.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	€ 0
Resultaat 2019	€ 0
Ontwikkelingen	De MGR begint steeds duidelijker vorm te krijgen. In een dienstverleningsovereenkomst zijn afspraken gemaakt over de uitvoering en aansturing van taken door de MGR.

Risico's	Niet van toepassing.
-----------------	----------------------

Deelnemingen

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Partijen	De Nederlandse staat, gemeenten, provincies en één hoogheemraadschap.
Bestuurlijk belang	De N.V. Bank Nederlandse Gemeente kent een Raad van Commissarissen, een Raad van Bestuur en Directeuren. Gemeente Westervoort is aandeelhouder.
Financieel belang	Gemeente Westervoort heeft 3.510 aandelen met een waarde van € 2,50 nominaal. Het totale belang is € 8.775. Jaarlijks wordt hierover dividend ontvangen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	Meest recente stand bekend per ultimo 2016 € 4.486.000.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	Meest recente stand bekend per ultimo 2017 € 4.953.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	Meest recente stand bekend per ultimo 2016 € 149.514.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	Meest recente stand bekend per ultimo 2017 € 135.072.000.000
Resultaat 2019	Meest recente resultaat bekend betreft € 393.000.000 over 2017.
Ontwikkelingen	Gezien de aanhoudende onzekerheden heeft de BNG geen uitspraak gedaan over de verwachte nettowinst in 2018.
Risico's	Doordat de BNG als sectorbank actief is binnen de publieke sector loopt zij minder risico dan commerciële banken. Daarnaast is het financiële risico beperkt tot het ingelegde bedrag.

Alliander N.V.

Partijen	Provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	Alliander kent een raad van bestuur en een raad van commissarissen. De gemeente Westervoort heeft 145.643 aandelen.
Financieel belang	De gemeente Westervoort heeft 145.643 aandelen waarover Alliander dividend uitkeert. De dividenduitkering over 2017 voor Alliander bedroeg € 97.418.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	Meest recente stand bekend per ultimo 2016 € 3.864.000.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	Meest recente stand bekend per ultimo 2017 € 3.942.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	Meest recente stand bekend per ultimo 2016 € 3.871.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	Meest recente stand bekend per ultimo 2017 € 4.127.000.000
Resultaat 2019	Meest recente resultaat bekend betreft € 203.000.000 over 2017.
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico's	Het risico beperkt zich tot het ingelegde bedrag.

Vitens N.V.

Partijen	Provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	Vitens N.V. kent een raad van bestuur en een raad van commissarissen. Gemeente Westervoort is een van de aandeelhouders.
Financieel belang	Uitstaande aandelen gemeente Westervoort 16.023. De dividenduitkering over 2017 bedroeg € 52.875.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	€ 537.100.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	€ 552.900.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	€ 1.240.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	€ 1.294.000.000
Resultaat 2019	€ 14.000.000
Ontwikkelingen	Het verwachte dividend over boekjaar 2019 bedraagt € 5,6 miljoen en dit levert € 0,97 per aandeel op. Het verwachte dividend over boekjaar 2018 bedraagt € 8,2 miljoen en dit is € 1,42 per aandeel. Deze verlaging ontstaat doordat het resultaat 2019 lager wordt verwacht dan het resultaat in 2018. De oorzaken hiervan zijn de verwachte daling van de WACC van 4,2% naar 3,4%.
Risico's	Het risico beperkt zich tot het ingelegde bedrag.

Paragraaf 7 Grondbeleid

Inleiding

In het verlengde van de inwerkingtreding in 2008 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) heeft de raad van Westervoort 16 maart 2009 de Nota Grondbeleid vastgesteld. Daarin is grondbeleid als volgt gedefinieerd: *"het beleid dat zich richt op een efficiënt en rechtvaardig verloop van activiteiten op de grondmarkt, met het oog op realiseren van publieke doelstellingen als bevordering van het maatschappelijk gewenst ruimtegebruik, het bevorderen van een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten bij locatieontwikkeling en het verhogen van de kwaliteit van het ruimtegebruik"*.

De hoofdlijnen van het grondbeleid in Westervoort

Westervoort voert bij de ontwikkeling van woon- en werklocaties in beginsel een faciliterend grondbeleid. Dit past bij uitstek bij een gemeente als Westervoort. De grondpositie ligt over het algemeen niet bij de gemeente. Met de derden-initiatiefnemers worden exploitatieovereenkomsten gesloten. Hiermede houdt de gemeente grip op de door haar gewenste ruimtelijke ontwikkeling.

Financiële aspecten

Het grondbeleid is er op gericht ten minste kostendekkend te zijn. Dit betekent dat alle kosten door de uiteindelijke opbrengsten worden gedekt. De ontwikkelrisico's liggen primair bij de gecontracteerde marktpartijen. Toch kunnen zich ook voor de gemeente onverwachte en onafwendbare tegenvallers voordoen. De algemene reserve is in die gevallen het "vangnet". Bij de bepaling van het minimumniveau daarvan is hiermee rekening gehouden.

Lopende complexen grondexploitatie

De gemeente kent een in omvang beperkte grondexploitatie. De Schans is het enige complex in de grondexploitatie. De gronden zijn aan een ontwikkelende marktpartij verkocht. De kavels in de drie deelplannen (Wonen achter de dijk, Het geerken en Fort Geldersoort) zijn nog niet afgenomen en overgedragen. Volgens de laatste actualisatie van de grondexploitatie is de overdracht daarvan gepland in 2018, 2019 en 2020. Aansluitend aan de bouw volgt het woonrijp afwerken van het gebied.

Volgens de actualisatie per januari 2018 is het verwachte resultaat als gevolg van hoger dan geraamde kosten bouw- en woonrijp maken en een vertraging in de uitgifte € 101.000 negatief. Voor dit tekort is in de jaarrekening 2017 een voorziening gevormd. Voor de risico's van het plan is gelijktijdig een maatregel in het weerstandsvermogen getroffen.

Kerncijfers grondexploitatie De Schans (bedragen in mln €)

Complex (in exploitatie per 1-1-18)	Einddatum complex	Boekwaarde 1-1-18	Nog te realiseren kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Resultaat startwaarde 1-1-19	Resultaat eindwaarde
De Schans	31-12-2024	1,0	0,2	1,1	0,1	0,1
Totaal		1,0	0,2	1,1	0,1	0,1

Bron: geactualiseerde grondexploitatie peildatum 1 januari 2018

De positieve resultaten uit de actieve grondexploitatie zijn onderworpen aan de heffing van de Vennootschapsbelasting. De vennootschapsbelasting is geen kostenpost binnen de grondexploitatie, maar wordt verantwoord binnen de algemene middelen op concernniveau.

Financiële aspecten

Resultaat en resultaatbestemming

In de begroting wordt exploitatie-technisch gezien geen rekening gehouden met een (positieve) bijdrage vanuit de grondexploitatie. Dat betekent dat de voor- en nadelen vanuit de grondexploitatie jaarlijks volledig met de Algemene Reserve worden verrekend.

Per 31 december 2017 is de voorziening verliesgevende complexen grondexploitatie € 0,1 mln. Dit betekent dat voor de op dat moment berekende en onafwendbare verliezen een volledig toereikende voorziening is getroffen.

Resultaat jaarschijf 2018

Bij de actualisatie van de grondexploitatie per peildatum 1 januari 2018 is vastgesteld dat er in 2019 e.v. geen -tussentijds- resultaat kan worden uitgenomen.

Risico's

De gemeentelijke actieve grondexploitatie kenmerkt zich door lange looptijden, het doen van omvangrijke voorinvesteringen die op een later tijdstip door gronduitgifte moeten worden terugverdiend.

De berekende/voorzienings risico's van de grondexploitatie maken onderdeel uit van het gemeentelijk weerstandsvermogen. Tenminste éénmaal jaarlijks bij de actualisatie van de integrale grondexploitatie en worden de risico's opnieuw bepaald en berekend. In de lijn van de concernbreed toegepaste systematiek worden de risico's gekwantificeerd en een inschatting gemaakt van de mate waarin risico's kunnen optreden. Vervolgens worden de uitkomsten verwerkt in het gemeentelijk weerstandsvermogen.

In het complex "De Schans" loopt de gemeente een risico van € 500.000. Hiervoor is een maatregel genomen in de paragraaf "weerstandsvermogen".

Kaderstelling/beslispunten

Budgetten jaarschijf 2019

De voorcalculaties voor de jaarschijf 2019 zijn ontleend aan de laatst geactualiseerde grondexploitaties per peildatum 1 januari 2018. Daarmee is ons college van B&W geautoriseerd. Binnen het proces van de financiële cyclus worden financiële wijzigingen op basis van besluitvorming gerapporteerd.

Financiële begroting - Baten en Lasten

Baten en lasten per programma 2019

In onderstaand overzicht staan de mutaties van de baten en lasten per programma aangegeven. Voor een verdere specificatie van de resultaatbestemming, zie de bijlage reserves.

Baten en lasten per programma (x € 1.000)

Programma	Lasten	Baten	Resultaat voor bestemming	Mutaties reserves	Resultaat na bestemming
1. Bestuur	7.768	26.836	19.068	0	19.068
2. Maatschappij	23.600	5.783	-17.817	0	-17.817
3. Omgeving	4.756	3.298	-1.458	221	-1.237
Totaal	36.123	35.917	-207	221	14

Bedragen in € 1.000

Mutaties reserves per programma

In de volgende tabellen staan per programma het totaal aan reserves opgesomd die samen de resultaatbestemming vormen voor de jaren 2019 tot en met 2022. Dotaties zijn toevoegingen vanuit de exploitatie aan de reserve, onttrekkingen zijn toevoegingen van de reserves aan de exploitaties. Het saldo van de dotaties en onttrekkingen is de resultaatbestemming. Een positief saldo betekent een voordeel voor de exploitatie, de reserves nemen hierdoor af. Een negatief saldo betekent een verhoging van de reserve en een nadeel voor de exploitatie. Het saldo van 2019 bedraagt € en sluit aan bij onderstaand overzicht en saldo bestemmingen in de paragraaf "Voorcalculaties in meerjarenperspectief".

Mutaties reserves 2019-2020 per programma

Programma	2019 dotaties	2019 onttrek.	2019 saldo	2020 dotaties	2020 onttrek.	2020 sald o
Bestuur	0	0	0	0	0	0
Maatschappij	0	0	0	0	0	0
Omgeving	0	221	221	0	221	221
Totaal	0	221	221	0	221	221

Bedragen in € (- is een nadeel)

Mutaties reserves 2021-2022 per programma

Programma	2021 dotaties	2021 onttrek.	2021 sald o	2022 dotaties	2022 onttrek.	2022 sald o
Bestuur	0	0	0	0	0	0
Maatschappij	0	0	0	0	0	0
Omgeving	0	121	121	0	121	121
Totaal	0	121	121	0	121	121

Bedragen in € (- is een nadeel)

Voorcalculaties in meerjarenperspectief

In onderstaande tabellen staan de voorcalculaties per programma. Deze tabellen sluiten aan bij de tabellen voor bestaand beleid, zoals deze bij de programma's staan weergegeven. In de totaaltabel staat de resultaatbestemming (mutaties reserves).

Overzicht voorcalculaties

Bestuur	Begroting	Meerjarenraming		
	2019	2020	2021	2022
Lasten	7.768	7.891	8.101	8.151
Baten	26.836	27.363	27.876	28.094
Saldo voor bestemming	19.068	19.472	19.775	19.943

Bedragen x € 1.000

Maatschappij	Begroting	Meerjarenraming		
	2019	2020	2021	2022
Lasten	23.600	23.242	23.200	23.105
Baten	5.783	5.666	5.666	5.666
Saldo voor bestemming	- 17.817	- 17.576	- 17.534	- 17.440

Bedragen x € 1.000

Omgeving	Begroting	Meerjarenraming		
	2019	2020	2021	2022
Lasten	4.756	4.767	4.689	4.722
Baten	3.298	3.311	3.319	3.326
Saldo voor bestemming	- 1.458	- 1.455	- 1.371	- 1.397

Bedragen x € 1.000

Totaal	Begroting	Meerjarenraming		
	2019	2020	2021	2022
Lasten	36.123	35.900	35.990	35.979
Baten	35.917	36.339	36.850	37.086
Saldo voor bestemming	- 207	440	870	1.107
Mutaties reserves	221	221	121	121
Saldo na bestemming	14	661	992	1.228

Bedragen x € 1.000

Financiële begroting - Financiële positie

Begrotingsrichtlijnen

Bij de opstelling van de begroting 2019 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

- Ongewijzigd beleid. De besluiten tot en met de raadsvergadering van juli 2018 zijn verwerkt in de begroting. Dit betekent dat de bij de Voorjaarsnota 2018 genomen besluiten met betrekking tot nieuw beleid en dekkingsvoorstellen in deze Programmabegroting reeds verwerkt zijn.
- In de meerjarenbegroting 2019-2022 van 1Stroom is voor wat betreft de loonstijgingen rekening gehouden met de laatste cao-afspraken. De doorbelasting van 1Stroom is verwerkt in onze begroting. In de taakveldenraming is de raming van de Algemene Uitkering voor de jaren 2019 en verder gebaseerd op de meicirculaire 2018.
- De Algemene uitkering is geraamd in zogenaamde 'lopende prijzen'. Dat betekent dat in de raming van de algemene uitkering rekening is gehouden met loon- en prijsstijgingen. Daartegenover staat dat je dan ook aan de lastenkant rekening moet houden met loon- en prijsstijgingen. Voor prijsstijgingen is een stelpost opgenomen. De verwachte loonstijgingen zijn verwerkt in de doorbelasting van 1Stroom.
- De tarieven van de onroerende-zaakbelastingen zijn gebaseerd op de op dit moment ingeschatte prijsontwikkeling van woningen per peildatum 1-1-2018. In 2019 wordt rekening gehouden met een gelijke opbrengst als in 2018, behoudens inflatiecorrectie en bestandstoename.
- De tarieven van de afvalstoffenheffing, de reinigingsrechten en de rioolheffing zijn niet meer dan kostendekkend.
- Grens- of bodembedragen worden afgerond op hele euro's volgens de algemeen geldende afrondingsregels. In de ramingen is zoveel als mogelijk getracht ramingen op duizenden euro's af te ronden.
- Per 1 januari 2019 wordt uitgegaan van een inwoneraantal van 15.014.
- Voor het aantal wooneenheden wordt uitgegaan van 6.720 per 1 januari 2019.
- Het rente-omslagpercentage is voor 2019 berekend op 2,323%. Dit cijfer gaat over de verdeling van de rentelasten over de bestaande investeringen.

Begrotingsresultaten en maatregelen

Het begrotingsresultaat wordt verkregen door het totaliseren van de saldi van de voorcalculaties na bestemming (inclusief reeds vastgestelde dotaties en onttrekkingen aan reserves), de aanvullende mutaties, de kosten van bedrijfsvoering, de vervangingsinvesteringen, de kosten van nieuw beleid en de in de paragraaf "Belastingtarieven" berekende opbrengsten van belastingmaatregelen.

Raming begroting 2019 - 2022

In onderstaande tabel staan de begrotingsresultaten 2019 - 2022 vermeld.

Begrotingsresultaten 2019 - 2022

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Saldo voorcalculaties voor bestemming	- 207	440	871	1.107
Mutaties reserves	221	221	121	121
Saldo voorcalculaties na bestemming	14	661	992	1.228
Belastingopbrengsten	110	110	110	110
Totaal	124	771	1.102	1.338

Bedragen in €

Conform de voorschriften is eerst het saldo voor bestemming opgenomen, daarna het saldo na bestemming. De aangegeven mutaties reserves zijn de mutaties uit de voorcalculaties. Zie ook de paragraaf "Financiële begroting-Baten en lasten".

Analyse totaalresultaat 2019 ten opzichte van de Voorjaarsnota 2018

De jaarschijf 2019 sloot na de voorjaarsnota 2018 en verwerking van de meicirculaire 2018 op -/- € 108.000.

In de tabel hierboven is te zien dat het saldo inclusief nieuw beleid voor 2019 in de begroting 2019-2022 € 14.000 bedraagt. Het verschil ten opzichte van het verwachte resultaat bedraagt € 122.000 positief. Hieronder worden de belangrijkste verschillen toegelicht.

De belangrijkste verschillen > € 25.000 zijn:

Omschrijving	Voordeel	Nadeel
Leges reisdocumenten		85.000
Doorbelasting loonkosten naar investeringen		120.000
ozb-opbrengsten	106.000	
stelpost loon/prijsstijgingen	185.000	
Diversen	36.000	
Totaal	327.000	205.000

Bedragen in €

Toelichting

Leges reisdocumenten

Door verlenging van de geldigheidsduur van reisdocumenten lopen de opbrengsten structureel terug met € 85.000.

Doorbelasting loonkosten naar investeringen

Structureel stond in de begroting van Westervoort een stelpost opgenomen voor het doorbelasten van loonkosten naar investeringen van € 120.000. In navolging van de gemeente Duiven nemen we bij voorbaat geen stelpost meer op voor de doorbelastingen van loonkosten. Dit sluit niet uit dat in voorkomende gevallen wel loonkosten worden geactiveerd.

ozb-opbrengsten

Zoals bij de najaarsnota 2017 reeds aangegeven zijn de ozb-opbrengsten structureel hoger. Het voordeel vanaf 2019 bedraagt structureel € 106.000.

stelpost loon- en prijsstijgingen

Naar aanleiding van de maartcirculaire zijn stelposten opgenomen voor loon- en prijsstijgingen. Deze loon- en prijsstijgingen zijn verwerkt in de doorbelasting van 1Stroom en de diverse andere ramingen. De aanname van de maartcirculaire blijkt te hoog te zijn.

Belastingopbrengsten

Inflatieaanpassing van de belastingtarieven met 2,4% voor het jaar 2019 leidt tot een structurele meeropbrengst van € 145.000. Na aftrek van een extra toevoeging van € 35.000 aan de voorziening riolering levert dat een structurele meeropbrengst op van € 110.000.

Geprognosticeerde balans 2019

Balans rubriek	01-01-2019	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022
Activa					
Vaste activa	33.415	32.504	31.988	31.052	30.237
Vlottende activa	4.642	4.169	3.996	4.023	4.055
Totaal activa	38.057	36.673	35.984	35.075	34.287
Passiva					
Reserves	7.442	6.788	6.567	6.446	6.225
Voorzieningen	1.059	1.103	1.186	1.298	1.435
Langlopende leningen	22.181	20.791	19.401	19.401	19.401
Vlottende passiva	7.375	7.991	7.930	7.930	7.226
Totaal passiva	38.057	36.673	35.984	35.075	34.287

Financiering

Zoals in de financieringsparagraaf aangegeven is er de komende jaren een geringe behoefte aan financieringsmiddelen. Deze behoefte kan gedekt worden met het aantrekken van kasgeld. Voorlopig is de rente van kasgeld nog negatief. Er mag voor € 3.1 miljoen gefinancierd worden met kasgeld. Daarboven moet er lang geld aangetrokken worden.

Stand en verloop van reserves**Stand reserves**

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Totaal reserves per 31/12	6.788	6.567	6.446	6.225

Bedragen x € 1.000

In het meerjarenperspectief is rekening gehouden met toekomstige onttrekkingen. Zie voor een toelichting de bijlage 'Overzicht van reserves en voorzieningen' in deze begroting.

Stand en verloop van voorzieningen**Stand voorzieningen**

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Totaal voorzieningen per 31/12	1.103	1.186	1.298	1.435

Bedragen x € 1.000

De voorzieningen stijgen na 2018 als gevolg van de toevoegingen aan de volgende voorzieningen:

- Groot onderhoud algemene accommodaties.
- Groot onderhoud sportaccommodaties.
- Groot onderhoud culturele accommodaties.
- Onderhoud wegen.
- Riolering.

Voor een uitgebreide toelichting op het verloop van de voorzieningen kan de nota 'Reserves en voorzieningen' en de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' worden geraadpleegd.

Overzicht incidentele baten en lasten (x € 1.000)

Programma Bestuur	2019	2020	2021	2022
Lasten				
Baten				
Totaal				
Programma Maatschappij				
Lasten				
praktijkleeroute	32	16		
Baten				
Totaal	32	16		
Programma omgeving				
Lasten				
Invoering omgevingswet	100	100		
Economisch kader Westervoort	15			
Aanpak woonwijk Mosterdhof	40			
Adoptiegroen	30			
Kruising zuidelijke parallelweg	10			
erfgoednota	25			
Totaal	220	100		
Bestemmingen				
Lasten				
Baten				
Bijdrage alg res tbv omgevingswet	100	100		
Totaal	100	100		
Totaal incidentele lasten	252	116		
Totaal incidentele baten	100	100		
Saldo	152	16		

Financiële begroting - Conclusie

De meerjarenbegroting laat voor de jaren 2019-2022 een oplopend positief saldo zien. Dat is ook de lijn uit de voorjaarsnota. Conform de besluitvorming bij de voorjaarsnota zijn de speerpunten en aanvullende wensen van nieuw beleid in de begroting verwerkt.

Algemene Uitkering

De Algemene Uitkering ontwikkelt zich positief. In het meerjarenperspectief zit een stijgende lijn. Het is onzeker hoe de ruimte onder het bcf-plafond zich ontwikkelt. Wij hebben rekening gehouden met een structureel bedrag voor Westervoort van € 116.000. De integratie-uitkering sociaal domein is met ingang van 2019 toegevoegd aan de algemene uitkering. Het bedrag dat wij hiervoor ontvangen is niet meer direct zichtbaar. Ingaande 2019 hebben we de budgettaire neutraliteit van het sociaal domein losgelaten. Er zijn meer uitgaven geraamd dan inkomsten. Wel verwachten wij door transformatie de kosten de komende jaren te kunnen terugdringen. In de ramingen is hierop geanticipeerd.

De stand van de Algemene Reserve

De algemene reserve bedraagt naar verwachting eind 2019 € 4,9 miljoen. Samen met de onbenutte belastingcapaciteit en onvoorzien leidt dit tot een weerstandscapaciteit van ruim € 5,1 miljoen. Ten opzichte van de benodigde weerstandscapaciteit levert dat een ratio op van 3,5 en dat is meer dan uitstekend.

Vennootschapsbelasting

De vennootschapsbelastingplicht is met ingang van 1 januari 2016 van toepassing voor gemeenten. In het weerstandsvermogen is rekening gehouden met de mogelijke afdracht van vennootschapsbelasting. Grondslag is het fiscale resultaat en niet het begrotingssaldo zoals dat nu is gepresenteerd. Eind 2018 gaan we onze eerste aangifte indienen. Waarschijnlijk zijn de gevolgen voor Westervoort niet groot en is er zelfs geen openingsbalans nodig.

Conclusie

De speerpunten en aanvullende wensen uit de voorjaarsnota zijn in de meerjarenbegroting verwerkt. De saldi van de komende jaren zijn positief. Het weerstandsvermogen is meer dan uitstekend. Een goede financiële positie. Onzeker blijft echter de ontwikkeling van de kosten in het sociaal domein.

Bijlagen

Kerngegevens

Financiële structuur (bedragen x € 1.000)

	Rekening 2017	Begroting 2019
Uitgaven/inkomsten voorcalculaties	38.072.686	36.137.438
- Onroerende-zaakbelastingen	2.479.028	2.549.154
- Hondenbelasting	114.276	138.091
- Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	1.283.810	1.374.049
- Rioolheffing	1.433.830	1.475.350
- Precariobelasting	138.800	140.000
- Marktgelden	6.873	12.200
- Begraafrechten	67.481	63.036
- Leges bouwvergunningen	222.964	83.300
- Overige inkomsten	10.806.574	7.294.468
Algemene Uitkering Gemeentefonds	21.519.050	23.013.790

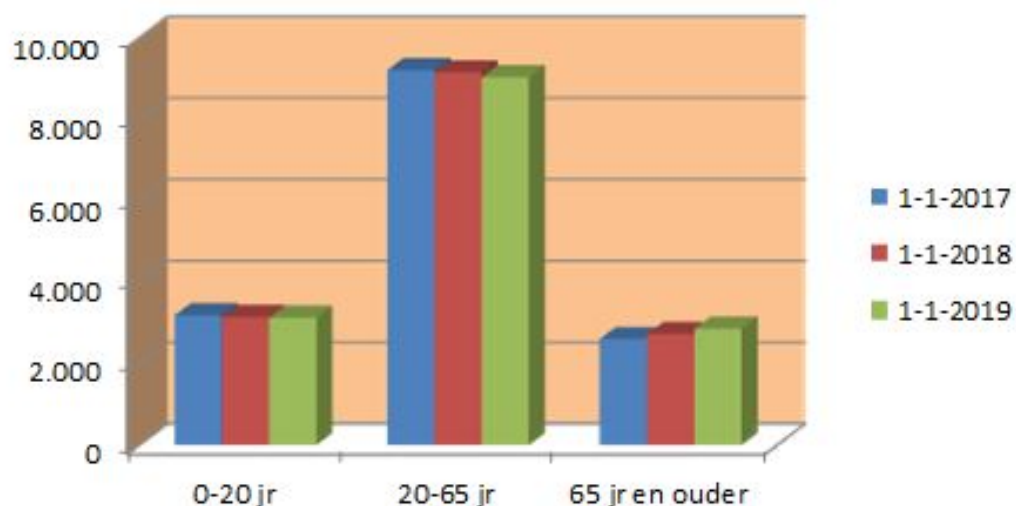
Stand reserves en voorzieningen

	per 31/12/2017	per 31/12/2018
Algemene Reserve	5.840	5.481
Bestemmingsreserves	2.284	1.961
Voorzieningen	956	1.059
Totaal	9.080	8.501

Bedragen x € 1.000

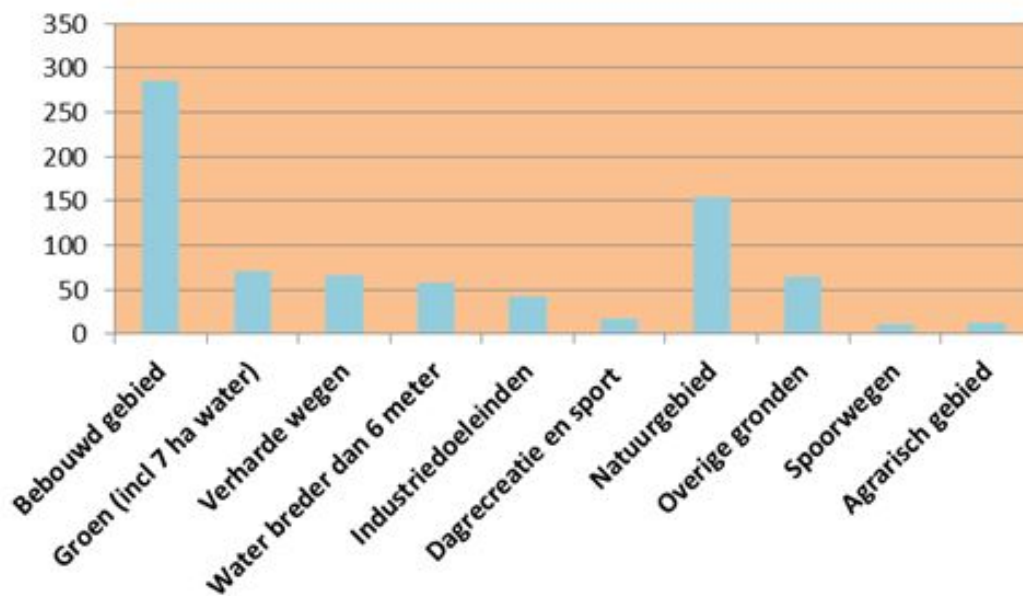
A. Sociale structuur	1-1-2019	1-1-2018	1-1-2017
aantal inwoners	15.014	15.027	14.999
waarvan: van 0 - 20 jaar	3.126	3.143	3.187
65 jaar en ouder	2.854	2.730	2.605
Aantal bijstandsgerechtigden wet BUIG	368	373	401
Percentage totaal aantal inwoners	2,45%	2,48%	2,67%
Aantal inwoners per hectare	19	19	19

Leeftijdsopbouw bevolking



B. Fysieke structuur

	in hectare
Totale oppervlakte	785
Bebouwd gebied	286
Groen (incl 7 ha water)	71
Verharde wegen	66
Water breder dan 6 meter	58
Industriedoeleinden	43
Dagrecreatie en sport	17
Natuurgebied	155
Overige gronden	65
Spoorwegen	11
Agrarisch gebied	13
Totale oppervlakte	785
Aantal woonruimten volgens de BAG	6.720
Aantal woonruimte per hectare land	8,6
Woonruimtebezetting	2,23

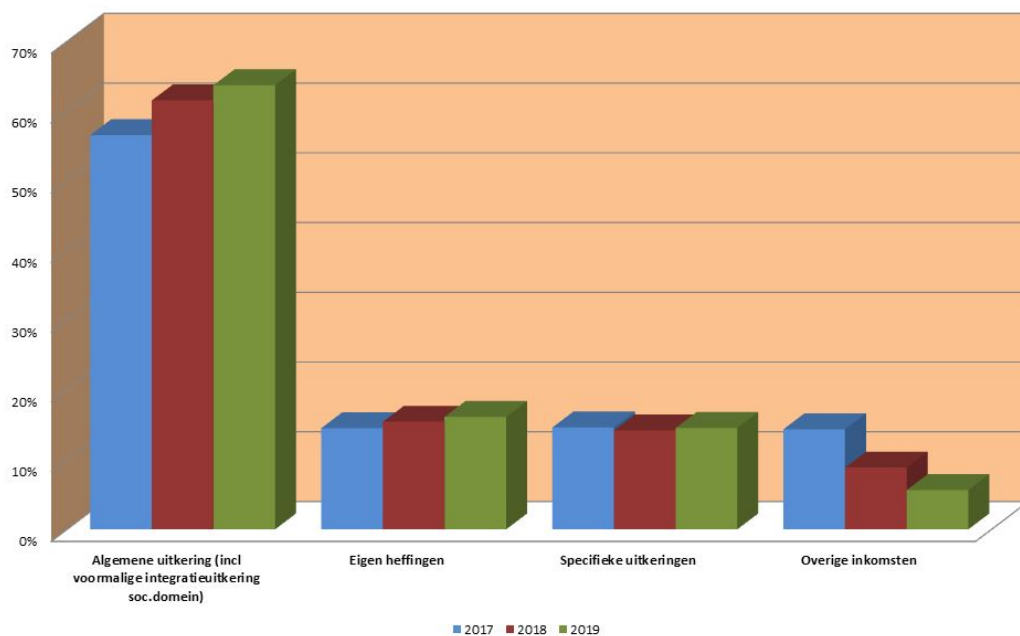

C. Financiële structuur

Bedragen * € 1.000

Algemene uitkering *	23.014
Eigen heffingen	5.829
Specifieke uitkeringen	5.253
Overige inkomsten	2.041
Totaal baten	36.137

* Vanaf 1-1-2019 maakt de voormalige integratie uitkering Sociaal Domein deel uit van de Algemene uitkering.

FINANCIELE STRUCTUUR



Overzicht van reserves en voorzieningen

Overzicht verloop reserves

	Beginstand 1-1-2018	mutatie 2018	Beginstand 1-1-2019	Mutatie	Eindstand 31-12-2019
Algemene Reserve	6.406.471	-925.000	5.481.471	-533.000	4.948.471
Bestemmingsreserves:					
Risicoinventarisatie	12.000	0	12.000	0	12.000
Rekenkamer	8.000	0	8.000	0	8.000
Verkiezingsborden	11.000	0	11.000	0	11.000
Afschrijvingslasten Electrocar	10.000	-2.000	8.000	-2.000	6.000
Armoedebelid	34.360	-4.000	30.360	0	30.360
Combinatiefuncties	47.969	0	47.969	0	47.969
Onderwijsachterstandenbele	11.675	0	11.675	0	11.675
Aanpassing Dorpstraat-Hamerstraat	114.709	0	114.709	0	114.709
Handhavingskosten Bouwen	10.304	0	11.304	0	10.304
Kunst	18.273	0	18.273	0	18.273
Onderhoud Gebouwen	123.687	0	123.687	0	123.687
Onderhoud Verlichting	55.331	0	55.331	0	55.331
Onderhoud Wegen	100.977	0	100.977	0	100.977
Revitalisering Ambacht	89.455	0	89.455	0	89.455
Civiele Kunstwerken	24.200	0	24.200	0	24.200
Uitvoering Masterplan Noord	10.476	0	10.476	0	10.476
Kapitaallasten Investeringsen	844.680	-119.248	725.432	-119.248	606.184
Kapitaallasten Vervangingsinvesteringen Wegen	425.108	0	425.108	0	425.108
Afvalfonds	157.082	-31.500	125.582	0	125.582
Zwerfafval	3.560	0	3.560	0	3.560
Economische Toekomst	5.527	0	5.527	0	5.527
Totaal bestemmingsreserves	2.283.503	321.878	1.961.625	121.248	1.840.377
Totaal	8.689.974	1.146.878	7.443.096	-654.248	6.788.848

Bedragen in €

Algemene Reserve

Beheerder: Ondersteuning/Team advies

Doel

Reserve voor echt onvoorziene uitgaven en het afdekken van risico's.

Toekomstige stortingen/onttrekkingen

De saldi van de jaarrekeningen zullen met deze reserve worden geëgaliseerd.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2018	€ 6.406.471
<i>Onttrekkingen 2018</i>	
Tekort 2017	565.000
Ambtelijke fusie	235.000
Omgevingswet	€ 100.000
Monumenten	€ 25.000
Totaal onttrekkingen	€ 925.000
<i>Stortingen 2018</i>	
	€ 0
Totaal stortingen	€ 0
Stand per 31-12-2018	€ 5.481.471
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€ 533.000
<i>Stortingen 2019:</i>	€ 0
Verwachte stand per 31-12-2019	€ 4.948.471

Bestemmingsreserves Programma Bestuur

Bestemmingsreserve "Risicoinventarisatie"

Beheerder: Team Advies

Toelichting

Bij vaststelling van de begroting 2007 is besloten om jaarlijks een bedrag van € 4.000 in deze reserve te storten om de periodieke inventarisatie te kunnen bekostigen. Voorlopig zit er voldoende in de reserve om de inventarisatie te kunnen dekken

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€ 12.000
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€ 0
<i>Stortingen 2019:</i>	€ 0
Stand per 31-12-2019	€ 12.000

Bestemmingsreserve "Rekenkamer"

Beheerder: Griffier

Toelichting

Bij vaststelling van de voorjaarsnota 2016 is besloten om een reserve te vormen om toekomstige kosten voor de rekenkamerfunctie te kunnen dekken.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€ 8.000
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€ 0
<i>Stortingen 2019:</i>	€ 0
Stand per 31-12-2019	€ 8.000

Bestemmingsreserve "Verkiezingsborden"

Beheerder: Team Belastingen en Burgerzaken

Toelichting

Bij vaststelling van de voorjaarsnota 2015 is deze reserve gevormd. Uit deze reserve kunnen de nog aan te schaffen digitale borden worden gedekt.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€ 11.000
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€ 0
<i>Stortingen 2019:</i>	€ 0
Stand per 31-12-2019	€ 11.000

Bestemmingsreserve "Afschrijvingslasten Electrocar"

Beheerder: Team Beheer Buiten

Toelichting

Bij vaststelling van de voorjaarsnota 2008 is besloten om uit het aanbestedingsvoordeel deze reserve te vormen. Het dient ter dekking van de afschrijvingslasten van de electrocar.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	8.000
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	2.000
<i>Stortingen 2019:</i>	€	0
Stand per 31-12-2019	€	6.000

Bestemmingsreserves Programma Maatschappij
Bestemmingsreserve Armoedebeleid

Beheerder: Team Sociaal Domein

Toelichting

Bij vaststelling van de eindejaarsverwachting 2017 is besloten om een reserve te vormen uit de algemene uitkering hiervoor ontvangen gelden.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	30.360
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	30.360

Bestemmingsreserve Combinatiefuncties

Beheerder: Team Sociaal Domein

Toelichting

Vanaf 2011 worden via de algemene uitkering middelen voor de zogeheten combinatiefuncties ontvangen. Bij vaststelling van de jaarstukken 2011 en de najaarsnota 2012 is besloten om niet bestede middelen te reserveren. Dit aangezien baten en lasten in de jaren dat het project loopt niet steeds parallel zullen lopen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	47.969
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	47.969

Bestemmingsreserve Onderwijsachterstandenbeleid

Beheerder: Team Sociaal Domein

Toelichting

Bij vaststelling van de jaarrekening 2010 is besloten om het restant van de middelen uit de periode 2006-2010 te reserveren. Het restant van de middelen zal in de komende jaren voor dit beleidsterrein worden ingezet.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	11.675
<i>Onttrekkingen 2019:</i>		
<i>Stortingen 2019:</i>		
Stand per 31-12-2019	€	11.675

Bestemmingsreserve Programma Omgeving
Bestemmingsreserve "Aanpassing Dorpstraat-Hamersestraat"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Toelichting
Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	114.709
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	114.709

Bestemmingsreserve "Handhavingskosten Bouwen"

Beheerder: Team Toezicht en Handhaving

Toelichting

Bij vaststelling van de rekening 2006 is besloten om deze reserve te vormen voor de in de toekomst te maken kosten van handhaving bij grotere incidentele bouwprojecten. Daarnaast is bij vaststelling van de voorjaarsnota 2006 besloten om 12% van de niet geraamde meeropbrengsten van de leges bouwvergunningen in deze reserve te storten.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	10.304
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	10.304

Bestemmingsreserve "Kunst"

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel

Het doel van de reserve is de kosten van eenmalige duurdere investeringen en activiteiten af te dekken. Bij vaststelling van de kunstnota in 2012 is besloten om bij toekomstige kapitaalwerken een vast percentage van de investeringssom toe te voegen aan deze reserve.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	18.273
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	18.273

Bestemmingsreserve "Onderhoud Gebouwen"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Toelichting

Bij vaststelling van de jaarstukken 2014 is de voormalige voorziening omgevormd tot een reserve. Deze reserve dient om schommelingen in het jaarlijkse uitgavenpatroon op te kunnen vangen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	123.687
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	123.687

Bestemmingsreserve "Onderhoud Verlichting"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Toelichting

Bij vaststelling van de jaarstukken 2014 is de voormalige voorziening omgevormd tot een reserve. Deze reserve dient om schommelingen in het jaarlijkse uitgavenpatroon op te kunnen vangen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	55.331
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	55.331

Bestemmingsreserve "Onderhoud Wegen"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Toelichting

Bij vaststelling van de jaarstukken 2014 is de voormalige voorziening omgevormd tot een reserve. Deze reserve dient om schommelingen in het jaarlijkse uitgavenpatroon op te kunnen vangen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	100.997
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	100.997

Bestemmingsreserve "Revitalisering Ambacht"

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Toelichting

Deze reserve is gevormd voor de revitalisering van het bedrijventerrein en dan met name de openbare ruimte er in en omheen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	89.455
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	89.455

Bestemmingsreserve "Civiele Kunstwerken"

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Toelichting

Deze reserve is gevormd om schommelingen in de exploitatielasten op te vangen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	24.200
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	24.200

Bestemmingsreserve "Uitvoering Masterplan Noord"

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Toelichting

Bij vaststelling van de voorjaarsnota 2012 is besloten een reserve te vormen voor uitvoering van Masterplan Noord.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	10.476
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	10.476

Bestemmingsreserve "Kapitaallasten Investerings"

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Toelichting

Bij het vaststellen van de voorjaarsnota 2011 is ingestemd met het bezuinigingsvoorstel tot vorming van de reserve ter dekking van kapitaallasten voor eenmalige investeringen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	725.432
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	119.248
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	606.184

Bestemmingsreserve "Kapitaallasten Vervangingsinvesteringen Wegen"

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Toelichting

Bij vaststelling van het verhardingenplan in 2010 is besloten om een reserve te vormen voor de opvang van kapitaallasten van vervangingsinvesteringen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	425.108
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	425.108

Bestemmingsreserve "Afvalfonds"

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Toelichting

Bij vaststelling van de jaarstukken 2009 is besloten om de hiervoor in voorgaande jaren ontvangen vergoedingen te reserveren. De reserve kunnen we aanspreken om het tarief voor de afvalstoffenheffing, indien gewenst, te verlagen of om niet ingeschatte kosten incidenteel af te dekken.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	125.582
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	125.582

Bestemmingsreserve "Zwerfafval"

Beheerder: Team Toezicht en Handhaving

Toelichting

Vanaf 2013 t/m 2019 zijn bedragen voor de bestrijding van zwerfafval ontvangen. Conform besluit bij de voor- en najaarsnota 2013 t/m 2017 is dit bedrag gereserveerd om de uitgaven in latere jaren te kunnen dekken.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	€	3.560
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	3.560

Bestemmingsreserve "Economische Toekomst"

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Toelichting

Bij vaststelling van de najaarsnota 2014 is besloten een reserve te vormen voor de economische toekomst.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	€	5.527
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	5.527

Voorzieningen
Overzicht verloop voorzieningen

	Beginstand 1-1-2018	Mutaties 2018	Beginstand 1-1-2019	Mutaties 2019	Eindstand 2019
Pensioenoverdracht Wethouders	278.000	0	278.000	0	278.000
Wachtgeldverplichtingen Bestuur	2.000	0	2.000	0	2.000
De Schans	101.000	0	101.000	0	101.000
Tariefseglisatie Riolering	678.000	0	678.000	0	678.000
Totaal voorzieningen	1.059.000	0	1.059.000	0	1.059.000

Bedragen in €

Voorzieningen programma Bestuur
Voorziening "Pensioenoverdracht Wethouders"

Beheerder: Team HR

Toelichting

Deze voorziening betreft overdragen pensioenen van wethouders.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	278.000
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	278.000

Voorziening "Wachtgeldverplichtingen Bestuur"

Beheerder: Team HR

Toelichting

Deze Voorziening betreft wachtgeldverplichtingen voor (voormalige) wethouders.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	2.000
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	2.000

Voorzieningen programma Omgeving
Voorziening "Tariefseglisatie Riolering"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Toelichting

Bij het vaststellen van de voorjaarsnota 2013 is besloten om een reserve te vormen om verschillen tussen de geraamde en de werkelijke baten en lasten in verband met de rioolheffing te egaliseren, zodat de burger nooit meer te veel of te weinig betaald. Op grond van de boekhoudvoorschriften dient deze pot met geld met ingang van 2014 gerangschikt te worden onder de voorzieningen

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2019	€	678.000
<i>Onttrekkingen 2019:</i>	€	
<i>Stortingen 2019:</i>	€	
Stand per 31-12-2019	€	678.000

Vervangingsinvesteringen

Overzicht vervangingsinvesteringen 2019-2022

Omschrijving	Inv.	Jaar	2019	2020	2021	2022
Programma Bestuur						
Programma Maatschappij						
Vervanging speeltoestellen	56.000	ieder jaar	6.720	13.440	20.160	26.880
Programma Omgeving						
<i>Openbare verlichting</i>						
Uitvoering beleidsplan openbare verlichting	64.500	ieder jaar	3.870	7.740	11.610	15.480
<i>Openbaar groen</i>						
Groenbeheerplan; renovaties Ganzenpoel deel 1	48.997	2019	0	2.613	2.613	2.613
Groenbeheerplan; renovaties Ganzenpoel deel 2	48.997	2019	0	2.613	2.613	2.613
<i>Verkeer</i>						
Fietspadenplan	70.000	ieder jaar	3.733	7.466	11.199	14.932
<i>Rioleringsplan *1</i>						
Dorpstraat (kruising Mosterdhof)	450.000	2020	0	0	16.500	16.500
Onvoorzien obv inspecties/meldingen 2020	100.000	2020	0	0	3.667	3.667
Onvoorzien obv inspecties/meldingen 2021	100.000	2021	0	0	0	3.667
Beschoeiing + aanpassing oevers	43.333	2019	0	2.600	2.600	2.600
Duikers en kunstwerken 2019	30.000	2019	0	1.100	1.100	1.100
Duikers en kunstwerken 2020	30.000	2020	0	0	1.100	1.100
Duikers en kunstwerken 2021	30.000	2021	0	0	0	1.100
<i>Civiele kunstwerken</i>						
brug Raveland	40.000	2019	0	2.263	2.263	2.263
brug 22 Lange Maat	45.000	2019		2.545	2.545	2.545
brug 23 Lange Maat	45.000	2019		2.545	2.545	2.545
brug Lionderstuk	38.000	2020			2.149	2.149
brug Commandeurlant	38.000	2020			2.149	2.149
brug Anthonie	39.000	2020			2.206	2.206
brug 29 Lange Maat	20.000	2021				1.131
brug de Kemkens	52.000	2021				2.941
brug Lange Gewant	25.000	2021				1.414
brug Waemelslant	30.000	2021				1.697

Bedragen in €

*1 ten laste van de afvalstoffenheffing/reinigingsrechten, c.q. rioolrechten.

EMU-saldo

In het bestuurlijk overleg (Ministerie van Financiën, VNG en IPO) is afgesproken dat het EMU-saldo over het begrotingsjaar, het voorgaande jaar en het navolgende jaar in de begroting wordt opgenomen.

	EMU-saldo	2018	2019	2020
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (BBV, art 17c)	-136	14	662
+2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.241	1.273	1.287
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie			
-4	Uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	940	362	771
+5	De in mindering op onder vier bedoelde investeringen gebrachte bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen			
+6a	Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)			
-6b	Boekwinst op desinvesteringen in (im)materiële vaste activa			
-7	Uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.			
+8a	Verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)			
-8b	Boekwinst op grondverkoop			
-9	Betalingen ten laste van de voorzieningen			
-10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder een van de andere genoemde posten			
11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen			
	Berekend EMU-saldo	165	1.649	2.720

Bedragen in € 1.000

Toelichting

1. Saldi voor bestemming (zie financiële begroting).

Baten en Lasten per Taakveld

TV	Omschrijving	Baten	Lasten	Saldo
0.1	Gemeenteraad en (raads)-commissies	0	1.075.725	- 1.075.725
0.2	Burgerzaken	209.640	322.276	- 112.636
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	235.598	266.397	- 30.799
0.4	Ondersteuning organisatie	340.358	4.520.374	-4.180.016
0.5	Treasury	194.318	39.598	154.720
0.61	OZB-woningen	2.149.755	126.175	2.023.580
0.62	OZB-niet woningen	399.399	49.635	349.764
0.64	Belastingen overig	278.091	27.890	250.201
0.7	Algemene Uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	23.013.790	0	23.013.790
0.8	Overige baten en lasten (excl. mutaties reserves)	0	304.078	-304.078
0.9	Vennootschapsbelasting	0	0	0
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	0	788.177	-788.177
1.2	Openbare orde en veiligheid	15.000	247.435	- 232.435
Programma 1 Bestuur		27.057.197	7.781.938	19.275.259
4.1	Openbaar basisonderwijs	0	128.000	- 128.000
4.2	Onderwijshuisvesting	0	481.456	-481.456
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	127.101	943.443	-816.342
5.1	Sportbeleid en activering	16.000	269.548	-253.548
5.2	Sportaccommodaties	38.027	266.812	- 228.785
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	2.160	310.981	-308.821
5.4	Musea	0	69.962	- 69.962
5.5	Cultureel erfgoed	0	19.672	- 19.672
5.6	Openbare bibliotheek	940	264.359	-263.419
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.050	1.087.237	- 1.083.187
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	0	1.468.610	- 1.468.610
6.2	Wijkteams	0	77.497	- 77.497
6.3	Inkomensregelingen	5.252.774	6.607.199	- 1.354.425
6.4	Begeleide participatie	0	2.669.305	- 2.669.305
6.5	Arbeidsparticipatie	0	999.315	-999.315
6.6	Maatwerkvoorzieningen Wmo	43.000	566.981	-523.981
6.71	Sociaal Domein: AWBZ naar Wmo	298.559	2.662.491	- 2.363.932
6.72	Sociaal Domein: Jeugdzorg	0	2.827.324	- 2.827.324
6.81	Geëscaleerde zorg 18+		113.876	- 113.876
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	1.160.793	- 1.160.793
7.1	Volksgezondheid JGZ	0	605.054	-605.054
Programma 2 Maatschappij		5.782.611	23.599.915	17.817.304
2.1	Verkeer en vervoer	14.700	1.201.219	- 1.186.519
2.2	Parkeren	0	2.362	- 23.62
3.1	Economische ontwikkeling	0	30.033	- 30.033

3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	38.281	- 38.281
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	12.200	6.899	5.301
3.4	Economische promotie		125.395	- 125.395
7.2	Riolering	1.475.350	981.853	493.497
7.3	Huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	1.608.873	1.004.570	604.303
7.4	Milieubeheer	860	416.895	-416.035
7.5	Begraafplaatsen	63.036	117.797	-54.761
8.1	Ruimtelijke ordening	5.100	390.511	- 385.411
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	27.511	27.511	0
8.3	Wonen en bouwen	90.000	412.259	- 322.259
Programma 3 Omgeving		3.297.630	4.755.585	1.684.144
0.10	Mutaties reserves	221.248	0	221.248
Totaal na bestemming		36.137.438	36.123.260	14.178

Bedragen in €

Overheadkosten

Een ingrijpende wijziging van de wet- en regelgeving Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is dat de lasten en baten van overhead niet meer afzonderlijk worden toegerekend aan de beleidsprogramma's. De lasten en baten van overhead worden centraal verantwoord binnen dit programma. Onder overhead wordt verstaan het geheel van functies en kosten gericht op de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Voorbeelden hiervan zijn Huisvesting, Management, Financiën, Personeel & Organisatie, Inkoop, Juridische zaken, Control, Interne en Externe communicatie, Bestuurszaken en ondersteuning. Op deze wijze wordt inzicht gegeven in de concernbrede kosten overhead en daarnaast is door een éénduidige systematiek een betere vergelijking mogelijk met andere gemeenten. De overheadkosten worden op 1 taakveld verzameld.

Vanaf 2018 worden alle bedrijfsvoeringskosten ondergebracht bij de fusie-organisatie 1Stroom. Het aandeel van Westervoort (37%) is geraamd op € 4,52 miljoen. In een percentage van de totale lasten is dat 12,5%. (€ 4.520.000/ € 36.137.000).

Indicatoren

Overzicht verplichte indicatoren

Indicator	Westervoort	Nederland
Formatie fte per 1.000 inwoners (1stroom)	6,23	gegevens niet beschikbaar
Bezetting fte per 1.000 inwoners (1stroom)	6,23	gegevens niet beschikbaar
Apparaatskosten per inwoner	€ 548	gegevens niet beschikbaar
Externe inhuur als % van totale loonsom + inhuur externen	0,87%	gegevens niet beschikbaar
Overhead als % van totale lasten	12,5%	gegevens niet beschikbaar
Woonlasten eenpersoonshuishouden	717	649
Woonlasten meerpersoonshuishouden	758	721
WOZ-waarde woningen x 1.000 euro	186	230
Nieuwbouw woningen aantal per 1.000 woningen	5,5	7,2
Huishoudelijk restafval kg per inwoner	109	189
Hernieuwbare elektriciteit	2,0%	12,6%
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	1,0	2,2
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	3,7	5
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	2	2,9
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	4,3	4,8
Verwijzingen HALT per 10.000 inwoners van 12-17 jaar	57	131
Hardekern jongeren per 10.000 inwoners 12-14 jaar	2,4	1,3
Jongeren met delict voor rechter	1,58%	1,45%
Ziekenhuisopname n.a.v. verkeersongeval met een motorvoertuig	4%	8%
Ziekenhuisopname n.a.v. vervoersongeval met een fietser	10%	9%
Demografische druk	64,3%	69,6%
Niet-sporters	48,4%	48,7%
Banen per 1.000 inwoners 15-64 jaar	289,7	758,2
Vestigingen per 1.000 inwoners 15-64 jaar	99,9	139,7
Netto arbeidsparticipatie	65,4%	66,7%
Bruto gemeentelijk product	100	100
Functiemenging	30,7%	52,4%
Bijstandsuitkeringen per 1.000 inwoners 18 jaar e.o.	40,3	41,1
Aantal re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners 15-65 jaar	23,7	29,0
Wmo-clients met een maatwerkarrangement per 1.000 inwoners	52	57
Kinderen in armoede	10,07%	6,58%
Jeugdwerkloosheid	0,70%	1,52%
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO+MBO)	1,4%	1,7%
Absoluut verzuim per 1.000 inwoners 5-18 jaar	0,47	1,82

Relatief verzuim per 1.000 inwoners 5-18 jaar	29,95	26,58
Jongeren met jeugdhulp % van alle jongeren tot 18 jaar	12,7	9,7
Jongeren met jeugdreclassering	0,5%	0,4%
Jongeren met jeugdbescherming	1,2%	1,0%

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl

Voor een toelichting op de verschillende indicatoren verwijzen wij naar de website www.waarstaatjegemeente.nl. Bovenstaande indicatoren worden op deze site verversd zodra er nieuwe informatie beschikbaar is. Bovenstaand cijfers geven de stand weer op 1 augustus 2018.

